Renown proverbs of
Sindhi & English Languages
پهاڪا
Proverbs
سنڌي ۽ انگريزي ٻوليءَ جون
مشهور 1662 چوڻيون
بلوچ صحبت علي

Renown proverbs of
Sindhi & English Language

پهاڪا

Proverbs

Proverbs contain truth, common sense, experience and wisdom, and they are indisputable.

سنڌي ۽ انگريزي ٻولي جا 1662 پهاڪا

By: Baloch Suhbat Ali
B.Sc, LL.B, LL.M

ڪنول پبليڪيشن، قنبر

ڊجيٽل ايڊيشن:
2019ع

سنڌ سلامت ڪتاب گهر

Book No. 220

سمورا حق واسطا ليکڪ وٽ محفوظ

ڪتاب:	سنڌي ۽ انگريزي پهاڪا
موضوع:	پهاڪا
سهيڙيندڙ:	بلوچ صحبت علي
ڪمپوزنگ:	علي انور لغاري
ڇپائيندڙ:	ڪنول پبليڪيشن، قنبر
ڇاپو:	پهريون
ڳاڻيٽو:	هڪ هزار
سال:	2018
قيمت:	Rs.240/_

All Rights are Reserved with writer

Sindhi & English Proverbs

By: Baloch Suhbat Ali
Edition: 1st

Year: 2018

Composed & Layout: Ali Anwer Leghari

Published by: Kanwal, Publication Kamber

Price: 240 /-

ارپنا

پنهنجي منڙي جيجل ماءُ
مسمات ڄامل جي ناءُ
جنهن جي محبت، شفقت، پيار ۽ اتساهه
مونکي علم ۽ ادب سان روشناس ڪرايو.

________بلوچ صحبت علي

If you do

GOOD, GOOD

WILL be Done

to you.

ڀلو ڪر ته ڀلو ٿيئي

سنڌ سلامت پاران :

سنڌ سلامت ڊجيٽل بوڪ ايڊيشن سلسلي جو نئون ڪتاب ”پهاڪا Proverbs“اوهان اڳيان پيش آهي. 1662 سنڌي ۽ انگريزي پهاڪن تي مشتمل هن تحقيقي ڪتاب جو سهيڙيندڙ **بلوچ صحبت علي** آهي.

بلوچ صحبت علي هونءَ تہ ادب جي شاعراڻي ۽ نثري مڙني پاسن جو پاسدار رهيو ئي رهيو آهي. پر هن ڪتاب ”پهاڪا“ ذريعي پنهنجي تعليمي ۽ علمي سجاڳپ ڏانهن، پڻ وک سوري اتس. پاڻ انگريزي ۽ سنڌي جا جيڪي مشهور پهاڪا سهيڙي سامهون آندا آهن، سي نوجوان نسل ۽ نون پڙهندڙن لاءِ اهڙي ئي مشعل آهن، جيڪا گُهگهہ اونداهي رات ۾ هڪ رهنما جو سگهارو ڪردارا ادا ڪندي آهي.

هي ڪتاب 2018ع ۾ ڪنول پبليڪيشن قنبر پاران ڇپايو ويو آهي. ٿورائتا آهيون بلوچ صحبت علي صاحب جا جنهن ڪتاب سنڌ سلامت ڪتاب گهر ۾ اپلوڊ ڪرڻ لاءِ موڪليو.

محمد سليمان وساڻ
مينيجنگ ايڊيٽر (اعزازي)
سنڌ سلامت ڊاٽ ڪام
sulemanwassan@gmail.com
www.sindhsalamat.com
books.sindhsalamat.com

فهرست

1.	پبلشر پاران	7
2.	پنهنجي پاران	8
3.	پهاڪا	10
4.	پهاڪو ڇا آهي	12
5.	مددي ڪتاب	136

پبلشر پاران

بلوچ صحبت علي، علمي ۽ ادبي جاڪوڙ جو اهڙو ئي جڳمڳائيندڙ جگنو آهي، جنهن جو هنئڙو اونيءِ وِڳ، جڻن هڪ جاءِ جاٽتو ناهي. اهو مختلف طرفن ڪان ووڙ ۽ واڪا ڪندو، روشني ڦهلائڻ لاءِ، نگر نگر، جهنگ جهنگ بي چين ڦيرائتيون ڏيندو رهي ٿو. بلوچ صحبت علي هوڻ ۽ تہ ادب جي شاعراڻي ۽ نثري مڙني پاسن جو پاسدار رهيو ئي رهيو آهي. پر هن ڪتاب ”پهاڪا“ ذريعي پنهنجي تعليمي ۽ علمي سجاڳپ ڏانهن، پڙ وڪ سوري اٿس. پاڻ انگريزي ۽ سنڌي جا جيڪي مشهور پهاڪا سهيڙي سامهون آندا آهن، سي نوجوان نسل ۽ نون پڙهندڙن لاءِ اهڙي ئي مشعل آهن، جيڪا گُهگهہ اونداهي رات ۾ هڪ رهنما جو سگهارو ڪردارا ادا ڪندي آهي.

بلوچ صحبت علي جو هي شهڪار، جيڪو محدود جاءِ ۾ لازوال ۽ باڪمال رنگن جو ميلو آهي. ان ۾ سماج ۽ زندگيءِ جو وهنوار سان لاڳاپيل لڳ ڀڳ مڙوئي مامرن بابت ٿيندڙ گفتگو ۾ حسن پيدا ڪندڙ پهاڪن جي پيشڪاري آهي. زندگي جيتري گوناگون آهي، ٻولي ان ڪان بہ وڌيڪ وسيع ۽ گهڻ طرفا جهان رکندڙ آهي. اها مسلسل ترقي ڪندڙ ۽ سماج ۾ ڪتب ايندڙ واهپن، ۽ لفظي نواڻ کي دلي طرح قبولي، پاڻ سان ائين مجسم ڪري ڇڏي ٿي، جو اهو شيون ڪڏهن ڌاريون لڳن ئي نہ ٿيون. عالمي ٻولي انگريزي ۽ علائقائي ٻولي سنڌي جو هڪ ٻئي سان واهپو، ويجهڙ جي تاريخ جو حصو آهي. سنڌي ٻوليءَ جي وشال قالب ۾ ايندڙ ڪيئي انگريزي لفظ اڄ بنان شڪ جي پنهنجو اصل رنگ، ڍنگ ڇڏي علائقائي ويس ۾ سمائجي ويا آهن. بلوچ صحبت علي عالمي پهاڪن ۽ ديسي چوڻين کي گڏيل متعارف ڪرايو آ، تيئن جيئن عام وهنواري ٻوليءَ ۾ ويتر حسناڪي اچي. سندس ان منفرد پورهئي جي جيتري واکاڻ ڪجي، گهٽ آهي.

سعيد سومرو
ڪنول پبليڪشن قنبر
Cell No.0333_7523132
Saeedsoomro44@gmail.com

پنهنجي پاران:

پهاڪا توڙي سنڌي ٻوليءَ جا هجن، انگريزي ٻوليءَ ۾ هجن، يا وري اردو يا فارسي ٻوليءَ ۾ هجن. انهن جو ٻوليءُ ۾ استعمال، ٻوليءَ کي اجان بہ وڌيڪ اثرائتو دلچسپ ۽ سهڻو بڻائي ٿو. مون ڪنهن دور ۾ سنڌي سفرنامي جي دنيا جي ابن بطوطا محترم سائين الطاف شيخ صاحب جو ڪتاب، رُني آهي گهوٽ سان" پر سڄو پهاڪو ائين آهي تہ "رُني آهي ڳوٺ سان، ڳالهائي نہ ٿي ڳوٺ سان" پڙهيو. هن ڪتاب ۾ نہ فقط پهاڪا آهن پر ان سان گڏ وري چوڻيون بہ آهن. هي ڪتاب نيو فيلڊس پبليڪيشنس، ٽنڊو ولي محمد حيدرآباد سنڌ 1996 ۾ ڇپرائي پڌرو ڪيو هو. سچ تہ مون کي ڏاڍو سٺو لڳو. الطاف صاحب ان ۾ سنڌي ٻولي سان گڏ مختلف ٻولين جا پهاڪا ۽ چوڻيون پڻ آنديون ويون هيون. جهڙوڪ ان ۾ سنڌي، ملئي، چيني ۽ جاپاني ٻوليءجا پهاڪا ۽ چوڻيون وغيره. مطلب تہ هي ڪتاب پڙهڻ وٽان آهي.

ان کان اڳ ۾ مون "پهاڪن جي پاڙ " ڪتاب خريد ڪري پڙهيو. جيڪو اڄ بہ منهنجي ذاتي لائبريري ۾ موجود آهي. هن ڪتاب جو سهڙيندڙ محترم سائين ڊاڪٽر عبدالڪريم سنديلو جن آهن. هي ڪتاب سنڌي ادبي بورڊ ڄامشورو، سنڌ ڇپرايو آهي. اصل ۾ هن ڪتاب جي ارپنا مون کي روئاري وڌو. اسين حساس طبيعت جا ماڻهو اهڙين جي جهوريندڙ لکڻيڻ تي نيڻن جي بارشن کي نہ ٿا روڪي سگهون. ڇو تہ ارپنا هڪ تہ سرائڪي زبان ۾ آهي ۽ ٻي تہ وري، سنديلو صاحب پنهنجي ارپنا پنهنجي ننڍڙي نالي "ناوڙي" جيڪا 14 فيبروري 1962 ع کين کان وڇڙي وئي هئي، ان کي ڪتاب ارپيو اٿس. اصل ۾ هي ڪتاب جيئين تہ عنوان مان ئي ظاهر ٿو ڪري تہ هن ۾ پهاڪن جي پاڙ آهي، پهاڪي جي شروعات آهي. تہ پهاڪو شروع ڪيئن ٿا. ان جو سڄي ڪهاڻي ٻڌائي وئي آهي. مثال "پهاڪن جي پاڙ" ۾ هڪڙو مشهور پهاڪو آهي، "اهڙي جٺ ڪيائينس، جهڙي ٻرڙو ڪري ٻارن سان". ان پهاڪي جي پاڙ سنديلو صاحب ٻڌائي ٿو تہ ؛ هڪ دفعي (مسلمانن جي هڪ ذات) پنهنجي دوست جي گهر، مهمان ٿي ويو. صبح سان، مهمان کي نيرن ڪرائي، گهر جا ڀاتي، رونبي تي ويا ۽ مهمان کي

چيائون تہ "ٻارڙن جي سنڀال ڪج". اجان اڌ ڪلاڪ مس گذريو تہ ٻارن رئڻ شروع ڪيو. ويچارو مهمان، گهڻو ئي ٻارن کي پرچائي، پر ٻار ماٺ ئي نہ ڪن! جڏهن مهمان ڪان ڳالهہ زور وٺي ويئي، تڏهن ٻارن کي گُنديءَ ۾ وجهي چڙيائين. جڏهن منجهند جو گهر جا ڀاتي، رونبي تان موٽيا، تڏهن مهمان کان ٻارن جو پڇيائون. مهمان گُنديءَ جو ڏس ڏنن. اهڙيءَ ا‌ڻ سهائيندڙ حالت کي ڏسي، ڪنهن ائين چيو.

يا وري جڏهن مون محترم انجنيئر عبدالوهاب سهتو صاحب جو ڪتاب، "ورجيسون (پسمنظر ۽ ڪارج) جيڪو سنڌي ساهت گهر، حيدرآباد، 2003ع ۾ ڇپيو ان ڪتاب بہ منهنجي شوق ۾ اظافو ڪيو تہ پهاڪن کي پڙهجي ۽ ٻولي جو رس چس وٺجي.

ان کان علاوه مون محترم سائين نورالدين سرڪي صاحب جو ڪتاب "پهاڪا ڏات جا ڏيئا" پڙهيو. جنهن بہ مون کي سوچڻ تي مجبور ڪيو تہ سنڌي ۽ انگريزي پهاڪن تي ڪم ڪجي. پر خاص ڪري جنهن ڪتاب مون کي سڀ کان وڌيڪ منهنجي دلچسپي جو ڪارڻ بڻيو اها هئي سنڌي ٽو انگريزي ڊڪشنري، جنهن جي آخر ۾ پهاڪا ڏنل آهن. اها ڊڪشنري محترم اي ٽي شاهاڻي صاحب جي لکيل آهي. مطلب تہ اهي پهاڪا پڙهندي مون شوق ٿيو تہ اهي پهاڪا ڪنهن الڳ ڪتاب ۾ ملن پر مون کي نہ مليو. هي پهاڪن جو ڪتاب ان شوق جو نتيجو آهي. جيڪو اڄ توهان جي هٿن ۾ آهي.

سنڌي ٻولي ۽ ادب جو ادنان شاگرد

________ **بلوچ صحبت علي**

پهاڪا

Proverbs

پهاڪو ڇا آهي

1ـ پهاڪو اهو آهي، جنهن ۾ موجود معنيٰ ڪي ڪنهن مثال سان ظاهر ڪجي. جيئن چئجي ته ڪنهن ڪان ڪو ڪم نٿو پڄي ته چئي ”خراب آهي“ پهاڪي وارو ان کي هنن چند لفظن ۾ ظاهر ڪري ٿو: ”گدڙ ڊاک نه پڄي آکي ٿو کٽا.“

2ـ چوڻيون به سهڻي معنيٰ ونڻ لاءِ آڻجن ٿيون ۽ مفهوم حقيقت پسندانه آهي. چئي: ”**ٻُڪ ۾ ٻصر به مٺا**“. هونئن جيڪا شيءِ شوق پئي نه کائجي اها به بک لڳڻ وقت مٺي لڳي.

3ـ اصطلاح، جي هيئتي جوڙجڪ (form) مصدر جي صورت ۾ هوندي آهي؛ پر نهايت معنيٰ خيز ۽ گفتي کي سونهن بخشيندي آهي. مثلاً: ”**ڪير ڪنڊ ٿيڻ**“، يعني پاڻ ۾ صلح ۽ محبت سان رهڻ.

4ـ ورجيس اهڙن ٻن ٽن لفظن جي ميڙ سان ٺهي ٿي، جنهن ۾ معنيٰ ته سهڻي ٻيهي ٿي، پر اڪثر ٻيو لفظ پهرئين جي صوتياتي زور کي ضابطي ۾ رکي ٿو. جيئن: ڇڏوپاڏو.

جڏهن ٻوليءَ جي سونهن وڌائڻ جي ڳاله ڪريون ٿا، تڏهن هن جي ڪنهن به صنف جي اهميت، هيئت جي مدنظر نه پر معنيٰ جي مدنظر آهي. ان ڪري هي پهاڪا ۽ اصطلاح وغيره ڪيئن سنڌيءَ جو جوهر ۽ حسن وڌائين ٿا.

Proverbs

1. Who spends before he thrives, will starve before he thinks.

Spend= خرچ ڪرڻ
Thrive= To grow
To Prosper
To be Successful
To flourish

Starve: بُک مرڻ

1. آپ نہ پالي پالي ڏون.
2. پاڻ پني گهوڙا ڳنهي.

2. It is a silly fish that is caught with the same habit.

جو آزمائي کي آزمائي، سو ڏوڙمنهن ۾ پائي.

3. Much a do about nothing
Ado: Bustle
Trouble
Difficulty

1. آڱري ننهن ڇائو لوڪ تماشو آيو.
2. ڳالهہ توري، ٻڙ ٻڙ گهٽي.

4. The prayer of the innocent is never unheard.

آهہ غريبان، قهر خدائي.

5. Willful waste makes woeful

آهي تہ عيد، نہ تہ روزو

willful= Governed only by one's want will.
obstinate.
Done intentionally

woeful= Sorrowful or afflicted.
Deplorable, wretched

6. Give him an inch and he will take an ell (a varying measure of length originally taken from the arm).

ell= a varying measure of length originally taken from the arm: A cloth measure equal to 1 ¼ yards,
a concession will encourage the taking of Liberties.

1. آئي ٽانڊو کڻڻ، بورچاٽي تي ويٺي.
2. سڄڻ ڏي سڄي ٻانهن...........
3. رڳو چيچ رکڻ جي جڳهہ ڏيو.........

7. Murder will out.

1. خون ڪستوري ڳجهو نہ رهي
2. سچ بہ ڪوتريءَ هيٺان لڪي

★ Murder can not remain hidden.
★ The truth will come out.

8. He who spits against the wind spits against his own face,

Spit= To throw out saliva from the mouth ثُڪ هڻڻ / .

اڇلائڻ

Spit out= To speak out

جو اُپ ۾ ثُڪ اڇلائي، سو منهن ۾ پائي.

9. A light purse makes a heavy heart.

★ Money is the God of the world. ڪيسو خالي، مڙس موالي
★ Money makes the mare go

1. اٺ بہ ناڻو ويهہ بہ ناڻو ناڻي بنا نر ويڳاڻو.
2. پئسو ناهي پاس، جيرو آهي اداس.
3. نہ عيسىٰ پير، نہ موسىٰ پير- سب سے بڑا ہے پئسہ پير-
4. جيڪو ڪري ناڻو سو نہ ڪري راڻو.
5. هجئي ناڻو تہ گهر لاڙڪاڻو.

10. The mare is the better horse.
The wife rules her husband, or is the abler (than the husband)

زال سياڻي، مڙس مڇو.

Mare = گهوڙي

Mare = nightmare

11. I talk of chalk and you of cheese.

★ To know nothing about the matter.

اٺو چئي (چي) گهوپاٽو.

cudgel for flour

هڪ جو ٻيو مطلب ڪيڻ.

پاڻ ـ ڪنهن سائل، هڪ در تي اچي سين هنئي. گهر جي مالڪ، نوڪر کي چيو تہ "فقير کي اٽو ڏي، نوڪر اٽو اکر ٻڌو ئي ڪونہ ـ هن سمجهيو تہ شايد هو چوي ٿو فقير کي گهوٻاٽو ڏي" سو گهوٻاٽو (لٺ) ڪڍي فقير ڏئي وريو. فقير ڀانيو تہ گهوٻاٽو (لٺ) ڪڍي، شايد مون کي مارڻ ٿو اچي، تنهن ڪري ويچاري رکيو پيرن تي زور! مالڪ ٻيئو سارو لقاءُ ڏٺو ـ بي اختيار زبان مان نڪري ويس "اٽو' چي' گهوٻاٽو

12. One doth the blame another bears the shame.

- ★ The mouse ate the flour, but the beating fell on the calf

blame: To find fault with.
Shame= humiliating= having appeared to disadvantage in one's own eyes, or those of others, as by short coming offence, or un seemingly exposure.

1. اٽو کاڌو ڪُئي، مار پئي گابي تي.
2. کٽيو ڪائي فقير، لنيون جهلي پولڙو.
(ڪمائي هڪڙو کائي ٻيو)

13. Years know more than books.

year= a period of time determined by the revolution of the earth in its orbit. سال

- ★ The time taken by any specified planet to revolve round the sun.
- ★ The period beginning with 1st January and ending with 31st December consisting of 365 days except in a leap year, when one day is ended to February making the number 366.

1. اُٺ ٻڍو تہ بہ ڪنوات لهي.
2. وڏن ۾ وڏي ڪلا.

14. Pigs grunt about every thing and nothing.

Grunt= To make a sound like a pig.

1. اُٺ ڀريو بہ رڙي، سکڻو بہ رڙي.
2. اُٺ جي وات ۾ لوڻ وجهہ تہ بہ

رڙي، ڀڳڙ وجهه ته به رڙي.

15. It is the last straw that breaks the camel's back.

اُٺ تان وجهي لٽي، ته به اُٺ ٿيو هلڪو.

Straw: The stalk of corn dried stalks. ڪک ڪانا

16. Crabbed age and youth can not live together.

Crabbed= ill-natured, harsh, rough

1. ڏاڏي جيڏي ڏکيه سان، تنگ جيڏي ڪنوار.

2. ميان گورلائق، بيبي سيڄه لائق.

3. مڙس پوڙهو زال جوان، تنهن کي اچ پاڻي ڪک جو ڪان.

17. Cheese is cousin to Eve.

ائين پيڙهيءَ اُٺ، ماڪاڙو ماسات.

18. Procrastination is thief of time.

Procrastinate= To put off till some future time, to defer.

1. اڄ جو ڪم سڀان تي نه ڇڏجي.

19. Count not your chickens before they are hatched=

Hatch: To bring out from the egg: To breed. ڦوڙڻ

To depend too securely on some un certain future event.

1. ڄائو ناهي، نانيءَ مهاندي.

2. اجان مينهون جهنگ ۾، ڏوئي ڏريائون رڇ.

3. سلي ڪان اڳي سنگ ڪٽڻ.

4. پاڻي ڪان اڳي ڪپڙا لاهڻ.

20. Hatches, matches and dispatches=

newspaper announcements of births, marriages, and deaths.

21. A man may lead a horse to the water, but he cannot make him drink unless he will.

اجاري پيئندي، ڇڪياري ڪين پيئندي.

22. A bird in hand is worth than two in the bush .

★ A certainty is not to be thrown away for a poor chance of

same thing better.

- ★ It is better to be content with what one has than to risk losing every thing by being too greedy.
- ★ He, who giving up the half runs after the whole, loses the half also.

اڌ کی ڇڏي جو سڄی پٺيان ڊوڙي، تنهنجو اڌ بہ وڃی.

23. It is easier to pull down than build.

ڍاهڻ کان ڊاهڻ سولو آهي.

اڏيندي ڏينهن لڳي وڃن، ڊاهيندي ويرم نہ لڳي.

A friend is not so soon got, as lost.

24. Spare the rod and spoil the child.

Spare= To use frugally.

= to do without.

= To afford.

= To refrain from.

= To treat mercifully.

= To avoid.

1. استاد جي مار ٻار جي سنوار.
2. پٽ ڀِٽيهہ لڪڻو موچڙو ڇٽيهہ لڪڻو.
3. ڇڙي/لٺ جو صرفو ٿيو تہ ٻار ڪريو.

25. An oak is not felled with one stroke.

Oak= شاهہ بلوط جو وڻ

1. اڪ جي ماڪي ناهي جا لاهي وٺبي.
2. ٽپ ڪوهہ ڪين ڪڄندا آهن.
3. پهڻ ڪونئرا هئا، تہ هوند گدڙن کائي ڇڏيا.

ڪچڙي ناهي ڪائي وٺبي.

يا وري

If wishes were horses, beggars would ride.

عشق ٻاراٽي ڪا راند ناهي.

26. Look not for a musk in a dog- kennel

Musk = a strong- smelling substance, used in perfumery, got chiefly from male musk- deer

1. ٻيرن ڪان ٿو ٻير گُهري.
2. اڪن ڪان ٿو آما گهري.

27. He who would catch fish, must not mind getting wet.

جي اُڪرين ۾ مٽا وجهن، سي مهرين ڪان نہ ڊڄن.
سمنڊ ۾ گهڙڻ ڪان پوءِ ڦڙن ڪان ڪهڙو ڊڄڻ.

28. Life is Short, yet sweet.

اک ۾ گهاٽو تہ بہ منو جڳاٽو.
جيتوڻيڪ زندگي مختصر آ پر پو بہ مٺي آ۔

29. All is well that ends well.

The beginning is good, when the end is good.

اڳياڙي تڏهن سرهي، جڏهن پڇاڙي سُرهي.
اڳياڙي تڏهن ڀلي، جڏهن پڇاڙي ڀلي.

30. First come, first served-

1. جو اڳي سو تڳي.
2. پہلے آئیے، پہلے پائیے-

31. Necessity never made a good bargain.

پسئي پَلو مهانگو.

32. Weight right, and sell dear.

اگهہ ڪٽيو ڪائجي، وٽ (وزن) ڪٽيو نہ ڪائجي.

33. Touch pitch and be defiled.

Defile= To be foul= غليظ ڪرڻ / پليت ڪرڻ

To Pollute or corrupt=

To violate=

آڱرن سٺي هٿ ڪارا.

34. A good name keeps its luster in the dark.

جن جي منهن مٽيا، سي پاٽيهي پڌرا.

Luster= Sheen.
Gloss.
Brightness. چميڪيدار
Splendor.
Renown.

35. Where shall the ox go, but he must labour.

Ox: A general name for male or female of common domestic cattle (bull and cow) especially a castrated (خسي) male of the species.

اَن جو منهن جنڊ ڏي.

36. It is not hood that makes the monk.

Monk= Formerly, a hermit (سنياسي) a man (other than a friar (فقير _ سنياسي) but loosely often applied to a friar also) of religious community living together under vows.

1. اندر اڇو نہ ڪري، ڌوئي ٿو ڌاڳا.

2. من نہ ٿيو مسلمان، ڪلمو پڙهيو تہ ڇا ٿيو.

37. Sad hours seem long.

غريبن رکيا روزا تہ ڏينهن بہ وڏا ٿيا.

38. Among the people, scoggin is a doctor.

1. اَنڌن ۾ ڪاڻو راجا.

2. ٿُنڊن ۾ منڊو راجا.

Scoggin= (Scogan) Supposed fool of Edward iv, on whom the contents of a 16th_ century jest_ book were fathered: hence a buffoon.

39. Seek and ye (You) shall find.

Seek= To look for.
To try to find.
To ask for.

The blind have been able to find Multan.

1. انڌن وچي ملتان ڏٺو.
2. لوچ تہ لهين لعل ڪي.
3. ڏور تہ پويئي ڏس.

ڏورڻ واريون ڏور، هڏ نہ آهن هوت ڪان.

40. A pebble and a diamond are alike a blind man.

Pebble= A small roundish stone, especially, water_worn: Transparent and clourless rock_ crystal پٿري.

Blind= انڌو.

1. انڌي جهڙي پيڪين، تهڙي ساهورين.
2. انڌي لاءِ جهڙو ڏينهن تهڙي رات.
3. اجاڻ ڪی جهڙي مصري تهڙي ڦٽڪی.

41. To err is human, to for give is divine.

★ Man is the abode of error.

Err= To make a mistake.
To sin.

1. انسان خطا جو گهر آهي.
2. بندو پلوئي بيٺو آهي.
3. عيبن ڪان آجو هڪ الله.
4. انسان گنهگار آهی، يا خطادار آهی.

42. Unreasonable silence is folly.

Even mother does not suckle her child un asked.

1. اڻگهريو ماءُ بہ پٽ ڪي نہ ڌارائي.

2. شرع ۾ ڪهڙو شرم.

43. The goose is dead that laid golden eggs.

Goose= هنس پکي

Lay eggs_ آنا ڏيڻ

1. اهي تنيائي مري ويا، جي گهڻا ڏيندا هئا.

2. اهي لاهوتي ئي لڏي ويا.

3. اهي وڻ ئي ويا تہ وهيرا بہ ويا.

44. Fall not out with a friend for a trifle.

Trifle= Any thing of little importance or value_ (معمولی/خسيس)

1. اهو سون ئي گهوريو جو ڪن چڻي.

2. اها ساهہ ئی گهوري جا سر تڪی.

45. Provide against the rainy season.

Rainy= (برساتی)

1. اهو ڪي ڪجي جو مينهن وسندي ڪم اچي.

2. ڏکی وقت لاءِ اڳواٽ بندوبست ڪري رکجی.

46. A fool may give a wise man counsel.

اياڻو چوي سياڻو وجائي.

Wise= Having knowledge: Learned:- able to make good use of knowledge (سياڻو)

47. Good health is above wealth.

Health is worth a thousand blessings.

تندرستي هزار نعمت آهي

Health is wealth.

Wealth : valuable possession of any kind.

Riches. (دولت)

wealth is lost nothing is lost,

Health is lost something is lost,
character is lost every thing is lost.

دولت وئي تہ ڪجھ بہ نہ ويو.
صحت وئي تہ ٿورو گھڻو ويو.
ڪردار ويو تہ هڙ ويو.

48. Kill two birds with one stone.

هڪ ڏڪ ۾ ٻہ شڪار
ايڪ پنٿ دو ڪارج

To effect one thing by the way, or by the same means with which another thing is done.

49. Fire and water are good servants but bad masters.

Fire: A once- supposed substance reckoned one of the four elements: The heat and light of burning. (باهہ)

Water: in a state of purity, at ordinary temperatures, a clear transparent colourless liquid, perfectly natural in its reaction, and devoid of taste or smell_

باهہ ۽ پاڻي ٿورا ڪري نہ جاڻن.

50. Bad servants wound their masters fame.

بيڇڙو ڪتو ڌڻي پٽائي.

Master: one who commands or controls:

مالڪ

51. Great boast little roast.

Boast= To talk vaingloriously.
To brag of. ٻٽاڪ هڻڻ.

بدن ۾ دم نہ ليي، نالو زوراور خان

Braggart: لپاڙي.

Roast: ڪباب_پچائڻ To cook before afire.

52. Uneasy Lies the head that wears the crown.

بڙا کھاوڻ بڙا دک پاوڻ، چوڻی کا دک دور

Uneasy= بي چيني

Crown= تاج A circular head ornament, especially as a mark of honour.

53. A hungry man, an angry man.

پيٽ ۾ نہ جيسين روٽي، تيسين ڳالھ مڙيائي کوٽي.

Hunger= Carving for food. بک

Hungary= Having eager desire for food. بکايل

Anger= Hot displeasure, often involving a desire for retaliation. ڪاوڙ

Angry: Excited with anger. ڪاوڙيل

54. Man proposes, God disposes.

1. بندي جي من ۾ هڪڙي صاحب جي من ٻي.

2. ماڻهو سوچي ڇا ٿو ۽ ٿي ڇا ٿو وڃي.

3. تقدير اڳيان ڪھڙي تدبير.

The slave has one thing in his mind, the master has an other. What machinations can avail against destiny

55. Ignorance is bliss.

بی عقل جی بلا دور.

Ignorance= بيخبري / جھالت

Bliss= خوشي ـ راحت

56. Crooked by nature is never made straight by education.

ڪلر منجھان ڪين ٿئي توڙي جال پيارينس جَرَ.

ڪُتي جو پڇ سو سالن کان پوءِ بہ اهڙي جو اهڙو.

57. All saint without all devil within.

1. منهن جو منو اندر جو ڪارو.
2. منهن جو مُلو اندر جو ڪاسائي.
3. منهن ۾ موسىٰ، اندر ۾ ابليس.

Saint= A holy person بزرگ

58. A fair face may hide a foul heart.

1. اڇي ڏاڙهي اٿو خراب.
2. اڇي پڳ نہ پس، اندر مڙيئي اڱڙيون.
3. اڇي ڏاڙهي نانءِ دلبر.
4. ڏوران ڏاڙهي اوريان ڪک.
5. ٻاهران چڪي مَکي، اندران ٻڙ ٻڙ دکي.

59. Money makes mere go.

هجي ناڻو تہ گهمر لاڙڪاڻو.
پئسو صحت آ.
پئسو گهڻن بيمارين جو اعلاج آ.

60. The blood of the soldier makes the glory of the general.

1. وڙهن سپاهي، نالو سردار جو.
2. ٻري تيل، ڪامي وٽ، واهہ ڙي ڏيا واهہ!

Blood brother: جاني ياءُ.

Blood- Shed: رت وهڻ

Blood- Wagon: An ambulance.

Bloody- minded: Cruel- ظالم

61. The goat browses where he is tied.

ٻڪري جنهن وڻ سان ٻجهي، سو وڻ چري.

Goat: Ruminant (capra) allied to the sheep. ٻڪري

Brows: To feed on rough shoots of plants. چرڻ

62. Grasp no more than thy (your) hand will hold.

1. ٻہ گدرا هٿ نہ اچن.

2. ٻہ ترارين هڪ مياڻ ۾ نہ ماپن.

Grasp: To seize and hold. جهلڻ- پڪڙڻ- سمجهڻ

63. I taught you to swim and now you would drown me.

Swim: ترڻ 1. منهنجي ئي ٻلي مونکي ئي مياءُ.

Drown: ٻوڙڻ 2. ٻلي شير پڙهايا، شير ٻلي کون کاوڻ آيا.

چڱائی ڪر جٽ سان تہ ڦيري هٽی پٽ سان

64. The wish is father to the thought.

A cat sees offal in the dreams.

1. ٻليءَ کي خواب ۾ ڇيڇڙا.

2. جي جاڳندي، سُتي بہ سيئي.

65. Who steals a penny will steal a pound.

1. ڪک چور، سو لک چور.

2. چوري نہ موري تہ بہ گهوري.

Penny: A coin (سڪو) originally silver, (چاندي) Later copper (تامو) bronze from 1860, formerly worth 1/12 of a shilling, or 1/240 of a pound, nor (new Penny) equal to hundredth part of £ 1 (pound)

A penny for your thoughts: what are you thinking so deeply about .

توهان ايڏو گِهرو ڇا سوچي رهيا آهيو.

Pound: unit of weight of varying value, long used in western and central Europe, more or less answering to the Roman Libra, whose symbol 16, is used for pound: in avoirdupois weight, 16 ounces avoirdupois, 7000 grains, or 0.45359237 Kilogram: Formerly in troy weight, 12 ounces troy, 5760 grains, or about 373.242 grams.

66. Good mind, Good find.

1. جهڙي نيت تهڙي مُراد.
2. نيت بد روٺي رد.
3. نيت صاف مراد حاصل.

Evil to him that evil thinks.

Mind: Memory- ياداشت

If you don't mind, means, if you have no objection

جيڪڏهن توهان کي ڪو اعتراض نہ هجي تہ

out of ones mind: mad چريو

Find: To come upon or meet with ڳولڻ / ملڻ

67. Walls have ears: There may be listeners.

ڀتين کي بہ ڪن آهن.

Turn a deaf year: Refuse to listen to

ٻڌڻ کان انڪار ڪري ڇڏڻ.

Over head and years : over whelmed

زير ڪرڻ – ڀريو پيو- ڀورو ورتل.

He is in debt over head and ears.

هی سڄو قرض ۾ پوريو پيو آهی.

68. It is not the burden but the over burden that kills the beast.

ڀري ماري، ڀيرو نہ ماري.

ڀري چنی کان ڀيرو چنو چڱو.

69. Hold with hares, and hunt with hounds.

ناني نوري سپ ۾ پوري.

Hare: (سهو) A common very timid (ڊڄڻو) and very swift mammal of the order Rodentia or in some classifications the order lagomorpha, in appearance like, but larger than, a rabbit.

Hound: (شڪاري ڪتو) A dog of kind used in hunting.

1. پچندڙن جي اڳ ۾ ءِ لڪندڙن جي پٺ ۾.
2. پٽ جي اڳاڙي ۽ جهيڙي جي پڇاڙي.

70. A cracked bell never sounds well.

Cracked- ڏار پيل

Sound- وڄڻ

ڀڳو گهڙو ڏؤن ڏؤن ڪري.

71. Do well and have well.

* Good mind good find ڀلو ڪر تہ ڀلو ٿئي

* Do good have good.

Do away with: To abolish- مسمار ڪرڻ

To destroy- تباهہ ڪرڻ

Do in: To deceive- ڌوڪو ڏيڻ

Do to death: To murder.

Do up: To fasten- بند ڪرڻ۔ ٻڌڻ

Nothing doing: No (نہ)

That's done it: It is completed (ڪم) پورو ٿي ويو آهي.

What's to do ? what is the matter ? ڇا ڳالهہ آ؟ ڇا مسئلو؟

72. A little neglect may breed great mischief.

تِر جی گُٹی سئو چوٽون کائی.

Neglect: To treat carelessly.

غفلت ڪرڻ – نظر انداز ڪرڻ.

Breed: پيدا ڪرڻ / جنم ڏيڻ

73. Haste is waste.

* More haste, less speed

1. تڪڙ ڪم شيطان جو.
2. تڪڙي ڪُتی انڌا گلر جڻی.

Haste: To hurry on تڪڙ ڪرڻ

Haste- تڪڙ – جلدي

Waste: زيان – ضايع Devastated.

74. Conciliatory manners Command esteem.

ٺڏو گهڙو پاڻ کی پاڻيھی ڇانءَ ۾ وهاري.

Conciliate: پرچائڻ

To gain: وٺڻ- فائدو حاصل ڪرڻ

To win over- ڪٽڻ.

To reconcile صلح ڪرائڻ

Reconciliation صلح

To make friends. عزيز دوست/ پيارو رکڻ

75. The greatest wealth is contentment with little.

❊ Small gains yield abundance.

ٿوري ڪٽيءَ گهڻي برڪت.

ٿوري تي ڪِرڪِر نہ ڪجي.

ٿوري تی بہ خوش رهجی.

Contentment راضي- مطمئن

Content: راضي

Contents: فهرست

Contention: جهيڙو- تڪرار

76. Light supper makes long life.

ٿورو گِرهين گهڻو ڪائجي.

Light: هلڪو

Supper: (روز جي معمولي مطابق) رات جي ماني

A meal taken at the close of the day

77. A nod for a Wiseman, and a rod for a fool.

1. ٽتونءَ ڪي ٽارو، تازيءَ ڪي اشارو.

Nod: هاڪار ۾ ڪنڌ ڌوئڻ

Nay- ناڪارِ ڪنڌ ڏوڻ.

Rod- ڏنڊو / شيخ

Wiseman- داناءُ / سياڻو / عقلمند

78. Test and try before you buy.

An earthen vessel / pot should be tasted before purchasing.

ٺڪر ونجي ته به ٺوڪي ونجي.

ڏسي وائسي خريد ڪجي.

Utensil= ٿانو

79. Try is the key to success.

ڪوشش ڪاميابی جی ڪنجی آهی.

80. God's mills grind slow but grind to powder.

خدا جي ديگ دير سان تپي.

پاپ جو گهڙو پرجي پرجي نيٺ ڦاٽي.

Grind: پيهڻ

81. Self preservation is the first law of nature.

پاڻ مرندي ڪهڙا سيڻ؟

Self: نفس / خود / پاڻ

Preserve: محفوظ رکڻ

Preservation: حفاظت – بچاءُ

Self-Preservation: care, action, or instinct for the preservation of one's own life. پنهنجي حفاظت / پنهنجو بچاءُ

Self affected: خود پرست

Self-conceit- خودبيني.

Conceit مغرور۔ آڪڙ۔ غرور

Self-denial- من مارڻ

Self-indulgent خود پرست

Selfish- خود غرض

Nature فطرت

82. The child is the father of man. Child is the father of nation.

ٻار ٻاروتڻ ۾ پڏرو.
ٻار قوم جو آئندو آهي.
نياڳو ٻار پينگھي ۾ پڏرو۔ سمهار سڏو ته اونڌي جو اونڌو

83. Child is the beauty of home.

ٻار گھر جو سينگار آهي.

84. He who nothing questioneth, nothing learnth.

جيڪو پُڇي نه ٿو سو سکي نه ٿو.

He who asks, learns a lot. پڇڻا نه مجهڻا

85. Dry bread is better than roast at abroad.

اپڻی وطن دی رُکی روٹی تہ بہ اکیاں تے۔
پرائی پلاءُ کان پنهنجی رُکی مانی به چڱی

86. Set not your house on fire to be revenged of the moon.

پرائی ماڙي ڏسی، پنهنجو يونگو نه ڏاهجی.

Revenge - پلاند / بدلو

Set on fire- باهہ ڏيڻ

87. The pot/griddle calls the kettle black.

پرڻ (پروڻ) چوي ڏونگھي کي هل ڙي تي ٿونگا.
مينهن پنهنجي ڪارنهن نه ڏسي.
مينهن چوي ڳئون کی هل ڙي پُچ ڪاري.

Pot: ٿانو

Kettle: ڪٽلي

Call- سڏڻ / چوڻ

88. A bad workman quarrels with his tools.

1. پڙهي پاڻ نه چاڻي مار ختابي تي.
2. اُٺی پاڻ نہ سگھی لک لعنت گوڏن تی

Quarrel جهيڳڙو ڪرڻ

Tool- سامان – اوزار

89. No one knows what will happen to him before sun set.

پنهنجي پُٺ ڪنهن بہ ورائي نہ ڏٺي آهي.

بین کی چوڑ کان اڳ ہر پنھنجی گریبان ہر جھاتی پائی ڏسو.

Happen- ٿيڻ

Sun set- سج لهڻ

90. Every cook Praises his own broth.

پنهنجی ڏنئري کی ڪير کٽو چوندو.

Praise: Admire تعريف ڪرڻ

Broth- ٻوڙ Curry.

Curd- ڏونئرو

Butter- milk لسی.

91. In one's saddle one sides safest.

1. پنهنجي سهنجي.

2. پنهنجی ڪکین ڪوئی نہ لکی.

Saddle: گدي

92. He who cuts willfully deserves no balsam (پوٽو)

پنهنجی ڪٺی جو نہ ڪو ويج نہ ڪو طبيب

Balsam apple- ڪريلو

Balustrade- ڪٽهڙو

Balsam: A plant of genus family impatiens (Balsaminaceae)

93. Every dog is valiant at his own door.

★ Every cock fights best on his own dug-hill

پنهنجی گهر ۾ ٻلی بہ شينهن.

Valiant: Strong- طاقتور

Brave- بهادر

94. Be ware of him who regards not his reputation.

1. نانگو ننگان نڪتو، نانگي ڪھڙو ننگ.
2. ميھار مينھن مان نڪتو تہ وڃن ڪھڙي پار.

Regard- ادب ڪرڻ

Reputation_ عزت

جنھن کی پنھنجی عزت جی پرواھہ ناھی. اھو ٻئی جی عزت ڇا ڪندو.

95. Make hay while the sun shines.

★ To seize an opportunity while it lasts.

پوکڻي اٿئي تہ پوک جيسين پاڻي اٿئي ٻار ۾

★ For rainy day, lay store away.

اھو ڪم ڪجی جو مينھن وسندي ڪم اچی.

Hay- (گاھہ) Grass

Lucerne- لوسڻ گاھہ

96. If it were not for the belly the back might wear gold.

پيٽ نہ ھجی تہ سونيون پٽيون اڏجن.

Belly: پيٽ The part of the body between the breast and the thighs, containing the bowels.

97. The voice of people is voice of God.

1. هر ماڻھودا قدر ڪرين متان ڪنھن وچ رب دي ذات ھوئي.
2. آواز خلق کو نقاره خدا سمجھہ
3. خدا ماڻھون ۾ رھندو آ

Voice آواز God dwells among the people.

98. Drops can make ocean.

★ Penny and Penny laid up will be many. ڦڙي ڦڙي تلاءُ

Drop off: To fall asleep. ننڊ پئجي وڃڻ

At the Drop of a hat: Immediately. ھڪدم – يڪدم

99. Hope well and have well.

عدل ري چئنان نہ آءُ، ڪر ڪو ڦيرو فضل جو.

Hope. اميد ڪرڻ Anticipate

100. Building and marrying are great wastes.

جاءِ چوي جوڙائي ڏس، شادي چوي ڪري ڏس.

Build: اڏڻ – ٺاهڻ To construct.

Marry_ شادي ڪرڻ To wed.

To take for husband or wife.

Bride: ڪنوار_

Bride groom_ گهوٽ

Dowry: ڏاج

Divorce- طلاق

Hen- pecked زال جو ماريل

101. Paddle your own canoe.

اپڻي گهوٽ تہ نشا ٿيوي

Paddle: هلائڻ

Canoe: پيڙي

Grind your own bhang (ڀنگ) so that you may get toxicated.

102. Ask and it shall be given.

★ گهر تہ ملئي.

★ اڻگهريو ماءُ بہ پٽ کي نہ ڏارائي.

Even the mother does not suckle her child, unasked.

Ask پڇڻ / چوڻ

103. Better a tooth out than aching.

Scarify a tooth that tear the ears.

اهو سون ئی گهوريو جو ڪن چنی.

Batter- بهتر

Tooth out ڏند ڪيرائڻ

Scarify: قرباني ڏيڻ

104. Waste not, want not

آهي تہ عيد نہ تہ روزو.

If there is a money, it is EID otherwise a fasting day.

Waste: ضايع ڪرڻ

(If you never waste any thing specially food or money) you will always have it, when you need it.

105. In hunger even onions taste sweet.

Hunger is the best sauce.

بک ۾ بصر بہ ٻلا.

Hunger- بُک

Onions- بصر

Taste- ذائقو

Sauce- چٽڻي

106. Willful labour is better than unemployment.

بيڪار/بيروزگار کان ونگار ڀلي.

Better work for nothing than no employment.

Forced labour- بيگار

Un employment- بيروزگاري

nothingness- عدم

A labour of love: Task done out of enthusiasm or devotion not from necessity or for profit.

پيار جو پورهيو.

107. Money has no blood relations.

ٻہ ڀائر ٽيون ليکو

Two brothers and the third an (even) reckoning.

For my money: in my opinion. منهنجي خيال ۾

Money box- ڀانڊارو

Hard money - سڪا ـ ريجو.

108. Time is money. One should not waste time that could be used to earn money.

وقت وڏي دولت آهي.

109. Two are twelve. ٻه ته ٻارنهن.

Union is strength ٻڏي ۾ طاقت آهي.

Union: ٻڏي ـ اتحاد

110. One can not serve two masters.

ٻه گدرا هڪ مٺ ۾ نه اچن.

- (usually in negative sentences) Follow two conflicting parties, principles, etc.

Two melons can not be held in one hand.

111. Even iron from a foundered boat is something.

ٻُڏي ٻيڙي جو لوهه به چڱو.

Of an ill pay master, get what you can, though it be but a straw.

Founder- (noun) باني

Founder- 1 (verb, Fail: break down.

ناڪام ٿي وڃن. ختم ٿي وڃڻ ـ خراب ٿي وڃڻ.

2. (of a ship) fill with water and sink. پاڻي سان ڀرجي ٻڏي وڃڻ

ill= Sick بيمار

ill= badly: wrongly خراب نموني سان

For example: 1. An ill- written book

خراب نموني سان لکيل ڪتاب

2. The children were ill-cared for.

ٻارن کي نظرانداز ڪيو ويو يا

ٻارن جي صحيح پرورش نه ٿي.

112. One hand can not clap.

* It takes two to make a quarrel.

تاڙي هڪ هٿ نه وڄندي آهي.

113. Easy come, easy go.

* Some thing specially money, obtained without difficulty is quickly looser spent.

مال مفتان، دل بي رحم.

114. Count not your chickens (before they are hatched).

* count one's chickens (before they are hatched).

Be too confident that some thing will be successful.

1. ڇائو ناهي ناني مهانڊي.

2. پاڻي ڪان اڳ ۾ ڪپڙا لاهڻ.

115. Be a fool for one's pains.

ڍل وڃي دوسو نه نچي!

پرائين ڍلين احمق نچي.

* Do something for which one gets no reward or thanks.

* Don't be a fool for their pains.

بیگانو کی شادی میں عبداللہ دیوانا

ڇيج پرائي احمق نچي

116. No gains, without pains.

* Nothing venture, nothing gain/win.

* No money without trouble.

تڪليف سواءِ ناهي پئسو.

پگهر بنا پئسو ڪونهي.

ڪمائجي فقير ٿي کائجي امير ٿي

117. Of one's own= Belonging to one self / no one else

Dependence is a power trade.

پنهنجي سهنجي.

118. Rub salt into the wound / some body's wounds

زخمن تي لوڻ ٻرڪڻ.

* Make a painful experience even more painful for some body

119. Much corn, much care.

گهڻو مال گهڻو وبال

Much wealth, much trouble

جيڏو مال اوڏو خيال

* Plenty and discontent go hand in hand.

120. A jack of all trades, master of none.

حرفن مولیٰ.

* Person who can do many different kinds of work but not necessarily well.

121. Every man to his trade.

جسکا کام تسکو ساجی۔

جنهن جو ڪم تنهن کی ئی سونهين

Every one understands his own business well.

جنهنجو ڪم سوئی ڪري.

Let the cobbler stick to his last.

122. As you sow, so shall you reap.

جهڙي ڪرڻی تهڙي پرڻی.

* Tit for Tat. ادلي جو بدلو

* As the doing, so the reward.

* As you sow, so must you reap. جيڪو پوکيندو اهوئي لڻندو

* As you wish, so you get.

جهڙي نيت تهڙي مراد.

123. High winds blows on high hills.

جيڏا اُت تيڏا لوڏا.

124. Out of Sight, out of mind= we tend to forget people or things that are absent or can no longer be seen.

جو چلهہ تی سو دل تی.

Near the hearth, near the heart

125. Many hands make light work.

* A task is soon completed if many people help.

گهڻي ڪنئي چپر ڪچو پوي.

* Money hands can move a mountain.

126. Make a mountain out of a mole hill.

* Make a trivial matter seem important.

ڳالهه مان ڳالهڙو نہ ڪجي.

Don’t magnify a trifle into a serious matter.

127. Sour grapes: ڪٽا انگور

* (said when some body pretends that what he can not have is of little or no value or importance.

گدڙ ڊاک نہ پُڄي آکي ٿُو ڪٽا.

Jackal can not reach the grapes so call them sour.

128. An impediment of each step.

* Impediment (to some body/something person or thing that hinders or obstructs the progress or movement of something.

قدم قدم تي رڪاوٽ.

129. Money talks:

* if one is wealthy it enables one to get special treatment influence people, promote one’s own interest, etc.

پئسو ٿو ڳالهائي.

پئسو ٿو ٻولي.

130. Rome was not built in a day.

روم هڪڙي ڏينهن ۾ نہ ٺهيو هو.

* Time and hard work are necessary for a difficult or important task.

ڪچڙي تہ ناهي جا ڪائي ونجي.

It is not cooked rice, that can be eaten easily.

اڪ جي ماکي ناهي جا لاهي وٺجي.

131. When in Rome do as the Romans do.

* One should change one's behavior to suit the customs of the place one is living in or of the people one is living with.

جهڙو ديس تهڙو ويس.

132. Practice makes a man perfect.

جو ڪهي سو لهي.   مشقت ماڻهوءَ کي ماهر ڪري ڇڏي

* Doing something (e.g. a skill or craft) repeatedly is the only way to become very good at it.

133. Love is blind.

عشق انڌو آهي.

* People who are in Love can not see each other's faults.

134. Love me Love my dog.

جنهن پرين جو پار نه سڃاتو تنهن پرين ناهي سڃاتو.

* If one Loves somebody, one will or should Love every one and every thing.

135. Much ado about nothing.

* Little work and much noise.

1. هنگڻ ٿورو ڦڙ ڦڙ گهڻي.
2. قبر ۾ ليٽي ڪُجهه به نه، مانئي تي زور.

136. Cut one's coat according to one's cloth.

* Spend money or produce something within the limits of what one can afford.

سَوَڙ آهر پير ڊگهيڙڻ

137. Make some body's life a misery.

* Cause somebody to be un happy or suffer pain in daily life.

زندگی زهر ڪري ڇڏڻ.

138. A matter of life and death.

* Issue that is crucial to survival, success, etc.

زندگی ۽ موت جو مسئلو.

139. [*]Alexander was once a crying baby.

* No one is born great. چمندي چام ڪونہ ٽيندو.

140. Taste and try you buy

تڪر وتجی تہ بہ تکی توڪی

141. Evil gotten, evil spent

پاپ جی مايا، پراچت کايا

142. Count not your chickens before they are hatched

پاڻيءَ کان اڳ توڪپڙا لاهی

143. A fool dances on the beats of wedding drums at the doors of others

پرائين ڈُهلين احمق نچی

144. No sweet, without sweat.

پگهر بنا پئسو ڪونهی

145. Every cock fights best on his own dung-hill

پنهنجی گهر ۾ ڪُڪڙ بہ شينهن

146. Great boast, little roast

دم دال جو، آڪڙ پلاه جی

---

* Alexander the great= سڪندر اعظم

(356-323 B.C) king of Macedon (336-223) son of Philip of Macedon. After he became king, he invaded and defeated the Persian empire. He took his armies further and further east wards, until eventually the territory he controlled extended to India. His huge empire did not long survive after his death, but he is usually regarded as the greatest general of the ancient world. In his life time people thought of him as a good.

147. To be proud with excess of wealth

دماغ چڙهي وڃڻ

148. The journey of a thousand miles begins with one step

پنڌ ڪئي بنا، ڪو ننگر نہ پهتو آهي

149. Do good, have good. Good mind, good find.

ڀلا ڪر ڀلا ٿيوئي

150. It takes two to make a quarrel.

تاڙي هڪ هٿ ڪين وڄندي آهي

151. Give twice, that gives in trice

ٽُرت دان، مها پُڃ

152. Haste makes waste

تڪڙُ ڪم شيطان جو

153. Man proposes, god disposes

تقدير اڳيان ڪهڙي تدبير

154. Even walls have ears

ڀتين کي بہ ڪَن اَٿئي

155. The journey of a thousand miles begins with one step

پنڌ ڪئي بنا، ڪو ننگر نہ پهتو آهي

156. Money has no blood relations

ٻہ ڀائر ٿيون ليکو

157. Union is strength

ٻہ ٽہ ٻارنهن

158. You can serve two masters

ٻہ گدرا هڪ مُٺ ۾ نہ اَچن

159. Of an ill paymaster, get what you can, though it be but a straw

ٻُڏيءَ ٻيڙيءَ جو جو لوهہ بہ چڱو

160. Even in dreams a cat sees offal

ٻليءَ کي خواب ۾ ڇڇڙا

161. Kill two birds with one stone

هڪ پنڌ ٻہ ڪارج

162. Good health is above wealth

صحت هزار نعمت آهي

163. Hunger is the best sauce

بُک ۾ بصر ٻہ مٺا

164. Man proposes, god disposes

بندي جي مَنَ ۾ هڪڙي، ربَ جي مَنَ ۾ ٻي

165. Better work for nothing, than no employment

بيڪار ڪان بيگار ڀلي

166. Seek and ye shall find

انڌن وچي ملتان لڌو

167. Ask and it shall be given

اَڻ گُھريو ماءُ بہ پُٽَ کي نہ ڏارائي

168. Make hay while the sun shine

اُهو ڪوڪي ڪجي جو مينهن وسندي ڪم اچي

169. Better a tooth out than aching

اهڙو سون ئي گھوريو جيڪو ڪَنَ ڇني

170. Waste not, want not

آهي تہ عيد نہ تہ روزو

171. I talk of chalk and you of cheese

اَٽي جو گهوٻاٽو

172. One doth the blame, another bears the shame

اَٽو ڪاڏو ڪوُئي، مار پئي گابي تي

173. Paddle your own canoe

اَپڻي گهوٽ تہ نشا هووي

172. A bird in hand is worth two in the bush

اڏ ڪي ڇڏي جو سڄي ڏي پڄي، تنهنجو اڏ بہ وڃي

173. All is well that ends well

اڳياڙي تڏهن سُرهی، جڏهن پڇاڙي سُرهی

174. انڌن به ملتان لڌو

Which means that: *even the 'blind' could find the city of Multan.* The above proverb implies that nothing is impossible if one sets ones heart and mind to accomplish a certain task.

Some proverbs are funny, some are nasty and some are educational. But all give us an insight into a Sindhi way of life.

175. بندي جي من ۾ هڪڙي، صاحب جي من ۾ ٻي.

Literally means: *While man has something in mind and God has another.*

The above proverb shows that *Sindhis* believed in God's will, and felt that: Man proposes and God disposes. *Sindhis* not only believed in God's will, but also in His mercy. Hence they claimed:

176. مارڻ واري کان، رکڻ وارو ويجهو آهي.

Which means: *God, the Protector is nearer than he who wants to harm you.*

A common saying in Sindh stated:

177. آيا مير، ڀڳا پير.

Which literally means that: *when the Meer (rulers) came, the wise ones fled.*

In connection with death, *Sindhis* said:

178. جن جو هِتي ڪم، تن جو هُتي به ڪم.

Literally means: *Those who are most needed on earth Seem to be needed by God as well.* Or, *those, who are needed, die sooner than we like them to.*

When one speaks a lie, one tends to speak so many more to substantiate the first untruth. Hence *Sindhis* believed:

179. سچ، تہ بيٺو نچ.

Which literally means: *If you speak the truth you can continue to dance with joy*.

In other words, if you speak the truth, you can enjoy peace as there is no fear of you contradicting yourself. *Sindhis* claimed:

180. عقل، کائي غم

Which literally means that: *the wise one swallows own pains and pride for the benefit of the majority. Sindhis* also claimed:

181. چور جي ماءُ، ڪنڊ ۾ روئي.

Which literally means that: *the mother of the thief cries in a corner*. This proverb implies that the mother of a guilty, cannot share her grief with anyone, and hence cries alone. Such people console themselves by telling themselves to forget about what has transpired, and to look to the future. Hence they stated:

182. ڏٺو سڀ وسار، اڻڏٺي کي ياد ڪر.

Which literally means that: *one must forget what he has seen, and look towards the unseen future.* Is it a fact which one literally sees with his own eyes? *Sindhis* claim

that: *sometimes one's own eyes deceive him*. The latter is what the next proverb claims:

183. ڪڏهن ڪڏهن اکيون به، دوکو ڪائي ويندڀون آهن.

If one learns to sit in a corner of a room on the floor, no one will push one around. It is the belief for which the following proverb agrees with:

184. جنهن ڪاڌو ترو، تنهن کي نه سور نه ٻرو.

يا

جيڪي پيئن ترو، تن کي سور نه ٻرو.

Which literally means that: *if one eats the food from the bottom of the saucepan, one will not suffer from pain or humiliation*. It implies and praises to be humble.

Obviously *Sindhis* believed in the wisdom of the last proverb because they claim the opposite to be true. They say:

185. جيڏا اُٺ، تيڏا لوڏا.

Which means: *Bigger the camel, bigger the jerks it experiences. Sindhis* believe in reciprocating a favor.

186. ڪاڌو ڳلو ڪائي، اکيون لڄائين.

يا

ڪائي گلو وڃي هيڪلو.

Which means that: *if you partake of somebody's food, you feel embarrassed until you reciprocate the favor.* Also *Sindhis* claimed:

187. جنهنجو ڪائجي، تنهنجو ڳائجي.

يا

جنهجو ڪائبو، تنهنجو ڳائبو

Which means that: *one must appreciate and praise those who feed him and / or favor him.* The following saying echoes the latter proverb's feeling.

188. ڪاڏو ڪائبو تہ ڪنگھبو بہ.

Which means that: *For getting something to eat, someone have to make voice for showing presence as Watayo did while he was sitting over a tree.* Also in *Sindhi*:

189. اڻ گھريو، ما بہ ٿڃ نہ ڌارائي

An ghuryo, maau b thanj n dharaey

Which means that: *Without shouting, mother does not feed the breast milk.* On the subject of food, Sindhis observed:

190. داڻي داڻي تي مُهر لڳل آ.

داڻي داڻي تي ڪائڻ واري جو نالو لکيل آهي.

Which means that: *every grain of food is stamped with the name of the eater.* The above proverb ascertains that *Sindhis* believed in destiny.

Sindhis connected well-being with food. The latter they very poetically connected with Muslim festivals, with which Hindu Sindhis were familiar, as they lived midst *Sindhi* Muslims.

191. آهي تہ عيد، ناهي تہ روزو.

Which means that: *if one is financially sound, then he eats well; like one does during the festival of "Eid". If one, on the other hand, is not economically comfortable, then he perforce fast /"Roza" like during holy month of Ramzan.*

Sindhis were sensible enough to realize that too much

money does not automatically buy them happiness. Hence they claimed:

192. اهو سون ئي گهوريو، جيڪو ڪن چني.

Which implies that: *those golden earrings are not worthy of possession if they are too heavy and tear your ears.* Yet *Sindhis* believed that wealth was an important requisite to happiness. Hence they stated:

193. ناڻي بنا، نَرُ ويڳاڻو.

Which means that: *without money man feels alone and dejected.*

Sindhis observed that being depressed unhappy and worried is like a disease. Hence they stated:

194. خوشي جهڙي خوراڪ ناهي، ڳڻتي جهڙو مرض ناهي.

Which means that: *there is no nourishment like joy, and no disease is worse than worry.* In the next proverb *Sindhis*, as a matter of fact, compared worry to death. They stated:

195. چنتا، چکيا سمان.

Then how does one get peace and joy? Sindhis advised:

196. ونڊي ورهائي کا، سُکُ پا.

Which means that*: Give share from your earning to others you will be bestowed with joy and happiness*. *Sindhis* believed that if one gives something to another for safe-keeping, second must honorably return it when the time came. Hence they stated:

197. امانت ۾ خيانت نہ ڪجي.

Amaanat mein khyaanat na kajey

Sindhis believed that: *those who are honest will never*

want even though they may be cheated. Hence they claimed:

198. ڀني سائي جي سائي، گاهي ٻڪئي جو ٻڪيو.

Which literally means that: *the grass of an honest person will remain green, no matter how many people continue to partake of it, and remain ungratified.*

The entrance and exit of money, prestige, and possessions are stages that come at different times into everyone's life. Hence Sindhis urged not to criticize others as one never knows when ones turn will come. They said:

199. آج هما، سڀان تما

Which literally means: *today I suffer, tomorrow you might.*

People have a way of noticing *how much money comes into the house*, *but they generally never keep count of how much goes into expenditure*. Hence the saying:

200. ايندو هرڪو ڏسي، ويندو ڪير نہ ڏسي.

Eendo harko disey, vendo ker na disey

What happens *when wealth bids adieu? Sometimes it takes your good qualities with it.* Hence the saying:

201. لڇمي وڃي، لڇڻ بہ وڃن.

What happens *when God is unhappy with you? According to the Sindhis, you lose your good sense*. Hence the saying:

202. رب رسي، مت کسي

رب رسي مت کسي، هٽي ڪين هٿيار،
ڏسي اهڙو پار، جنهن سان جوکو جي جو.

Must one be dejected when bad days are around? Not at all! *Sindhis believed that when one door closes, another hundred open*. Hence the saying:

203. رب هڪڙي لتي، سهسين پٽي.

Sindhis believed that: one must be sensible before embarking on a tricky mission. Hence they urged one to adopt a course which would make one achieve ones goal, without stepping on anyone else’s happiness. They said:

204. اهڙو ڪم ڪجي جو لال به لڀي پريت به رهجي اچي.

Which means: *Let us act in such a manner that we find the sought for gem and we continue to retain the friendship.*

The following proverb urges one not to take up too many tasks at one time as it would spoil ones endeavors. About such people Sindhis observed:

205. اهي ئي هٿ روٽي ۾، اهي ئي هٿ سوٽي ۾.

Which means that: *People, who take up too many tasks at one time, are like those who use the same hands to knead dough, and the same hands to plait their hair.*

The latter proverb implies that if one performs these two tasks at the same time, then his food would not get hygienically prepared, and his hair would get soiled.

The following proverb, though it may sound similar, has a different meaning altogether.

206. اهي ئي هٿ نير ۾، اهي ئي هٿ کير ۾.

It literally states that the same hands that are immersed in the water (tears) are also immersed in the milk. The implied meaning of this proverb is that: *at times life doles out two tasks at the same time. One provides pain, and the other gives joy.*

Sindhis believed that you should do what you have to do as soon as possible. They stated:

207. ترت دان، مها ڪلياڻ. يا: ترت ڪام، مها پُڄ.

Which means that: *if you execute your duty promptly,*

it is equivalent to performing a good deed.

Sindhis believed that it was the tongue, or unkind words which caused the most harm, they not only hurt the ones that the harsh language was meant for but also the one who uttered them. Sindhis stated:

208. اها ئي زبان اسّ ۾ ويهاري، اها ئي زبان ڇان ۾ ويهاري.

Which literally means that: *the same tongue makes you sit under the sun and it is the same tongue that makes you sit in the shade.*

Sindhis urged one never to harm the down-trodden, as God would take up their cause and take revenge for the harm done to the poor. Hence the saying:

209. آهِ غريبان، قهر خدائي.

Which literally means that: *if the down trodden cry in pain for the harm inflicted upon them, then God Himself takes revenge. Sindhis* also believed that:

210. اڻ هيريا نہ هير، متان هرنئي،
هيريا نہ ڦير، متان وڙهنئي.

This proverb states that: *one should not get someone used to constant favors done out of goodwill, because when you stop doing them the benefaction, they might turn against one*. Alternately Sindhis stated:

211. سخي ڪان شوم ڀلو جو ترت ڏئي جواب.

Which means that: *he is better, who promptly says "No" to a proposition, rather than the one who says "Yes" to proposals, and then goes on to resent the same.*

There are people who do favors unto you, but hurt you by constantly reminding you, and/or being nasty to you. To such people Sindhis advise:

212. ڏجي نہ تہ ڏکوئجي بہ نہ.

Which literally means: *"Do not give, if you must hurt*

the person later.

It is ever so difficult to please everyone all the time. And to top it, to please oneself seem to be, even a more monumental task. There is no argument to the statement that if one is happy, the world seems a great place to live in. Hence;

213. جي خوش، جهان خوش

Which literally means that: *if one is happy, the world is a cheerful place to live in.*

It is easy to criticize others, because we are not in their shoes. One cannot argue the fact that only the person who is in the situation is aware of why he/she behaves the way he/she does. Hence the observation:

214. ڳڙ ڄاڻي ته ڳڙ جي ڳوٿري ڄاڻي.

Which literally means that: *the sugar knows, and the bag that carries the sugar knows (how light or heavy, how empty or full, or how clean or dirty the contents and/or the bag are).*

Sindhis urged their fellow brethren to be good. They claimed that there were various benefits to derive from being exemplary. They stated:

215. ٿڌو گهڙو پاڻ کي پاڇهي ڇان ۾ ويهاري.

Which means that: *a cool pot of water seats itself in the shade*. It implies that if one stays composed one stays out of conflict.

To stay out of conflict, one has to sometimes bow down to a fool to benefit there from. Hence the Sindhis stated:

216. پنهنجي ٿوري، پؤ گڏه کي پيري.

Which literally means that: *for ones benefit, one sometimes should pamper a donkey (a fool).*

217. لڇمي وڃي، لڇڻ بہ وڃن

Which literally means that: *What happens when wealth bids adieu? Sometimes it takes your good qualities with it.*

Another method of remaining peaceful is not to be distressed, when one possesses less, and not be proud when one has much. Thus:

218. ٿورو ڏسي ارهو نہ ٿجي، گهڻو ڏسي سرهو نہ ٿجي.

Sindhis believed that: *one should live according to ones means*. Hence they observed:

219. سوڙ آهر، پير ڊگهاڙجن

Which means that: *one should stretch ones legs according to ones blanket.*

It is believed that if your right hand does a good deed, your left hand should not get to know about it. On this creed, *Sindhis* opined:

220. نيڪي ڪر، کوهہ ۾ اڇلا .

Which literally means that: *after having performed a good deed, drop the thought of it into the well.*

There are people, who do nothing but exaggerate. About such humans, *Sindhis* stated in *Sindhi* that:

221. نوڙي مان نانگ نہ ڪجي.

Which literally means that: *such people convert a rope into a snake.*

222. ٽٽون کي تارو، تازي کي اشارو

Which means that: *Spur to the good running horse but whip for slow moving.*

223. جتي لوڀي هجن، اتي ٺوڳي بک نہ مرن

Which means that: *Where there is greedy, the cunning will not remain hungry*

224. هڪ هٿ ۾ ٻہ گدرا کڻي ڪو نہ سگهبا

Which means that: *Two swords cannot be occupied in a single sheath.*

225. مير ٻجار کي ڪنن جي ڳالهين مارايو.

It means: *whispering makes others suspicious and there is internal friction and house divided easily falls just like cards!*

226. جو وڃي جاوي، سو ول نہ آوي،
جي ول آوي، تہ پڙ پوٽي ڍاوي.

پئسي بنا پرساد، هرو نہ ڏئي هٿ ۾.

شڪ جي دوا، حڪيم لقمان وٽ بہ ناهي

It means that: *there is no remedy for Suspicion!*

227. زبان آهي ننڍڙي، پر ڄاڻ وهہ جي ڳنڍڙي

It means that: *Tongue though is a small, but it may be considered full of poison, if not used properly.* For people who exaggerate, *Sindhis* said:

228. جبل کي ٿيا سور، ڄائي ڪُئي.

Which literally means that: *the mountain had labor pains, but only a mouse took birth.* Similarly:

229. ڪُئي لڌي هيڊ ڳڙي، چي: مان پساري آهيان.

Which literally means *that: a mouse found a piece of turmeric, and claims to own a grocery store.*

About people who paint an exaggerated image about themselves, *Sindhis* claimed:

230. ليي گهر ۾ لٺ ڪا نہ، چي: بابو بندوقن وارو.

Which means that: *he is a type of person who does not even own a stick, and he claims to be a master of guns.*

In matters of relationships, Sindhis made interesting observations.

For a brave man they believed that:

231. مڙس تہ ڦڏو، نہ تہ جڏي جو جڏو.

Which literally means that: *unless a husband is hard to please, he is not good enough.*

Probably the macho image of a difficult man was attractive to a Sindhi woman. On the other hand, may be the proverb was coined by the parents of the girl to make her life more satisfactory, by praising the negative traits of her husband.

In the following proverb however, *they categorically compare a son-in-law to a crooked stick*. *Sindhis* state:

232. ناٺي، ڏنگي ڪاٺي.

Present time *Sindhis* would probably disagree with the above observation, as one often sees sons-in law as caring as ones sons and daughters.

During the time that our fore-fathers lived their life in Sindh, daughters must have been a lifelong liability, hence *Sindhis* stated:

233. ابو گسي، ڌي وسي.

Which literally means: *father has to work very hard so that his daughter prospers.*

It is interesting to observe how much the daughter's parents would give in for the happiness of their female off-spring.

The following proverb was probably coined by dejected girls' parents who would not reciprocate the humiliation inflicted upon them by the in-laws of their daughter. They stated:

234. جن کي ڌيئون ڏنيون چايون، تن سان سينو ڪهڙو ساهيون

Which means that: *once one has given ones daughters in marriage, one cannot get angry with her new family*.

The previous two proverbs point to the fact that having daughters put one through difficulties and humiliation at the time when these sayings were coined. However it is interesting to note that the *Sindhis* of yore believed that *a son shares you properties and possessions whereas a daughter partakes of your joys and sorrows*. Hence *Sindhis* stated:

235. پٽ ٿئي مال پائي، ڌي   پئي حال پائي.

Sindhis stated:

236. ماءُ جي دل مکڻ، پٽ جي دل پٿر.

Which literally means that: *a mother's heart is soft as butter while the heart of the son is made of stone.*

Elders claimed that *though a mother-in-law be hard as wood , she is good to have around, as during times of need she would always be there to extend a helping hand.* Hence they stated:

237. سس، ڪاٽ جي ٻه گهوري.

About a daughter in law, Sindhis believed:

238. نئين ڪنوار نَوَ ڏينهن، چڪي تاٽي ڏهه ڏينهن.

Which literally means that: *Bride remains a new bride for 9 days or utmost for 10 days*. This proverb probably means that a bride gets to rest for 9 days after which she starts her domestic duties.

The mother-in-law of those days resented the relationship her daughter-in-law had with her own family. Hence there is the saying:

239. ويٺي هئي رٺي، مٿان آيس پيڪاڻو نياپو.

Which literally means: *She was sitting annoyed and upset, and to make it worse, came someone to visit from her family.*

Yet strangely, to contradict the above, the following saying states that: *the in-laws of one's off-spring are as dear to one, as one's own eye pupils.* Thus *Sindhis* stated:

240. سيڻ، آهن نيڻ.

Sindhis believed that:

241. جيڪو ڏاڍو سو گابو.

Which means that: *he who stands his ground, eventually wins.*

Yet during arguments and discussions, *Sindhis* wisely observed that:

242. تاڙي، هڪ ـهٿي نه وڄندي آهي.

Which literally means that: *one cannot clap with one hand*. It implies that wherever there is an argument, all parties are probably to blame to a certain extent.

About the grand children from the daughter's side, Sindhis claimed:

243. ڏوهٽا وڏنڊي جا ويري.

Which implies that: *the children from ones daughter were never close enough to their maternal grand-parents, however much the latter pampered the kids*.

This was probably due to the fact that children spent more time with their paternal grand-parents, and hence were influenced by their opinion.

It is interesting to note that this proverb does not generally ring true now-a-days, probably because grand-children spend enough time with their maternal grand-parents and formulates their own beliefs. Maternal grand-parents claimed:

244. ناني رڌڻ واري، ڏوهٽا کائڻ وارا.

Which literally means that: *maternal grand-children eat while the grand-mother toils and cooks.*

Grand-parents believed that:

245. مور کان وياج مٺو.

Which means that: *the interest is always more enjoyable than the principal amount*, thereby implying that one tends to love ones grand-children more than their parents.

Talking about interest accrued from wealth, *Sindhis* observed that: *interest "runs" which implies that it augments even during the night*. Thus they stated:

246. وياج، رات جو به پنڌ ڪري.

About interest they also claimed:

247. وياج آهي صورتي گهوڙو.

Which means that: *interest is like a racing horse*. On the subject of debts Sindhis observed:

248. قرض، وڏو مرض.

Which means that: *owing debts is like suffering from a bad disease.*

249. ويندو ڏسي ڪونہ، ايندو سپ ڪو ڏسي

Which means that: *People have a way of noticing how much money comes into the house, but they generally never keep count that how much goes into expenditure.*

However whatever one is able to salvage from a bad debt is good. Hence *if a ship drowns, salvage the iron*. The latter is what is expressed in the following proverb:

250. ٻڏل ٻيڙي مان، لوھ ملي تہ بہ ڀلو.

The following proverb states that:

251. جو چلھہ تي، سو دل تي.

Which means that: *one is always fonder of those members of one's family with whom one lives and eats together.*

The following proverb did not contend with the last saying's belief because Sindhis claimed:

252. ڏيرياڻيون ۽ جيٺياڻيون، ستن جنمن جون ويرياڻيون.

This means that: *sister's in -law (wives of brothers), continue to remain enemies since the last seven generations.* Even though they probably stayed and ate together.

Maybe the reason for the arguments and quarrels was the fickle mind of the woman. For such females, Sindhis claimed:

253. چري ڪي چوڙو ڪڏھن ٽنگ ۾ تہ ڪڏھن ٻانھن ۾

This literally means that: *a crazy woman wears a bangle, sometimes on her wrist and sometimes on her leg.* This proverb is pointing to the fickle nature of an unstable woman.

Misunderstandings on financial matters were probably as common then, as they are now, hence elders very wisely stated:

254. ٻہ ڀائر، ٽيون ليکو.

Which literally means that: *where there are two brothers, a written document (of finance and properties) must exist.*

Well, brothers seemed to enjoy a certain power. Then what about a brother's wife? Elders observed:

255. غريب جي جوءِ، جڳ جي ڀاڄائي.

Which means that: *the wife of a poor man is like a brother's wife to the world.*

I believe that the above means that just like a brother's wife was supposed to serve one with respect, so was a poor man's wife.

When sensitive mothers-in law would want their new daughters-in law to follow a certain code of conduct, they would instruct their daughters, and naturally the daughter-in- law of the house would emulate the same act. Hence the saying:

256. ڌيءُ ڏي ڪي، سکي ننهن.

Which means: *If you instruct your daughter, your daughter-in-law learns.*

Obviously during the days of yore, there must have been daughters in law or/and wives who spent enough time following their own pursuits or the following proverb would not have been formulated. It claims:

257. گهر گهوڙن کي، ٻار چورن کي.

Which literally means that: *the house has been left to the horses, and the children have been left under the care of thieves.*

Sindhis probably did not broad-cast the above news, because they believed that one must not wash dirty linen in public. Hence they stated:

258. گهر جو ڪن، گهر ۾ ڏوئجي.

Which literally means that: *one must wash ones dirty laundry at home.*
Talking of homes Sindhis stated:

259. گهر ۾ گهر، ٻڏي وڃي مر.

Which means that: *if your extended joint families live under the same roof, you are as good as dead.*

Obviously Sindhis were talking about the intrigues, tensions and arguments that would result because of so many people of different hue and character living together. Hence they stated:

260. گهر جي گهه پيهه، مٽن جو پاڻي سڪائي ڇڏي.

Which literally means that: *arguments in a house can get so hot, that they are capable of drying up the water in the earthen pots.*

261. جي خوش، جهان خوش

Which means that: *If you are with health and pleasure, you will find the world in pleasure.* Laugh and the world laughs with you.

The following saying was probably formulated by a dejected mother-in-law who claims:

262. شيدي سِڪي ويا، سيبائتي سونهن ڪاڻ،
سس سِڪي وئي، سياڻي ننهن ڪاڻ.

Which means that: *the dark-skinned people yearn for a fair complexion, whereas I long for a sensible daughter-in-law.*

The above mother-in-law probably agrees with the following proverb:

263. سهڻي صورت ڪان، سهڻي سيرت ڀلي.

Which means that: *it is better to have uprightness, rather than possess good looks.*

Yet another saying exists to confirm the above belief.

264. سهڻا توهہ ٿَرن تي پيا آهن.

Which literally means that: *beautiful "tooh" abound in the desert*.

This proverb implies that just like "tooh", which is beautiful in look but bitter in taste and grows in plenty in deserts. Similarly good looking people have no value, unless they possess good qualities.
Sindhis believed that:

265. نادان دوست ڪان، دانا دشمن ڀلو.

Which means that: *it is better to have a wise enemy than a foolish friend.*

Sindhis also believed that *it is better to be criticized by a wise man rather than be praised by a fool.* Hence they stated:

266. مورک جي خوشامد ڪان، سياڻي جي ٽوڪ ڀلي.

Sindhis probably believed that a stupid friend is like a:

267. سکڻي ڳُني، اپامي گھڻي.

Which means that: *an empty vessel bubbles more, or makes the most sound*. Empty vessel, thunders much.

Probably that is why Sindhis concluded that *it is better to cut a bad finger, rather than the poison spreads.* Hence they stated:

268. ڪِني آڱر، وڍي ڀلي.

Yet Sindhis did not want to make generalizations. They realized that:

269. سڀ آڱريون برابر ناهن.

Which means that: *all fingers are not of the same size or shape.*

Not only about people and friends, but Sindhis observed that, children born from the same parents never enjoy the same destiny. Hence they claimed:

270. ماءُ ڄڻيندي پٽڙي، ڀاڳ نہ ڏيندي ونڊ.

Which means that: *though a mother gives birth and life to children, yet she cannot divide the same destiny equally amongst them.*

Even though each of us enjoy separate and different destinies from our siblings, relatives and friends, Sindhis believed that rather than burn in envy because others enjoy better fortune, one must remember that by wishing them well, one tends to benefit from their good fortune, if one continues to be their friend. Hence they say:

271. سائي مان سَوَ سُک.

Which means that: *one can derive a lot of benefit from the fortunate ones.*

Sindhis urged the less fortunate ones; not to lose heart but to have patience. One should never lose heart, during the ups and downs of life, but be patient. They claimed:

272. صبر جو ڦل، مٺو آهي.

Which means that: *patience brings a sweet reward.* The Sindhi wise ones believed that:

273. پرُ پيو گهرُ ويو.

Which implies that: *when an intruder enters ones house, he may be the cause of the destruction of one's home.*

Though Sindhis were famous for their *"Mehmaan navaazi"* which means that Sindhis were excellent hosts, they were also wary of intruders and therefore urged others to eye them with suspicion. About such such people they said:

274. آئي ٽانڊو ڪڻڻ، بورچياڻي ٿي ويٺي.

Which means that: *she came only to borrow a charcoal, but remained to take full charge of the kitchen.*

Sindhis did not only criticize what harm others can inflict upon you, but realized that you alone can be responsible for what fate holds for you if you choose to do the wrong thing Hence they said:

275. ڪوئلن جي دلالي ۾، هٿ به ڪارا پير به ڪارا.

Which means that: *if you work in a coal mine, your hands and feet are bound to get soiled.*

I would like to close this offering in the form of this booklet of ours by one of the wiser sayings of our fore-fathers which claims:

276. جان جي، تان سِکُ.

Which means that: *there is no end to learning and that while one continues to live one continues to learn.*

One will learn more from the wise sayings of ancestors. He should have to follow the roots of society through these sayings and get moved towards the future with intelligence, perseverance, pride and dignity.

.277 پُڇٽا نہ منجهٽا، جي پڇن سي وِيرَ.

.278 جو لَڪَڙُ ۾ ماڙُهئِين، سو ڪُلَڪَڙُ ۾ ڪير.

.279 بک بچڙو ٿول داناءَ ديوانا ڪري.

.280 چٽ ملوڪ، غلم جو زيان.

.281 چرين ڪهڙا چٽ، مئن ڪهڙا مامرا؟

.282 نياڳن جا نار واڍن چاڙهيا واٽ تي.

.283 هڪ رانجهو لکان دا مَٺُ.

.284 انڌي جهڙي پيڪين تهڙي ساهرين.

.285 اهو سون ئي گهوريو جيڪو ڪنَ ڇني.

.286 گهر جو پير چلهہ جو مارنگ

.287 چٽ ۽ ڦٽ، نہ ڇٽي نہ ڪٽي.

.288 آئي تانڌي ڪاڙ، ٿي ويئي بورچاٽي.

.289 اگهين تہ پاءُ نہ تہ مٽن ئي موٽ آ.

.290 پرچي تہ پل پري، ڏمرجي تہ بہ ڏيئي.

.291 اها ڪي ڪجي جا آئيءَ ويل ڪم اچي.

.292 سڪٽي ڪُني گهٽو اپامي.

.293 ٻاراٽي پوتي، جهڙي ڏوتي تهڙي نہ ڏوتي.

.294 تِر جي گُتي، سؤ چوٽون ڪائي.

.295 سؤ وڃائجي پر ساءُ نہ وڃائجي.

.296 نار هلي نہ هلي، مڙئي ڪم رينگٽ سان.

.297 جهڙي ڪرٽي، تهڙي پرٽي.

.298 20. جيڪو ٻئي لاءِ کڏ کوٽيندو، انهيءَ ۾ پاڻ پوندو.

.299 21. تڪبر ڪنڌ پر ڪيرائي ٿو.

.300 ڏکن پنيان سک، گهوريا سک ڏکن ريءَ.

.301 سيڪو قرب جو بکيو آ، پيٽ جو بکيو ڪو بہ ناهي.

.302 ٻٽيهہ مند منديءِ ۾، سؤستر ڪاٽو گهرئون ڏيئي ناٽو تہ بہ ماراءِ منديءِ ڪي.

.303 انڌي هنگي، بہ سيڙائي.

.304 چٽ جي عبادت، لنبي گڏهہ جي پيل.

.305 منڊي جن جي من ۾ تن لاءِ ڍهاڙي ڏڪار، پيسي لڳي خرار تہ بہ بک وڃي بڪئي جي.
.306 ٻٽيهہ منڊ منڊي ۾، سؤ ستر ڪاٽو جڏهن گنجو ساماٽو تڏهن مڙني مات ڪئي.
.307 نيم ملان خطره ايمان، نيم حڪيم خطره جان.
.308 ڌوٻيءَ جو ڪتو نہ گهر جو نہ گهاٽ جو.
.309 جيڪو ڪمائي سو کائي، جيڪو سستي ڪري سو سڪي مري.
.310 سچ تہ بينو نچ، ڪوڙ جي منهن ۾ ڌوڙ.
.311 هٿ جي هٽيس تہ پکي ٽي پئي.
.312 لتر کي پڇي چڪر.
.313 سِلو اهو جو انگورين پلو.
.314 مڙس ڊپ نہ آهن جو وري موربا.
.315 ڏٻرو گهوڙو سيٽيل سوار.
.316 بار ڪٽندا باري، ناهي ڪم ڪچن جو.
.317 هجيئي ناٽو تہ گهمر لاڙڪاٽو.
.318 بي وس بار اُنن بہ چڏي ڏنا.
.319 پيچ ٻڏي مهري اُٺ ڪرڙ.
.320 سخي ۽ ڪنجوس جو ٻارهين مهيني ليکو ساڳيو.
.321 نہ عقل نہ موت، رڳو چوت جي چوت.
.322 لائجي تہ نيائجي، نہ تہ اصل نہ لائجي.
.323 شير شاهہ جي شڪري وانگر، وت گهر جا ڪڪڙ ماريندو.
.324 سرمون سيڪا پائي پر اک اک جو ڦير آهي.
.325 ٻان ٻان دي ڪتي، هرٽان دا پيچ.
.326 جهڙي صحبت، تهڙو اثر.
.327 اڪيون ٻوٽ تہ مڙيوئي ميدان.
.328 جيسين ڊائو اُٺي تيسين بڪئي جو ساهہ وڃي.
.329 جهونا ٽيا جهاز ست نہ جهلن سڙهہ جي.
.330 سياڳو پٽ پينگهي ۾ پڌرو.

331. جنهن جو رب، تنهن جو سڀ.
332. حيف اٿئي انهن کي جن ڄٽي ڏيه ڏيکاريئي.
333. نانڍي راٽي، ڇٽ ٻانهي.
334. ڏوئي ڍڪڻ گيه ۾ اٿئي.
335. اهو ڪو ٻيو فهم، جنهن سان پسجي پرين کي.
336. جهڙا روح، تهڙا ختمان.
337. جيڏا اُٺ، تيڏا لوڏا.
338. ائين ڪجي جو نانگ به مري ۽ لٺ به بچي وڃي.
339. لکيو منجه نراڙ قلم ڪياڙي نه وهي.
340. جهڙي نيت، تهڙي مراد.
341. نيت صاف، مراد حاصل.
342. جنهن جي نيت بد، تنهن جي روٽي ئي رد.
343. منهن ڏسي، مڻائي گهرجي.
344. نه هڙئون نه هنجئون، خدا جي گنجئون.
345. پرائي گهرئون ڏکو اچي ته به پلو جيڪي ڪجه اڳيرو ٽيندا سي.
346. مکڻ پوندي، مٿو ٽو سڙئي.
347. جن سان مٺا کائبا، تن سان ڪڙا به کائبا.
348. ڪنڌيءَ کي به ڪن هوندا آهن.
349. مشن خالي ڪين وهاءِ، پڇا ٽيندئي پرزن جي.
350. لوٽي کان منگه ڳورو ٽي پوڻ.
351. پري ٻيڙيءَ ۾ واٽيون ڳرو.
352. ملان ته پت، گهوڙا ته پٽ.
353. يار ليکي نه ليکي، اسان يار جي ليکي.
354. چوٽ چوٽ کي سؤ ڪوهه تي سڃاڻي.
355. مٿي ۾ ميٽ هجيئي، ته به مون وٽ اچي ڪيڊ.
356. بار گڏه تي، ٽٽ ڇڏي ڪوتي.
357. جنهن جو کائجي، انهيءَ جو خير به گهرجي.

358. جنهن جو استاد ناهي، تنهن جو بنياد ئي ناهي.
359. ناسوديءَ کي نوَ نڪ، هڪ وڍيو ته ٻيو موريو.
360. نه گهٽتائي گهوٽ ۾، نه ڪمي منجه ڪنوار.
361. جهڙو گهوٽ تهڙي وني، جهڙي ڇالي تهڙي ڇني.
362. سپڙ هڪ ئي نال بس.
363. ڳُتيءَ کي پيٽ ۾ سور، سرائيءَ کي ٻچ تي زور.
364. ڀاڙيءَ جي ڀاڪر کان، جوان جو ڀوندو به ڀلو آهه.
365. ڀج چريا جو مست ٿا اچنين.
366. رب ٿئي مهربان ته گڏه به خاندان.
367. ٻہرن کان ٿو ٻير گهرين.
368. ڏنو به لولو مل جو ڪڙمي اٿئي.
369. گڏهه ساڳيو آ پر استر مٽيل اٿس.
370. لوٽو لٺ تي، ٽپڙ ٽيشڻ تي، هلو يارو هلو.
371. رب ٿئي راضي ته ڪيا ڪري ملان ۽ ڪيا ڪري قاضي.
372. نانءَ چڙهيو واپاري، ڪٽيو ڪائي.
373. مولا مينهن وساءِ ته ڪانئر ڇٽن ڪم ڪئون.
374. اهو سوار ئي نه آهي، جنهن ڏڪو نه کاڌو هجي.
375. ڪتي جو پڇ نڙ ۾ وڌو هئائون، ٻارنهين مهيني ڪڍيئونس ته به اهڙو جو اهڙو ويندو.
376. جن ادب، تن ايمان.
377. بيوقوف کي بازار ۾ ڪٺجي نه ساڻ، اول ڪٽائي پاڻ، پوءِ سار لهي سنگت جي.
378. سجڻ ڏيئي سجي ٻانهن ته سجي ٻانهن نه ڳهجي.
379. لعل به لپي پريت به رهجي اچي.
380. ڪتيءَ ۾ ڪير ڀلو.
381. ٿورا ڪٽا به ڀالهيءَ ۾ ڀلا.
382. چريا ڏيئي چار، واڇان ورتم هڪڙي، سا به چرين جي آچار.
383. مستن تي ميار ئي ڪانهي.

384. سهڻي صورت ڪان سهڻي سيرت ڀلي.
385. ڀاڙين مٿان ڀت ڪانگن ڪيرائي وڌي.
386. جت سچائيءَ تي چڙهي ته ڪڙه تي ڪير پيارے.
387. وڃي ڪراڙيءَ کي دانهن ڏيئي ته چانورن جو چڪو چاڙهئي.
388. ماٺو آن يا مس چٽو آن.
389. ٻاهر چِڪي مڪي، اندر ڏونرو دڪي.
390. آپڻي گهوٽ ته نشا هووئي.
391. ڀاٽيءَ ڪان اڳ ۾ ڪپڙا لاهي ويهڻ.
392. ڀاڳ ڏيئي ڀيڙو ته دال مان ٽئي سيرو.
393. سپ نه ماري، سپ جو سراپ ماري.
394. مڙس ته ڦهو نه ته جڏي جو جڏو.
395. لنگهو ڀچي ڪاهي ڪان، اها ئي ڪاهي.
396. پوڙهو اُٺ ٻه ڪنواٺ لهي.
397. وار ته ڦٽي نه ته ڪوڙاءِ ڪٽي.
398. بيوقوف دوست ڪان داناءُ دشمن ڀلو.
399. اٺو ته ڀر نه ته آهي ٻڙ.
400. پرائي گهٽي ڪان پنهنجو ٿورو ٻه ڀلو آهه.
401. هارياڙهي جي هير، تنگ ڀڳي ٻه نه وڃي.
402. پڙهي پاڻ نه ڄاڻي، ماري ڪتابي.
403. ٽٽونءَ کي تارو، تازيءَ کي اشارو.
404. ٻڪ نه پڇي ڀوڙ ننڊ نه پڇي هنڌ.
405. پير ڀلو يا ويساهه ڀلو.
406. سائوءَ کي سهي ڪونه، سڃي کي ڏيئي ڪونه.
407. لڪ وڃائجي پر لڇڻ نه وڃائجي.
408. سڪڻيءَ کي پٽ ڄائو چمين ۾ ماري چڏيائينس.
409. انڌيءِ جنڊ، ڍهين ڏوڪڙين پاٽي، سڄو ڏينهن پئي وهي.
410. صبر جنين جو سينگ، تير نه گسي تن ڪان.
411. سڄ تي سندرو، پڌر تي رات.

412. جاڙا خان ڪتي ڪان بيه اسان بہ اڇي وياسين.
413. بہ گدرا مٽ ۾ ڪو نہ ايندا آهن.
414. رڳي سڄ تي سندروءِ سڪٽا سلام.
415. ڪري نہ خراساني خوار.
416. وڪر سو وهاءِ جو پئي پراٽو نہ ٿئي.
417. مروان موت، ملوڪان شڪار.
418. رڍن اڳيان رباب، وڄائيندي ورهيہ ٿيا.
419. بيداي ننگري چرپٽ راجا، ٽڪي سير ڀاڄي، ٽڪي سير کاڄا.
420. اندر ۾ ابليس، شڪل منجه شيطان.
421. پاڻ نہ پالي، ڪتا ڏاري.
422. بڪ ڪان بصر بہ ڀلو آ.
423. ادا ڏنيسون اوهان جي گهاتي سرنهن.
424. بس ڪر نہ تہ ٿيئي نہ ڪوريءَ واري عيد.
425. هزار وڃائجي، حياءُ نہ وڃائجي.
426. بهشت ماءُ جي پيرن هيٺان آهي.
427. مرڻ ناهي مهٽو پرٽو ناهي گار.
428. ذات ناهي ڏات، جو وهي سو لهي.
429. جنهن کي اخلاق ناهي، اوهو انسان ئي ناهي.
430. ويني ور نہ پون، ستي ملن نہ سپرين.
431. ڀلان ڀليءَ جو ڇيه ئي ڪونهي.
432. جتي وڻ ناهہ اتي ڪانديرو بہ درخت آهہ
433. انڌن بہ وڃي ملتان لڌو هو.
434. ڄٽي ماءُ، منهن ڪارو ٻارن جو.
435. خدا بہ سڃاڻي سنگ هنا اٿئي.
436. تون تہ وري لک تي مٿو ڏويو ويٺو آهين.
437. حد ڪماليت، آغاز زواليت.
438. بہ بہ ويون تہ ڇه بہ ويون.
439. اي ڄاڻي او ڄاڻي تون ٻيني اتا تور.

.440 اهڙي ڪندوسانءِ جهڙي ٻرڙو ڪري ٻارن سان.

.441 دل ۾ خوش بغل ۾ اٽون.

.442 چور چور ٿيندو، ٻلو ٻلو ٿيندو.

.443 عورت کی عقل کڙيءَ ۾، سچ لٽی کان پوءِ اوهو بہ چٽ.

.444 جيئن مکڻ ۾ ماکی، تيئن کير ۾ کنڊ جو هجڻ لازمی.

.445 زال زحمت، ٻار ٻرو، وس پڄيئی تہ گهم چڙو.

.446 ٻاڻج شينهن کی بہ پرين آهن.

.447 گرو رڳو گپ و ٻاڙي آهہ هونءَ جوان آ.

.448 فقير تہ فند، ہ تہ نسوروئی گند.

.449 نالو وڏو، ديه ويران.

.450 ڪائڻ مهل گڏ، سمهڻ مهل مسيت ۾.

.451 سيارو ءِ واٽيون ڪٽر نہ چڏيندا آهن.

.452 پير فقير واٽکو ٻلو.

.453 گدڙ بہ پنهنجی ڏر تی شينهن هوندو آهہ

.454 اٽو جی گهوٻاٽو.

.455 سؤ رات چور جی تہ هڪ رات ٻاڳئی جی بہ ضرور ٿيٽی آهہ

.456 ڪڏهن جتیءَ کی بہ وارو ايندو آهی.

.457 نانی ڪاٽی پاٽی ڏي، هائو ابا! انهين افعالين گهٽو پيئندين.

.458 جيڪو ڏاڍو سو گابو.

.459 ضلم قائم آ، پر ظالم قائم ناهہ

.460 مسجد نهی ئی ناهی، اول انڌن زور پريو آهہ

.461 ڪتيو ڪائی فقير، سوٽا جهلی پولڙي.

.462 اسان جی حالين، توهان جی افعالين، هت ڍينگ پيا رڙندا.

.463 هڏئون ڏيئی هٽاءِ تہ مالڪ ڏين مزرا.

.464 جن جو بد بنياد، تن جو ميوو منوئی نہ ٿئی.

.465 گدڙ جي سؤ سال زندگي کان، شينهن جي هڪ ڏينهن جي زندگی بهتر آهی.

.466 انڌي جی آڏو روئڻ آهی اکين جو زيان.

467. ٻلي ٻڪ ٻرم جي شال نہ وڃي شان.
468. سخيءَ ڪان شوم ڀلو جيڪو ترت ڏيئي جواب.
469. ڪڪڙ ڪوريءَ جو نانءُ وڏيري جو.
470. اڃا ڪپڙا ڪيسا خالي، ٻئي جي ليکي ملڪ جو والي.
471. همت مردان مدد خدا، بي همت بندا بيزار خدا.
472. ڏاڍي جي لٺ کي ٻہ مٿا، جتي ڪوڙا اتي ڪپي.
473. خون ۾ ڪٽوري لڪڻ جا ناهن.
474. ٻري تيل سڙي وٽ، شابس اڙي ڏيئا شابس.
475. ڏيئي ڏاتار، چوٽ ڦاٽي ٻاندار جي.
476. پڇڻا نہ منجهڻا، جيڪي منجهيا سي مئا.
477. جنهن کي طعنو نہ ماري، انهيءَ کي ترار بہ نہ ماري.
478. سوٽو هجيئي ساڻ، تہ گڏھ گوهي ئي نہ ڪري.
479. هڪ اٺهوند ٻيو افعال ٻچڙا.
480. ماڻهن ۾ ڪوهن جا وات ڪنهن بہ بند نہ ڪيا آهن.
481. اتم کيتي وڏندڙ واپار، نيچ نوڪري ڀنڻ بيڪار.
482. ٻهر بي خبر جن جا آڪيرا ئي اونڌا.
483. مال آ مٽي، جنهن کي ڪتي ڪٽي.
484. هن ڪتيءَ بہ سيهڙ ماريا.
485. ائين آني اٺ، ٻارنهن آنا گهلاٽي، ڪري پوي ڪوهہ ۾، سوا ربيو ڪيڏاٽي.
486. هڪڙي پنهل ڪاڻ، ٻانهي ڪل ٻروچ جي.
487. موچڙي ۾ سوپ هوندي آهہ
488. ماڻهو سپ نہ سهڻا، پکي مڙيئي نہ هنجه، ڪنهن ڪنهن ماڻهوءَ منجهہ اچي بوءِ بهار جي.
489. ماني آ ڍوَ تي، موچڙو آ گهٽ.
490. جنهن وڻ هيٺان ويهجي انهيءَ جو بہ خير گهرجي.
491. ڳوهہ کي ڪُتي ڪٽي تہ شڪارين جا در تاڙي.
492. زور اڳيان زاري آهہ
493. رب رسي مت ڪسي، هٽي ڪو نہ هٿيار سا ئي ڪرائي ڪار.

جنهن ۾ جوکو جان جو.

494. خوشيءَ جهڙي خوراڪ ڪانهي، ڳڻتيءَ جهڙو مرض ڪونهي.
495. زور جي ميندي نہ لڳندي آهي.
496. مڱڻهار کي گهور وقت ٿورو ايندو آهي.
497. چرسي نہ يار ڪس ڪا، وزم لڳا تہ ڪسڪيا.
498. گمنام کان بدنام ڀلو آ.
499. پنڻ ۾ پورهيئي مان ڪنهن نہ پريا پل، مانجهي سي مل، هر جنين جي هٿ ۾.
500. سون جهڙا وچي ڪڏ ۾ ڪريا.
501. جيڏو الله، تيڏو آسرو.
502. ڪائڻ جو ڪرو ڪم ڪان ٻرو.
503. آهه غريبان، قهر خدائي.
504. رب هجي رحمان تہ ڪيا ڪري شيطان.
505. ڀنگ جهنگ ۾ ٻاٽي، جيئي لعل سيوهاٽي.
506. ٻہ ٽي ڏينهن ٽيندئي باقي ٻائي ميري نہ ٽيندئي.
507. جيڏو تنهنجو نانءُ ٻاجه ٻہ اوڏي منگيان.
508. ڪنئي ڪپي ڪا نہ، ڳولي ليپي ڪا نہ.
509. مڪڻ سان ٺڪر ٻہ ٺهن.
510. ڪائي گلو ڀري هيڪلو.
511. جهڙا ڪانگ، تهڙا ٻچا.
512. ڄٽ ۾ ڦٽ، ٻئي ٻڏا ڀلا آهن.
513. جيڪا پوکبي سا ئي لڻبي.
514. دوا اندر دم ٻاهر.
515. ڪتو چا چاٽي ڪٽڪ جي مانيءَ مان.
516. واندو ماڻهو شيطان جو ڀاءُ آهہ
517. عورت کي وفادار سمجهڻ عظيم غلطي آهہ
518. نون ميهارن مينهون ڏاريون، ڪتا لاهي دونهيون ڪيون.
519. پارو پيو اڪ سڙي ويا.

.520 انڌي يونبدي ۾ خوش.
.521 گهٽائي هر شيءِ جي خراب ٿيندي آهه
.522 ڪک پن ٿيءَ ته ڍور ڍڳا ڪائين.
.523 مون پانيو درويش، پر هئين بازن ڪان بچڙو.
.524 گدڙجي گونهه ۾ ڪم پيو هو ته، تڪر جي چوٽيءَ تي هنگي آيو هو.
.525 واهه سنڌي تنهنجو اتڪل، در نه دروازو پڪوڙي ۾ بههُ.
.526 هڙ ڪائي ويندوسانءِ، بي ايماني اصلي نه ڪندوسانءِ.
.527 انسان بينو آ ته شينهن، جي ڪري ٿو ته پاٽيءَ جو ڦوٽو.
.528 آسودي جا سالا به گهٽا، سڄي جو پيٽيو به ڪو نه.
.529 ويا مور مري، هنجه نه بچيو هڪڙو.
.530 جهڙو گهوٽ تهڙي ونی، جهڙو ٻج تهڙي ٻنی.
.531 اهي حال اٿئی حيات جي ٻارن جا.
.532 ولر ڪيو وتن، پريت نه چنن پاڻ ۾.
.533 ڪاٿي ڍور سڃا، ڪاٿي چور سڃا.
.534 ڪن جو ڪلڻ به خواري، ڪن جو وڙهڻ به ورونهن.
.535 نانگ لنگهی وڃی، ليڪو پيو ڪٽجی.
.536 جيڪا شيءِ ظاهري طرح جيتري مٺي هوندي آهي، باطني طرح اوتري نقصانڪار.
.537 ايترو ٻڌو جو ساڪرو سٺ جهلی.
.538 وات چوي منو منو نڙي چوي مان نه ڏنو.
.539 پيٽی پٽ گهر جی سونهن.
.540 جيڪو اڏ چڙي، سڃی جی ڀويان لڳی تنهن ڪان اڏ به وڃی.
.541 سنا ڪتاب، سچا سنگتی آهن.
.542 ٿورين گرهئين، گهٽو ڪائڻ.
.543 هوڏانهن باهه هوڏانهن پٽ، بغداد منیءَ ۾.
.544 تتی ٿڌي ڪاهه ڪانهی ويل ويهڻ جی.
.545 ٿورو خفو گهٽی سونهن.
.546 موذيءَ جو مال، سخی ڪائين.

.547 واڪا ڪرڻ مون وس، ٻڌڻ ڪم ٻروچ جو.
.548 ڏئي ٻه اک جي ماڪي اٺئي، جو جهٽ پٽ لاهي ويندين.
.549 چريا ڪريا پنهنجا سنا آهن.
.550 ٻنيون ۽ ونيون ساڳيون آهن.
.551 جاڏي پير تاڏي خير.
.552 وڙهن سانهه، لتاڙجن ٻوڙا.
.553 ٽُنيءَ کي ٽاڪو ئي نه لڳي.
.554 جاتي پڪي، تاتي ڪاڏي.
.555 پاپي ويئي ٻه ڪاڻ، شهر ويهڻ ڪان ويو.
.556 مون ته ڪا اربع خطا ڪا نه ڪئي.
.557 لالچ انسان کي ڪتن سان گڏ ڪارائي ٿي.
.558 ڪتو ٻه ڪاڏو، ڪک ٻه نه پري.
.559 تقدير پچي ڪا نه ايندي آ.
.560 اهي ٽنيا ئي ويا جيڪي گهٽا ڏيندا هيا.
.561 جيڪو پيئي ترو، ان کي سور نه ٻرو.
.562 جن جو ڪٽيو سي ڪفن ئي نه لهن.
.563 لٺ ٻه ڏيکارن ۽ چٺ ٻه ڏيکارن.
.564 ملان ڦٽين؟ چي، ڦٽيا اهي جيڪي ڦاٽي مئا.
.565 واهه زمانا واهه پاڳيا وجهي جيل ۾، چور چوڙي تو ڇڏيا.
.566 تنهنجو ئي پٽ گهاتو اسان جو ڇڊو پلو.
.567 ساڙي ڇڏيئي صاحب، آنڊا اشرافن جا.
.568 ٽڪي جي ٻوڙمان مک نڪرندي آهي.
.569 اڇي ڏاڙهي، اٿو خراب.
.570 دل ڪٽي ويو آهين ته بيعانو ته موٽائي ڏي.
.571 جنهن جي گهر ۾ چار داٽا، تنهن جا چريا به سياٽا.
.572 ٻه شينهن هڪ ٻيلي ۾ ڪين رهندا.
.573 سياٽو ڪانءُ ٻه ٽنگو ڦاسي.
.574 ميرن کي گهران لڳي هئي.

575. راضي هجي رب، گهوري ٻاجهه ٻين جي.
576. سامي صاف ڪيو، ڏوئي ورق وجود جو.
577. تاڙي هڪ هٿ سان نه وڄندي آهي.
578. چڍ چتي ڪوريءَ واري ڏيگهه.
579. گهوڙا ڙي گهوڙا.
580. ٻچيو آهين ٻهرام نه ته دست چڙهيو هئين ديو جي.
581. سمر نه هجيئي ساڻ ته گهڙي پؤ گهتهڙ ۾.
582. شيرو ٻلو شاهه جو، وٺي پاسو واهه جو.
583. لکي لاکو پڙهي پير شاهه.
584. سائين جن جي زبان خرچ آ، مواليءَ جو مٿو ئي ويو.
585. يار ٻه چاڪي مٿو ٻه اٽيو.
586. پرائي شاديءَ تي ٿو احمق نچي.
587. گدڙ ڏاک نه پڄي آکي ٿو کٽا.
588. گپ ۾ گهڙيو آهه ته پوءِ ڦهنگن ڏانهن نه ڏسبو آهه.
589. دل ڪوڙي عذر گهڻا.
590. نينگر ٻه ننڍي جمعان ٻه گهڻان.
591. رهو حلال ٻوٽيون حرام.
592. هڪ سج ٻه پاڇا.
593. ياڳ وارن جا ڪونهان ٻه ڍڪا، نياڳن جون ڍڪيون ٻه ڦنڍيون.
594. ڪم اهڙو ڪنداسين، جيئن سون تي سهاڳ.
595. آهي ته عيد، ڪونهي ته عاشورا.
596. اڪيلو ماڻهو آ ڪتي جي آچار.
597. جنين ڪاڻ مياس، سي ڪانڌي ٻه ڪو نه ٿيا.
598. مان مران امڙ ڪاڻ، امڙ مري چڳهن ڪاڻ.
599. نه سڄڻ ڪي آسرو نه دشمن ڪي ڀؤ.
600. ڪم لٽو ڏکڻ وسريو.
601. مٺي ٻه ماٺ ڀلي آهه.
602. چائي ناهي، وري ناني جي مهانڊي.

603. نيتن تي ٻهرا ملندا آهن.
604. نوان سال، نوان خيال.
605. ڪن لاءِ واڳڙ وائي ته ڪن لاءِ بصر ٻه ٻادي.
606. جيڪي ويچان ويچان ڪن سي ويهي ويهندا ڪيترو.
607. ڏڏو ڪير ٽٽين نه پوندو آهه.
608. جي ايندي چوني آءُ، ويندي چوني ويه، ڇڏي سارو ڏيه، اڳڙ اڇجي ان جي.
609. جيترو هر، اوترو ڦر.
610. مائٽي وري ٻه مائٽي، رت وري ٻه رت.
611. جيڪو چله تي سو ئي دل تي.
612. ٻه ڀائر ٽيون ليکو.
613. ٻندي جي من ۾ هڪڙي ته صاحب جي من ۾ ٻي.
614. ڳاله ٿوري ٻڙ ٻڙ گهڻي.
615. تڪڙ ڪم شيطان جو.
616. ڪک جو چور ۽ لک جو چور ساڳيو.
617. نڪر ونجي ته ٻه نوڪي ونجي.
618. ڇڳائي ڪي چار ڳٽي هڻ موچڙا.
619. انسان خطا جو گهر آهي.
620. جيڪو اڳي سو ئي تڳي.
621. ڇا دال ڇا ٻسم الله.
622. سؤ ڏڪ سوناري جا، هڪ ڏڪ لوهار جو.
623. پدم ويجائجي پر پريت نه ويجائجي.
624. چورن مٿان مور.
625. هونهين هوند مئي، پر ٻڏي جا ٻيٽا ٿيا.
626. راهوجن ۾ رات قادر نه وجهي ڪنهن جي.
627. ڪلر ڪا نه ٻاريئي، ڪيئي جٺ جوئر سان.
628. ڀڳو سجو ئي نه ٿئي، توڙي موتي هجيس من.
629. ميندي من مئي ڪي، چندن ڀجي چار.
630. چرس آ بي ترس.

.631 ڪاتي نہ ڪٽڙڪاءِ، جوان جاڳني تا.
.632 حق جي ٻيڙي ٻڏندي ناهي، پر ترندي آهہ
.633 ڇا ڪئون وچي ڇو ٻيلي ٽئين ٻين جو.
.634 سڪن سان گڏ ساوا بہ ڇٽ.
.635 حياتي وڏي، چاڙهو ڪونہ.
.636 نہ ابو پڙهيو نہ ڏاڏو پڙهيو اسان ڪيئن اڙياسين.
.637 حياتي باقي آ تہ يار اوطاقي آ.
.638 دٻ دال واريءَ ڪي تہ ڪنيءَ واري ڪن ڪري.
.639 مال مفت دل بي رحم.
.640 آملان واري ۾، ڪٽڙ ڪتر ڪارايانءِ ڪاري ۾.
.641 سنگ تاري، ڪسنگ ٻوڙي.
.642 جيڪو گجي ٿو سو ضرور وسندو بہ.
.643 زميندارڪو ٻار، چريو يا چوتيو.
.644 حال حبيبان پيش پريان.
.645 جيڪي منجه جهان سو تاريءَ تڳي تنهنجي.
.646 جاتي پڇي نہ سگهجي اتي پڇڻ ڪم وريامن جو.
.647 جيترو ادب، اوترو نصيب.
.648 نئڙت سان مرتبو وڌي ٿو تڪبر سان گهٽجي ٿو.
.649 زندگي بي بندگي، شرمندگي.
.650 اها زبان ئي آهي جيڪا اس ۾ بہ ويهاري تہ ڇانءَ ۾ بہ.
.651 راند رس ۾ ڇڏجي، گولي گس ۾ ڇڏجي.
.652 اها پائي ڪانهيس جو سينڪيو ڪائي مري.
.653 رڳي رڏيءَ پڪيءَ جو مالڪ، ٻئي ڪم ڪان جواب.
.654 تون پارس آئِ لوهہ جي ساڃين تہ سون ٿيان.
.655 هيءَ قري ٿي ٻروچ واري ٽوٽي.
.656 ڏکيو سکيو پنهنجي اجهي ۾ ڀلو آ.
.657 محنت ڪاميابيءَ جي ڪنجي آ.
.658 ويئي ورن نہ پون، ستي ملن نہ سپرين.

.659 علم کان سواءِ انسان حيوان مثل آهه.
.660 اها ڪر جنهن سان پت بہ رهجي اچئي.
.661 اوڌر جي ماءُ مئل آهه
.662 اهو ڪو ڪج جو مينهن وسندي ڪم اچئي.
.663 شل ڏڪاريا ڏيه مان موذي سپ مرن.
.664 ڪمائجي تہ ڪائجي نہ تہ اصلي نہ ڪائجي.
.665 عدل ڪئي آئڙ نہ چِٽان، ڪر ڪو قير و فضل جو.
.666 چِٽل تير ڪمان ۾ وري نہ اچٽو آهي.
.667 سخي اهو آهه جو ڏيئي نہ پڇاري.
.668 جهڙو واءُ گهلي، انهيءَ سان منهن ڏجي.
.669 جيئن گهٽو ڪاڏو، تيئن گهٽي بڪ.
.670 گهڙيءَ گهڙيءَ جو سياءُ آ.
.671 جڙيءَ کي جس آهه
.672 مٽيارين جي واٽ، ويندي جي ويرم.
.673 پڳا ڏار ٻيرا اڏاٽا هليا ويا.
.674 اندڻ رکيا روزا تہ ڏينهن بہ ٿيا وڏا.
.675 چا ٻلي چا جلاب.
.676 جيڪي اچن منجه ڪرن، سي ڪنهن ڪان ڪين ٽرن.
.677 ٻوڙو کلي بہ دفعا، انڌو روئي اٺ دفعا.
.678 غريب جي آهه عرش کي باهه
.679 بي سري جي قوس، مال ۾ تاهه
.680 ڪير چوي شينهن تنهنجي وات ۾ ڏپ.
.681 جاني جنهن جهاز ۾ سي ٻيڙا ئي ٻيا.
.682 ڪمبخت پاڙ تہ انڌو پر ٻين کي بہ انڌو ڪري ڇڏي.
.683 ڪن آهي ڪو فودني ۾ قيرو.
.684 يارن سان وري ڪهڙا ليڪا آهن.
.685 سڱ ڪوهه هجي ولو تہ بہ ڏگ هجي پلو.
.686 پَلَوَ پراٽا ڪو نہ ٿيندا آهن.

.687 اڳ ۾ خويش، پوءِ درويش.
.688 هونءَ سائين آن، وڏو آن، باقي گهوڙو ناڙ ڪان ٻاهر ٻڌ.
.689 اسي، مت ڪسي.
.690 ساڳيا لاٽون، ساڳيا چگه.
.691 مارڻ واري ڪان بچائڻ وارو ويجهو هوندو آهه
.692 حال، پريان نال.
.693 ڪاڏي خرار ٻه ڪتي وجن.
.694 جٽ پڙهيو، الله اڙيو.
.695 مون ٻه اس ۾ وار اڇا ڪونه ڪيا آهن.
.696 ڏي ڪٽو وٺ گهٽو.
.697 جٽ چاءِ مري يا ڪاءِ مري.
.698 تڪڙي ڪتي انڌا گلر ڄڻي.
.699 رن ٻه وئي پر رلهي ٻه ڪٽي وئي.
.700 مڙس ٿئي پاڙي ته ڏاڙهي ٻه بار.
.701 ڇا ڏاڙهي ڇا پيل.
.702 ناڙي وسي ته ڳاڙهي نه ته اگهاڙي.
.703 ڪنڌو لڱس پير ۾ ڪوتي وينو گوڏو.
.704 طالب ڪيو تڪرار، ڏاڙهي ڏاند چري ويا.
.705 اڄ ڪله جا حاجي وتندئي رنون زالون ڦريندا.
.706 سوڙ آهر پير ڊگهيڙجن.
.707 هڪ پنٺ، ٻه ڪم.
.708 آواز خلق، نقاره خدا.
.709 آخر هڪ ڏينهن ساڌ جو ٻه ايندو.
.710 جنهنجي جي پڇاڙي سرهي ته ان جي اڳياڙي ٻه سرهي.
.711 ڪاٺيءَ جي ڪاڄ ۾ سيٺڻ ٻه گهٽا.
.712 جٽ جو ڏڪ ماري يا ڪاري.
.713 ٻه فقير ڏارئون ڏار.
.714 جيءُ خوش جهان خوش.

.715 مڙس جي ڳاله هڪ هوندي آ، پاڙيءَ جون سؤ ڳالهيون.
.716 نانيءَ ناڙو، اڪين ساڙو.
.717 هن ڏي تہ پاءُ پاٽيءَ جو بہ ڪونهي.
.718 ٻروچ هڪ تہ پانءِ ڏون، جي ڏون تہ هي جهڳا هي تون.
.719 هٿ متي ڪڙ تہ گناه معاف ٿيني.
.720 اڇو ٻڌ ڪاري سان رنگ نہ متائي پر عادت ضرور متائي.
.721 جيڪو ٺهن سان چجي تنهن تي ڪاتي چو وهائجي.
.722 ول نہ ڏيلهو ڪاسان.
.723 شديد غم گونگو ٿيندو آهي.
.724 ٻنهين جهانن جا ٻوڙ لاءَ.
.725 چا ڪاٽي چا ڪجل.
.726 ڪونهي راٽي راٽو ملڪ ۾.
.727 ذلت جي زندگيءَ کان عزت جو موت بهتر آهي.
.728 ڏهه دنيا ستر آخرت.
.729 سيٺ سيرومل، جتي هٿ ۾.
.730 يار جي ياريءَ سان ڪم يا يار جي خواريءَ سان ڪم.
.731 اڪين ڏنيءَ تي اعتبار ڪجي نہ ڪنين ٻڌيءَ تي.
.732 چم جي زبان جاڏي ورائينس تاڏي وري.

(الف)

733. آزمائي کي آزمائي سو چائي منهن ۾ پائي.
734. اب جو ڏنو نہ پري، رب جو ڏنو پري.
735. اپ ۾ ٽڪ اچلائي سو منهن ۾ جهلي.
736. اپ ڦاٽي کي بہ ڪڏهين اگهڙي پيئي آهي.
737. اٽو جي گهوٻاٽو.
738. اٽو کاڌو ڪئي مار پيئي گابي تي.
739. اٺ جي چاڙهيءَ کي بہ لعنت، لاهيءَ کي بہ لعنت.
740. اٺ پنيان گهنڊٽي.
741. اُٺ جي وات ۾ جار جي باس.
742. اُٺ جي وات ۾ زيرو.
743. اُٺ پوڙهو ٿيو تہ بہ مُتڻ نہ سکيو.
744. اٺ ڪراڙو تہ بہ بہ ڪنوات لهي.
745. اٺ نہ پڄي، ٻورن هٽي لتون.
746. اٺان ميهان دا ڪيها ميلا، اوهہ چرن پٽ تہ اوهہ چرن ٻيلا.
747. اُٺ جي وات ۾ لوڻ تہ بہ رڙي، ڪنڊ تہ بہ رڙي.
748. اٺ چڙو بہ رڙي، پريو بہ رڙي.
749. اُٺ، پنهنجي مُٺ ۾ تِرڪي.
750. اٺ جي چوري بہ ڪا پڪي ۾ لڪي.
751. اٺ کي لاٽو گهوڙي کي داٽو مرد کي ناٽو محبوب کي ماٽو.
752. اٺ چڙهئي بہ ڪو نانگ کائي!
753. اٺن جا بار بہ ڪي گڏهہ ڪڻن.
754. اٺين پيڙهي، اُٺ ماڪوڙو ماسات.
755. آپ نہ پالي، پالي ڏون، چوهر جائو ڏکان ڏون.
756. اپٺا مال هٿي روئسان بہ کائسان بہ.
757. اپٽي گهوٽ تہ نشا ٿيويئي.
758. اڃاڻ کي، جهڙي مصري تهڙي ڦٽڪي.

759. اڃا مينهون جهنگ ۾ ڏوئي ڏريائون رڃ (ڪير ڏهڻ جو ٿانءُ)
760. اڃا جنڊ ڪڍن سسئي.
761. اڃياري پيئندي، ڇڪياري ڪين پيئندي.
762. اڃا ڪپڙا ڪيسا خالي.
763. اڇي پڳ مَ پس، اندر مڙيئي اڳڙيون.
764. اڏ ڪي چڏي سڄيءَ پنيان ڊوڙي، تنهن جو اڏ بہ وڃي.
765. اڏارو ڏڃي تنهن ڪي جنهن ڪان گهرجي نہ. اڏارو ونڃي تنهن ڪان، جو گهري نہ.
766. آرڙهہ جي تتي ڏينهن ساوڻ جي وسندي مينهن. سياري جي آڏي رات شال نہ پوي هنگڻ تات.
767. استاد جي مار چوڪر سنوار.
768. اڪن ڪان ٿو آمان گهري.
769. اک نهيئي ڪا نہ ڪبڙ خان چنڊ ڏنو.
770. اکرين ۾ متا وجهن، سي مهرين ڪان ڪئن ڊڄن.
771. اڳ ڪشا نہ ڪشا پوءِ ڪوڪون ڪن.
772. اڳي بہ ان هو پوءِ بہ ٿيو ان، ڪانون ۾ پن ويو اچونئي نڪري.
773. اڳيانڙي سُرهي تان جڏهين پچانڙي سُرهي ٿئي.
774. اڳين پاٽي، پوين چڪا (گپ).
775. اگهہ ۾ ڳپ جي سڌ، الله کي.
776. اگهہ ڪتيو ڪائجي، وَٽ ڪتيو نہ ڪائجي.
777. اگهائي تہ ڪچ نہ تہ ماڻڪن موٽ ٿئي.
778. اڱر ڄاڻن، لهر ڄاڻي.
779. اڱرن پيٽي، هٿ ڪارا.
780. آمون، ڏهہ گامون (وک).
781. اَن جو واپار هس مان چلو چلي مان هس.
782. اَن پَلي، ذات پلي.
783. انبان بور ڪلالان لاها.
784. انبن جون سڪون بہ ڪي انبڙين مان لهن.

785. اندر اڇو نه ڪري، ڏوئي ٿو ڏاڳا.
786. اندر ٻڌ(ان جي پاڙ جنهن کي ڪتي غريب ان جي ماني پچائيندا آهن) ٻهون(گهٽو)، ٻاهر آٽڻ ان جو.
787. انڌ ڌنڌ نگري چرٻٽ راجا، ٽڪي سير ڀاڄي ٽڪي سير کاڄا.
788. انڌ وٽ منڊ وٽ پر ننڊ وٽ.
789. انڌا رکن روزا، تڏهين ڏينهن ٻه ٽين وڏا.
790. انڌن ۾ ڪاڻو راجا.
791. انڌن آندو ٻلن چٽيو.
792. انڌن وچي ملتان لڌو آهي.
793. انڌن جي وهاڻءِ، منڊا نچن ٽنڊا پائن ڦيريون.
794. انڌو هنگي ڪُڏ تي، ڇي: مونکي ڏسي ئي ڪو نٿو.
795. انڌو ڇوڪر لائو ڏوڪڙ ٽڪاٽي جي ارداس.
796. انڌو هاٿي لشڪر جو زيان.
797. انڌو اڻ سونهون، ٻئي هڪڙي آچار.
798. انڌو گهري الله کون ٻه اکيون.
799. انڌي اڳيان آهري ڪر تئو ٽنگيو آهه.
800. انڌي جي جوءِ جو واهي الله.
801. انڌي پيهين ڪتي چٽي.
802. انسان، خطا جو گهر.
803. اڻ گهريو ماءُ ٻه پٽ کي ٻبو نه ڏئي.
804. اٺئيهه راتيون چور جون، ٺيهين رات ته ساڌ جي ٻه آهي.
805. اڻ سرندي هر ڪو ٺري، ڪرو ڪو سرندي ٺري.
806. اُٺائي ٻه وئي، ٽٺائي ٻه وئي، وري ڪپهه جي ڪپهه.
807. اڻ پڙهيا پڙهين اڳيان پريون ڊوئيندا.
808. اُٺندو اها، جا ڪوريءَ جي من ۾.
809. اهاري(ڪائڻ)، وهنواري(ڏيتي ليتي)، ٺيون گهوٽ مهاري(گهوٽ ڪنوار جي سمهڻ جي جاءِ) لڄا ڪري ته هاري.
810. آهر ڪٺي اوٺي، رن وڃائي رنبو.

811. آهر جي وڏائي ڪني پاٽ تي آئي.
812. اها زبان پٽ تي وهاري، اها زبان ڪٽ تي وهاري.
813. آهر جي آسري، جهنگ نہ چنائون.
814. اهڙو ڪم ڪجي جو مينهن وسندي ڪم اچي.
815. اهو سون ئي گهوريو، جو ڪن ڇني.
816. اهو ڪي ڪجي، جو مينهن وسندي ڪم اچي.
817. آئي ڪي آدر، وئي ڪي جيءُ.
818. آئي ٽانڊي ڪي، بورچياڻي تي ويني.
819. آئي سڱن ڪي، ڪن بہ ڪپائي وئي.
820. آئي تہ روچي(روزي)، گئي تہ بلا.
821. اياڻو چوي، سياڻو ويچائي.
822. ايڪ پنٿ، دو ڪاج.

(ب)

823. بادشاهين پوندي معاملي جتي ڪير ويچاري.
824. باسڻ هڪڙو ڪٽي، ٺڪر گهٽن ڪي اچي.
825. بڇڙو ڪتو ڏٽي پرائي.
826. بختاورن جا ڍڳا بہ ويامن.
827. ٻڙا ڪهاوڻ ٻڙا دک پاوڻ ڇوٽي ڪا دک دور.
828. بک وچان اگهڙ ياد ئي نہ.
829. بک بڇڙو ٽول، دانا ديوانا ڪري.
830. بکيي ڪي بصر سان روٽي رکيائي سيري ڪان سواد ۾ ڏيڊي سوائي.
831. بندرو ٻڏي سندرو تہ وڃي سپ ڪان اڳرو.
832. بندي جي من ۾ هڪڙي صاحب جي من ۾ ٻي.
833. بي عقل جي بلا دور.
834. بي عقل دوست کان داناءُ دشمن چڱو.
835. بيڪار ڪان، بيگار ڀلي.

(ٻ)

836. ٻہ پائر، ٽيون ليکو.

837. ٻہ ترارَيون هڪ کپ ۾ نہ ماپن.

838. ٻہ تہ ٻارنهن.

839. ٻہ شينهن هڪڙي ٻيلي ۾ نہ ماپن.

840. ٻہ گدرا مٺ ۾ ڪين اچن.

841. ٻابل (پريو مڙس، ڳوٺ جو مکي) آچاري، پر ڪو ميجي.

842. ٻارڻ ٻهون ڪجن تہ ٻہ رڙا (مٽر يا مڱ جا داڻا جي ڳرن ئي نہ) ڪين رجهن.

843. ٻانيڻ ٻڪري، در تي ڦڪڙي.

844. ٻائي ٻير، ادائي سير.

845. ٻائي جو ٻائو تيوڻ جو تيوڻ.

846. ٻاهران چکي مکي، اندران ٻڙ ٻڙ دکي.

847. ٻبرن کان ٿو ٻير گهري.

848. ٻڏي ماڻهون جو ٻہ ٽئي ڏينهن ڏس پوي.

849. ٻڏي ٻيڙيءَ جو لوهہ ٻہ چڱو.

850. ٻڏي ٻيڙيءَ مان هريڙون ٻہ چڱيون.

851. ٻري تيل کامي وٽ، واهہ ڙي ڏيا واهہ

852. ٻڪري کي ساس جي، ڪاسائي کي ماس جي.

853. ٻڪري جنهن وڻ سان ٻجهي سو وڻ چري.

854. ٻگها (ٻگه پکي) ڪوهہ ٻجهن تہ سپئن ۾ چا سنپجي.

855. ٻليءَ کي خواب ۾ ٻہ ڇيڇڙا.

856. ٻلي کائيندي ڪين ساري، هنگندي ساري.

857. ٻليءَ شير پڙهايا، ڦير ٻلي ڪون کاوڻ آيا.

858. ٻن ٻيڙين تي پير رکجي تنهن جون جنگهان چيرجن.

859. ٻوڙو کلي ٻہ پيرا.

(پ)

.860 پاڙي ۾ مسواڙ جوڪاٺو ڪونهين.
.861 پٽين ڪي بہ ڪن آهن.
.862 پٽ پئي نہ ڏججي پٽ جي پٽائي پئي ڏججي.
.863 پچ چريا، مست آيئي.
.864 پڇندڙن جي اڳ ۾، لڪندڙن جي پٺ ۾.
.865 پريءَ چنيءَ ڪان، پيري چنو چڱو.
.866 پرئي اٺ تان، وڇڙي لٿي تہ بہ چڱي.
.867 پڳڙن ڪاڏي هٿ ڏوتا پيا آهن.
.868 پڳو گهڙو ڍئون ڍئون ڪري.
.869 پڳي سان ئي پير، جيسين رتو راس ٿئي.
.870 پلي پاڻ آئي، سا بہ پلي.
.871 پلئي واٽئي گه ڳڙ ڪاڏو.
.872 پنگان چيز ٻڏن، لنڊي رووي ڪٽڪ ڪون.
.873 پنگي دي جوء سدا سهاڳڻ، آفيمي دي جوء رووي، ڪيفي دي جوء ايوين آکي، ماريا هٿ نہ هووي.
.874 پينر پنيوران جي پڳيون سي چٽيون.

(ت)

.875 تاڙي، هڪ هٿي ڪين وڄندي آهي.
.876 تِر جي گٿي، سؤ چوٽون کائي.
.877 تڪڙ ۾ طمع چا ڏجي.
.878 تڪڙ ڪم شيطان جو.
.879 تڪڙي ڪتي، انڌا گلر ڄڻي.
.880 تڪڙو ماٺهو بہ پيرا هنگي.
.881 توڙي وڃي روم، تہ بہ ماني ۾ ٿوم، لکي لوح قلم ۾(نصيب ۾).
.882 تون آکيسين(چوندين) مئن نہ مڃيسان، مين بازي کٽي.
.883 تون پؤنڪ ميڪون نندرا آوي.

(ٽ)

884. ٽڏو گهڻو پاڻ کي چانوَ ۾ رکائي.
885. ٽورو ڏسي ارهو نہ ٽجي، گهڻو ڏسي سرهو نہ ٽجي.
886. ٽوري کٽئي، گهٽي برڪت.
887. ٽوري گرهين، گهڻو کاڄي.

(ٿ)

888. ٿٿونءَ کي تارو، تازيءَ کي اشارو.

(ٺ)

889. ٺڙ ڪجي ٺڪاءُ ڪجي اڳلو نہ پڄي تہ پاڻ پڄجي.
890. ٺلهو چڙو(گهنڊٽي) وڄي گهڻون
891. ٺونٺ لڳي، ساهيڙي پڳي.

(پ)

892. پاپ کي مايا، پراچت جاءِ.
893. پاڻ نہ پاري، ڪتا ڏاري.
894. پاڻ نہ پَلي سسئي، لوڪان متيون ڏئي.
895. پاڻ پنڻ، گهوڙا ڳنهڻ.
896. پاٽي ۾ باهہ، ٿورو ڪري نہ ڄاڻجن.
897. پاٽيءَ ڪان اڳي ڪپڙا نہ لاهجن.
898. پاٽي پي نہ ذات پڇجي.
899. پائجي تہ وڏي ڍيران پائجي.
900. پاهڻ ڪنئرا ها تہ هوند گدڙن کائي ڇڏيا.
901. پت نهن تي پاٽي آهي.
902. پٽ پراٽو تہ بہ ڪو جنڊ جو نائو.
903. پُٺ ڪپُٺ، پينگهي ۾ بہ پڌرو.

904. پٽيندڙيئي پيٽ کي ويو ڄمارو ڄٽ، هو جو مٽي ڪٽ سو پڙ پٽي پيٽ کي.
905. پڇٽا، نہ منجهٽا.
906. پرائي ماڙي ڏسي، پنهنجو ڍُنگو نہ ڍاهجي.
912. پرائي دهلين، احمق نچي.
913. پرائي پلاءَ ڪان، پنهنجو پٽ بہ چڱو.
914. پرائي ڏيو تان ڪارڪ بہ چڱي.
915. پرائيءَ ڏيءَ تان ڏڪو بہ چڱو.
916. پرائي آس، ڪني جي لاس.
917. پرائي پٽ کي چمئي گگ پرجي وات.
918. پرائي ڳوٺري بربلا ٽڪا.
919. پرجا سکي تہ راجا سکي.
920. پرڻ چوي ڏونگهي کي، وچ تِہ۔ ٽونگا.
921. پڙهي پاڻ نہ ڄاڻي، ماري ڪتابي.
922. پڙهڻ ترڻ تير هٽڻ، چوٿين سواري، نئڊي هوندي نہ سکي، وڏي خواري.
923. پڙهي پارسي وڪڻي تيل، ڏسو هي قسمت جو کيل.
924. پڳ ڪان بتانو ڏگهو.
925. پلا چڏي پاپي ڪو ڪتل ڪڳا ڪائي
926. پلو سيري ڪان بہ پلو سيري ۾ نہ ساءُ پلو گوڏا ڪوڙي ڪاءُ.
927. پنج ئي آڱريون برابر نہ آهن.
928. پنڻ وچان پڙهڻ ياد نہ آهي.
929. پنئي مڱئي گهر هلي تہ ڪہ اڏاري وات.
930. پوءِ ڍائي ڪان قرض نہ ڪڍجي توڙي لک لٽائي.
931. پهرين پيٽ پنجو چوي ٻار ٻچا سپ پوءِ.
932. پنهنجا دهل، پنهنجا ڏڱڪا.
933. پنهنجي گهر، ٻلي بہ شينهن.
934. پنهنجي ڪِئي جو نڪو ويڄ نڪو طبيب.
935. پنهنجي ڏنئري کي ڪير کٽو نہ چوي.
936. پنهنجي سوڙ آهر پير ڊگهاڙجي.

.937 پنهنجي ٿوري، پئجي گڏهہ ڪي پيري.

.938 پهير ٿئي چور تہ واهي ڪيترو وهي.

.939 پئنچان نال ايڪا دشي

.940 پيٽ ۾ بک، مونن ۾ چار_اوڳرائي.

.941 پيٽ ۾ بک، ارهہ ۾ آڪڙ.

.942 پيٽ ڏون ٻانهين، چنتا ناهين.

.943 پيادن مان هسوار هسوارن مان پيادا.

.944 پيٽ پر، پٺيءَ لڏ.

.945 پيٽي پٽ ۾ ڪاڄ ڪاري.

.946 پير ڪان بہ ويساهہ وڏو.

(ق)

.947 قاڙهو جاتي ڪائي، اتي اوجهہ ڏئي(مري).

.948 قِٽِ بجو ڪج، پر گيهہ ذرو ڏج.

.949 قرندي گهرندي نامردان دي، مردان دي هڪ.

.950 قَرَ ڪان اڳي، چر نہ ڪيجي.

.951 قڙيءَ قڙيءَ تلاءُ.

.952 قل نہ قل جي پاڪري.

.953 قلهر ۾ ٿو قوڪون ڏئي.

.954 قورو نہ قولهي شال سنئين پئي صراف ڪي.

(ڄ)

.955 ڄا بندي ڪي بار سا صاحب ڪي ستري.

.956 ڄاتي وڻ نہ آهي، تاتي ڪانڊيرو بہ درخت.

.957 ڄاتي ڪير تاتي ڪنڊ، ڄاتي جهڻ تاتي لوڻ.

.958 ڄا ڄائي نہ هوندي سا مرندي ڪٿان.

.959 ڄاڏي وڃي واڳهو تاڏي پاٽي تانگهو.

.960 ڄاڏي پوي جهار(پکين جي گولري) تاڏي ڳوڙهو نہ هٽي.

961. جاسين للو(نالو) ڪٽي لٺ، تاسين ڪره(جهيڙو) اُجهاٽي.
962. جاسين ڏائو مٿو ڪنهي، تاسين بڪئي جو مٿو وڃي.
963. جا مڙسي مڙسن ۾ سا مارئي ۾ نہ آ.
964. جاهلن جواب آهي ماٺ مني.
965. جائين لنگهيا پٽ تہ پٺن ڏاڙهيءَ موڇڙو.
966. جاءِ چئي تہ جوڙائي ڏس، شادي چوي تہ ڪري ڏس.
967. جبل سان مٿو هڻبو تہ نيٺ مٿو ڀڃندو.
968. جتي باھ ٻري، تتي سيڪ اچي.
969. جتي اٺ ترندو اُتي ڀچ بہ ترندو.
970. جتي ڀڄڻ ڪم ناھ، تتي ڀڄڻ ڪم وريام جو.
971. جتي ويڙها، تتي جهيڙا.
972. جڏهين تڏهين چورڙاميءَ وهاٽيءَ رات
973. جڏهين آٽر تي سبيا تڏهين گڏهن تي رنو.
974. جڏهين ٻورا تي سبيا تڏهين اُنن تي رنو.
975. جڏهين ڏند هئا تڏهين حلوو نہ هو جڏهين حلوو آهي تڏهين ڏند نہ آهن.
976. جڏهين ڳوھ کي موت ڪٽي تڏهين ڳولي شڪارين جا گهر.
977. جر (پاٽي) نئيس جيڏي نہ نئيس.
978. جڙيءَ کي جس.
979. جڳ مڙيوئي جوا بازي، ڪن ڪتي ڪن هاري.
980. جن جي پلو ۾ داٽا سي چريا ئي سياٽا.
981. جنڊ بي وار، ٻٽ (قلن/ ڀگڙن ڀڄڻ جي تئي) بي وار.
982. جنهن ايرندي تاءُ نہ ڪيو سو الهندي ڇا ڪندو.
983. جنهن ساس ڏنو آهي، سو گراس بہ ڏيندو.
984. جنهن ڪاڻ اڳي هلي ٻيهجي، تنهن سان گڏيو چو نہ وڃجي.
985. جنهين سندي منهين (اوطاق)، تنهين جو آچار.
986. جنهنجي ويلا (وقت)، تنهنجي رکيا.
987. جنهن جي هيڪار ڪيائين ڪوڙي ٿي، تنهين جي ٻيهار سچي ساک نہ وسهان.

.988 جنهن جي واٽ نہ وڃجي، تنهن جو پنڌ بہ نہ پڇجي.
.989 جنهن جي ساھ ڪنئي ڪل ڪا نہ پوي، تنهن کي سور ڪيهو سلجي. جو سنڌي سمجهي ڪينڪي تنهن سان هندي ڇا هلجي.
.990 جنهن جو ڪم سوئي ڪري، ٻيو ڪري تان گھاتو پري.
.991 جنهين ڪاڻ مياس، سي ڪلهي ڪانڌي نہ ٿيا.
.992 جنهن جي ماني تنهن جي ڪاني (ڪرامت).
.993 جنهن جو ٻڻ ٻڇڙو، تنهن جو ميوو منو نہ ٿئي.
.994 جنهن جو پيءُ ماءُ جيئرو، تنهنکي ڇورو ڪيئن چئجي.
.995 جو ڍيري گڏھ رکپال.
.996 جو واءُ جبل اڏائين تنهن جي اڳيان ڪپہ ڇا آهي.
.997 جواريءَ ميڻي هار.
.998 جوا هارڻ واري جوا ڏ منهن ڪارو۽ ڪٽڻ واري جو سڄو منهن ڪارو.
.999 جَوَ پوڪي، ڪڻڪ ڪو نہ لڻندو.
.1000 جو تيرا سو ميرا جو ميرا سو اين اين.
.1001 جو اُتي سو ارجن.
.1002 جهڙا عاشق عيد ۾، تهڙا منجه مقام.
.1003 جهڙا روح، تهڙا ختما.
.1004 جهڙا ڪانو تهڙا ٻچا.
.1005 جهڙو ڏيس، تهڙو ويس.
.1006 جهڙو منهن، تهڙو موچڙو.
.1007 جهڙو سمر آپٽو، تهڙو مِٽُ نہ ڪو.
.1008 جهڙي سٽ، تهڙيون ٽي ويهيون.
.1009 جهڙي ٻني تهڙو ٻج، تنهنجي سلي پئہ نہ ڏج.
.1010 جهڙي پِٽ، تهڙو چِٽ.
.1011 جهڙي نيت، تهڙي مراد.
.1012 جهڙي ڪرٽي، تهڙي پرٽي.
.1013 جي پوندا سوڙهين تن لڱندا سيله.

1014. جي وسي چيٽ تہ ان نہ ماپي ڪيٽ.
1015. جي جڏهين پڳا سي تڏهين چٽا.
1016. جي نہ وڃجي پاڻ تہ نينهن نياپي نہ ٿئي.
1017. جي جڏهين چڙهيا سي تڏهين سوار.
1018. جي گهڙيا، سي چڙهيا.
1019. جي هٽن، سي ڪٽن.
1020. جي ڄٽين، سي نپائين.
1021. جيءُ خوش تہ جهان خوش.
1022. جيڏا اٺ، تيڏا لوڏا.
1023. جيڏا ڏوتا، تيڏا پوتا.
1024. جيڏو پٽ (ڪشتي جنهن ۾ فقير پنندا آهن)، تيڏي ٻڪيا.
1025. جيڏي رات، تيڏو سپنو.
1026. جيرو تہ لڪ جو، مئو تہ ڪک جو.
1027. جيري لاءِ ٻڪري نہ ڪهجي.
1028. جيڪا ڏاريان ٻڪري تنهن لمندا ڪن.
1029. جيڪي ڇٻيو سو ڦٻيو.
1030. جيڪي ڏسي چار، سو ڏسي ميؤ (مهاڻو) تہ ڦاٽي مري.
1031. جيڪي ڪني ۾ هوندو، سو پاٽ ۾ پوندو.
1032. جيڪي کوهہ ۾ هوندو، سو آهَ (حوض) ۾ پوندو.
1033. جيڪي لکيو منجھ ازل تنهن کي ڪير وجهي جهل.
1034. جيڪي هوندو ياڳ ۾ سو وهي پوندو پاڳ ۾.

(ڄ)

1035. ڄاڳرا ۽ ڄار، اگهہ مڙيوئي هڪڙو.
1036. ڄاٽي وڇونءَ جو منڊ ٻہ نہ، هٿ وجهي نانگن ۾.
1037. ڄپ جي ترڪڙ ڪان، پير جو ترڪڙ چڳو.
1038. ڄٽ جي عمر، اڍائي ڪٽا.
1039. ڄٽ جي ڄمار، ملوڪ جي رات.
1040. ڄٽ ٻکيو موري ڪائي ٻک گهٽيري لائي.

(جھ)

1041. جهونا ٿيا جهاز ستون نہ سهن سڙهہ جون.
1042. جهونا ڪپڙا ٻوڏا ڍور تسڪا ناٽا ليگيا چور.

(چ)

1043. چاڪرن جي اڳيان چوڪر.
1044. چاڪري چور، نِوالي حاضر.
1045. چاڪيءَ ڏاند وڃايو گهمي گهاٽي ڏاري.
1046. چِٽ ۾ چوتو مدعي رد.
1047. چٽي ڏاڙهي نانءُ دلبر.
1048. چريا چرين گڏيا، ادا عيد مبارڪ.
1049. چرين جا پور، مٺن جا سور.
1050. چرين کهڙا چٽ، مئن کهڙا مامرا.
1051. چريي ڪان پڇيائون ڪي چڱو آهي جي ويران وڻ.
1052. چريءَ کي چوڙو ڪڍهين تنگ ۾ ڪڍهين ٻانهن ۾.
1053. چغلي آهي جهيڙي جي ماءُ.
1054. چڱا سي، جن جا پويان چڱا. چوٽي322
1055. چڱائي ڪر ڄٽ سان تہ ڄٽ ڦيري هٽي پٽ سان.
1056. چڱو ڪر تہ چڱو ٿيئي سودو ڪر تہ نفعو ٿيئي.
1057. چڱو جن لکيو مدو سي نہ پسن، توڙي رڻ رهن تہ بہ ڪنڊون ڪائين ڪير سان.
1058. چلهہ تي، سو دل تي.
1059. چنڊ کي پهرين ڏهي (تند يا ڪچو ڌاڳو)، پوءِ سڄي پاڳ.
1060. چنون بہ چوي تہ مون کي ڪير سان ڪائو.
1061. چورن جا ياڙ، ٻگنديچوڙ.
1062. چورن مٺان مورَ پيا اڌ ورهائي ڪٽي ويا.
1063. چور جي ماءُ چلهہ پنيان روئي.

1064. چوري نہ موري (سائي ٿي)، موري تہ بہ گھوري.
1065. چوڻ ۾ ڪرڻ ۾، وڏو ڦير آهي.
1066. چوٽو (حياتي)، نہ اوٽو.

(ڇ)

1067. ڇتي ڪتي جي دوا، پٽر.
1068. ڇتي لولي ڪتڻ ڪان.
1069. ڇڏ منڊو واريءَ ۾.
1070. ڇوڪر ڇتي ذات، پون پون ڪن پڳت ۾.

(ح)

1071. حجتي، لعنتي.
1072. حلوي حلوي چوندي بہ ڪڏهين وات مٺو ٿيندو آهي.
1073. حمائتڻ گڏهہ عراقڻ (عربي گھوڙي) کي لتون هڻي.
1074. حيلي رزق، بهاني موت.

(خ)

1075. خان جي خاني، مانيءَ مان معلوم ٿئي.
1076. خريدار ڪڪڙن جو پڇي هنداٽا.
1077. خون ڪٺوري، ڳجھو نہ رهي.

(د)

1078. دال روٽيءَ ڪاڏي ڏن ڪتي تہ ڪتڻ ڏينس.
1079. دائي ڪان ڪو پيٽ ڳُجھو آهي.
1080. درياهہ پر تي ڇوڪر ڪڏي، اڄ نہ ٻڏي سڀان ٻڏي.
1081. دل ڪوٺي، عذر گھٽا.
1082. دل جي ڪارائي ڪان منهن جي ڪارائي چڱي.

1083. دمر دال جو، آڪڙ پُلاءُ جي.
1084. دمر درميان، صاحب مهربان.
1085. دولتمندن جا ڏاند بہ ڏِين.
1086. دولت نهن ڪان ماس وڇوڙي.
1087. دو دل راضي تو ڪيا ڪريگا قاضي.
1088. دويتا نهين جي پورا تول.
1089. دير پيا، درست ٿيا.
1090. ديس چوري، پرديس بکيا (پن).
1091. ديوان جو دمر، دمڙيءَ جي دال تي.

(ڏ)

1092. ڏاتوري ڏاري، جي ڪجي ڪار ڪماند جي، تہ بہ اصلُ انهي پار جو ڏينا ڏيکاري.
1093. ڏڙريڊو سسي ٻاڪري.
1094. ڏُڪو ڪٽجي ٻاءُ لڳ، شاهدي ڏجي الله لڳ.
1095. ڏن رک ڏوڙهِ تہ چمڪاٽ ڏئي نور ۾.
1096. ڏٽي ري ڏڻ سڃو، ڏڻ ري سڃو ڏٽار.

(ڏ)

1097. ڏاڍن جون جهنگ مون واٽون.
1098. ڏاڍي جي لٺ ڪي ٻہ مٿا.
1099. ڏاند چڙهئي ٿي ڏک ڏسي.
1100. ڏاندن ٻاهه مردان ڏڪا، زالان ساهه پنڌ وچ سڪا، گهوڙا ضبط ڪنان وچ لڪا.
1101. ڏاهو ڪانوُ ٻہ ـ جنگهو ڦاسي.
1102. ڏاهو ڪانوُ ڪائي گونهہ، پوري بلبل ڪائي شڪر.

1103. ڏائڻ هلي مڙدا ڪيڻ، مڙدن ڪپڙا ٻـ لاهي ورتس.
1104. ڏٻري ڍور کي، مڇر گهڻا.
1105. ڏٻري جو ڏٽي، سوبرو پلاٽي.
1106. ڏٿ نہ ڪُتو ڏوتي ڪتا.
1107. ڏنو پير، پُني مراد.
1108. ڏنو سڀ وسار، اڻ ڏني کي ياد ڪر.
1109. ڏُچر گهوڙو سچر زال ٻئي ٻن پيا.
1110. ڏڏو ڪير، ٽٽين نہ پوي.
1111. ڏڏن جو ٻـ ڏاتار.
1112. ڏِسُ ڪاٽي ڪان، اک ڪاٽي چڱي.
1113. ڏک ڪان سواءِ، سک نہ ٿو ملي.
1114. ڏکڻ مينهن نہ وسٽا، جي وسي تہ ٻوڙي، ڪانئر ڏک نہ هٽٽا، جي هٽي تہ جهوري.
1115. ڏمرجي ڏيهہ ڏٽي، ڇاچا (منهہ يا گهر) ڇڏائي.
1116. ڏنون، ٻنون آهي.
1117. ڏني جو پٽ ڇٽو.
1118. ڏيڻ سڀ چڱو ٻچڙي هڪڙي گار، ونڻ سڀ ٻچڙو چڱي هڪڙي دل.
1119. ڏيڻ، ڏيه ڇڏڻ، ڏيهي ڇڏڻ (بت يا جسم) تيئي اهنجا.
1120. ڏئي جي پٽ ۾ اوندهہ

(ڊ)

1121. ڊج تنهين جي ڊاءِ، جنهنجي وائيءَ (زبان) ۾ ور گهڻا.
1122. ڊججي تنهن جي ڊاءِ، جو پرينءَ پر بيهي گاريون ڏئي.
1123. ڊججي تنهن جي ڊاءِ، جو کـ تي چڙهي گاريون ڏئي.
1124. ڊججي تنهن پئي، جو منهن تي ڪوڙ ڳالهائي.
1125. ڊني واٽئي، مور نہ لاپ.

(ڍ)

1126. ڍائو ڪنهي پيٽ تيسي بکئي وجي ساهہ

(ر)

1127. رات ٿوري، سات گهڻا.
1128. راتيان ڪائي ڪچڻي، ڏينهان ڪائي پلاءُ، ڄاڻي هيڪ الله، صابو ڪوري سيد ٿيو.
1129. راجا ڪري سو نياءُ، ڏارو پوي سو داءُ.
1130. راڪي رام تہ ماري ڪون.
1131. راڻي سا، جا راءِ کي وڻي.
1132. راڙي (راجا جي) گهران گه جهلجي پاند ۾.
1133. رت ڏسي، رُمي هٽجي.
1134. رڏي ڪني بہ يا نصيب.
1135. رڍ اڳيان رباب، وڄائيندي ورهہ ٿيا.
1136. رڍ مٿي ۾ سور سان، ڏنائون صدقو.
1137. رڙا ڪين رجهن توڙي پارڻ هئن بہ پڙا.
1138. رڪ جا چڻا آنڊا قاڙين.
1139. رن پٽ کي لڳي ياڳ، تہ ڏئي جواري پٽ کي داڳ/ داغ.
1140. رن پٽ ريدار، ڪان هٽي بند ۾.
1141. رن چشڪي هري، رکي آرت وار.
1142. رنان مڪر زنان تتر تار ڪن رڏيون پڪيون ڪونجڙيون اُڏائي ڏين.
1143. رڻي (قرض) ۽ رائر (ڍل) جو سڏ جنهين کي هوءِ منجي اُتي جوءِ وڃي تنهين کي وسري.
1144. روپ (شڪل) روئي ڪرم (نصيب) ڪائي.
1145. روزن پنيان عيدون، عيدن پنيان روزا.
1146. رهي راهوجين (راهوجا ڳوٺ جو نالو) ڀهي باهوجين (باهوجا ڳوٺ جو نالو) ، ڪتي ڪنئريجن (قوم جو نالو) جي.

(ز)

1147. زالان ڏاوڻ (وهنجڻ)، مردان ڪاوڻ.
1148. زر بسيار، تہ عشق نہ پهہ.

1149. زر خرچ تہ امير ٿئين، امير ٿئين تہ زر بسيار.

(س)

1150. ساريءَ هٿڙ پتر.
1151. ساسرا (ساهرا) سک واسرا دو دن ڪا آسرا.
1152. سائي ڪي سهي ڪونہ، بڪئي ڪي ڏئي ڪونہ.
1153. سپر (طاقت وارو) سان سيئن (حد يا دنگ) ڪبي ڪيئن چوندو جيئن ٿيندو تيئن.
1154. سپڪا ٻڪري، پنهنجي پائي تنگبي.
1155. سپڪو پنهنجي هٿيءَ جو هوڪو ڏيندو.
1156. ست ڳُؤا ڪائي ٻلي، حج چڙهي.
1157. سُتڻِ جون پاڏا چٽين.
1158. سَتِيا جا پيڙا سائين سُتڙ.
1159. ستي ٻلي، ڪوئا ڪين ماري.
1160. ستي شينهن ڪي، آگر نہ ڏجي.
1161. ستي لڪڙن ڪان موٽي تہ ڪتن هاب ٿئي.
1162. ستي سڏائي لنڍي تي ڪائي.
1163. ستين لنگهٽين، ڪتو بہ حلال آهہ.
1164. سٽ نہ موڙهو ڪپاهہ موڙهي.
1165. سپ نہ ماري سپ جو سراپ (اصل بددعا کي چئجي پر هت معنيٰ آهي پرم/ سنسو) ماري.
1166. سپتيو ماٺهو پرائي مال ۾ پائيوار.
1167. سپهو نہ وسهو، وسهو تہ مسهو.
1168. سج، بہ پاڇا.
1169. سج لٿي ڪان پوءِ، دير ڪانهين، ڦُرئي ڪان پوءِ، پؤ ڪونهين.
1170. سڄن پيٽان وڏيا، وڏين پيٽان سڄا.
1171. سڄڻ سڄي ٻانهن ڏئي تہ سڄي نہ ڳيهجي.

1172. سُچا عاشق، پيٺو دي آچار.
1173. سچ سير، ڪاري ٻڪري اڇو کير.
1174. سچ مرچان ڪوڙ ڳڙ، پير پئسا جوءِ ڳُرُ.
1175. سچ تہ بينو نچ.
1176. سچ جي ٻيڙي لڏي لڏي، پر ڪڏهين نہ ٻڏي.
1177. سخيءَ کان شوم ڀلو جو ترت ڏئي جواب.
1178. سر وئي کان پوءِ سج اڀري تہ ڇا نہ اڀري تہ ڇا.
1179. سر (راز يا ڳجه) ڏجي پر سر نہ ڏجي.
1180. سِر سِر ڪلا.
1181. سرمو سيڪو پائي، پر اک اک جو ڦير.
1182. سڙئي گهوڙيءِ پٽيل ماڻهو مان ڪين ٿئي.
1183. سڪن گڏ، آلا بہ ٻريو وڃن.
1184. سڪ تور (سوڪ) کان ٻڏ تور (ٻوڏ، پاڻي جو غلبو) چڱو.
1185. سڪو ڪاٺ بہ پاسا پچي.
1186. سڪٽي ڪني، گهٽو اپامي.
1187. سڳا سيئي سيڻ جني پڪا اوڏڙا.
1188. سلو سو جو انگورين ڀلو.
1189. سنگ تاري، ڪسنگ ٻوڙي.
1190. سو چور ئي نہ چئجي جو پنهنجو جوٽيت نہ سڃاڻي.
1191. سوٽي هئي ساڻ تہ گڏهہ گوهي نہ ڪري
1192. سوڍن مڙن سو، تہ بہ مٽ نہ پانئجي مئندري.
1193. سور پوي ساٽيءَ کي ڏنيجي گڏهہ
1194. سورائٽڻ سور اڻ-سورائت سان اوريو، هنجو پنجهر نہ پريو هوءَ وڃي ٿي وهلور، پرايائين پور اڳي کان بي اڳرو.
1195. سوڙهيءَ سياندري وهنوار نہ ڪجي.
1196. سومر گهٽوئي سڦرو پر پنيان اڳارو بچڙو.
1197. سون پرکجي ڪسوٽيءَ ربو پرکجي باهہ ماڻهو تڏهين پرکجي جڏهين ڪي ڳالهاءِ.

1198. سوناري جو سؤ ٺڪ، لهار جو هڪڙو.
1199. سهسين ڪري سينگار، تہ بہ ڪوڏڙيءَ پٽ ڪوڏڙو.
1200. سهٽان تہ ٿوهہ بہ پٽن ۾ پيا آهن.
1201. سهي ٽنگون ٽي چوٽين ٿهيئي نہ.
1202. سي اڍائي سي ساڍا بہ.
1203. سياري سيءُ پوي آرڙهہ ۾ آرائيون، سند ڪنهين ۾ ڪو نہ ڪو ڪنهنڪي ساراهيون.
1204. سياري جي سوڙ سيڪو پاڻ ڏي سيري.
1205. سياري ۾ سيئي چڱا جن گهٽي باهہ اونهاري ۾ سيئي چڱا جن گهٽي ڇاهہ
1206. سياٽي اڳيان رئڻ، اکين جو زيان.
1207. سيرو ڪاڏو پاتل ڦاٽي.
1208. سيءَ ۾ گڏهہ جا آٿر بہ پيارا.

(ش)

1209. شادي ڪان وڏي نيڪيٽي.
1210. شڪر ڪر صحيح تہ توئي سان توهہ ٿئي.
1211. شينهن اڳيان لڪڙي اچلڻ سولي، پر وري ڪڍڻ اولي.
1212. شينهن نہ ڏيکيا تہ ڏيک ٻلاڙا، چور نہ ڏيکيا تہ ڏيک سونارا.
1213. شينهن وڙهندي، ٻوڙن جوڪو.

(ص)

1214. صبر جني جو سيگ، تير نہ گسي تن جو.
1215. صرفو ڪرين، تہ پَٽُ هندا.
1216. صلاحين شينهن ٻجهن، ڪم ڪرهين (جهيڙن سان) نہ ٿئي.

(ض)

1217. ضرور ڪي سڀ روا آهي.

(ط)

1218. طمع سندو طس، پريو پرجي ڪينڪي.

(ظ)

1219. ظلم قائم آهي پر ڪندڙ قائم نہ آهي.

(ع)

1220. عشق نہ ڏسي ذات، نہ ڏسي ڪذات.
1221. عقل ريءَ عذاب، گهڻان پسندينءَ جندڙي.
1222. عقل، اهيرن جو ڏريون ئي ويو، مڱائن هڪڙو پرڻائن پيو.
1223. عقل ۽ سونهن ڪنهن کي نہ سڪايو آهي.
1224. علت وڃي عادت نہ وڃي.
1225. عيسيٰ نہ موسيٰ بڙا پير پئسا.

(غ)

1226. غريب جي جوءِ، ڏيه جي ڀاڄائي.
1227. غيب گدو ڇوي خبر خاوند کي.

(ق)

1228. قاضي ڇاٽي، سنديس قيامت ڇاٽي.
1229. قرض جهڙو بيو مرض ڪونهين.
1230. قرض، ڪوڙهہ جو ٽڪو آهي.
1231. قوت ٿوري آڪڙ بهت، مار ڪاوڙ دي نشاني.

(ڪ)

1232. ڪاٿي ڪڇ، ڪاٿي ڪوهيارو.
1233. ڪاٺ ڪتو، واڍو ڇتو.
1234. ڪانيءَ ڪانيءَ لڇ (لڇمي / بخت).
1235. ڪا جا ڪيتيس ڪن وچ ڳاله، هر ڪو وتي آڪڙ نال.

1236. ڪاڏي ڪوري، ڪاڏي ترار.
1237. ڪارو ويهي ڪمري وٽ تہ ورن نہ مٽائي تہ عادت مٽائي ئي مٽائي.
1238. ڪالهوٽي ڪاله گئي، اڄ پڻ ڏينهن ٻيو. جنهن ۾ ماڻ پيو سا، راهہ رهندي ڪيترو.
1239. ڪانياري ٻلي ڪئي جي جوءِ.
1240. ڪاٽيءَ جي ڪرم ۾ وگهن ئي وڏا.
1241. ڪاٽي وسوڙي، چئي تہ مڙسمر ويو آهي اک ڪي.
1242. ڪاٽيءَ جي وهانوَ ۾ سنگت گهٽا.
1243. ڪتِم سپ چمار تہ پاندي پوري نہ ٿئي.
1244. ڪتو بہ ان ڪي ڏاڙهي، موچڙا بہ ان ڪي لڳن.
1245. ڪتو چا چاٽي، ڪٽڪ جي مانيءَ مان.
1246. ڪُتو بہ ڪاڏو ڪک بہ نہ پري.
1247. ڪتو ڪڙم جو ويري.
1248. ڪتوءِ ڪپاٽ، توڙهي سان ٽپائجي، ساڏوءِ سپاٽ، ويهارجي وچ ۾.
1249. ڪتي ڪن وڍيا.
1250. ڪتي ڪن وڍيا ٿيو شڪاري.
1251. ڪتي جا ڏند، گڏهہ جو ماس.
1252. ڪتيءَ ڪي ڪنهن اُماڙي ڏني هئي سا تارا ڏسي ٿي ڏني.
1253. ڪتي جو پڇ، ٻارهہ مهينا نڙ ۾ وجهجي تہ بہ سنئون نہ ٿئي.
1254. ڪتي جو ڪارو منهن رب اوتري جي اوتري.
1255. ڪتي چور سُڃا، ڪتي ڍور سُڃا.
1256. ڪيجريءَ جو يار، ٻحريءَ جو شڪار، سدا خوار.
1257. ڪچيءَ ڪنان نہ وريا تہ پڪي □ چا ورندا.
1258. ڪچي وزيران ٿئي نڙڪو نڪران.
1259. ڪچان تہ مسان، نہ ڪچان تہ پيئي لچان.
1260. ڪڏهين پريءَ ۾ تہ ڪڏهين پاڪر ۾.
1261. ڪڏهين ماٿي مَٿَ تي، ڪڏهين ماٿيءَ مٿان مَٿُ.
1262. ڪڏهين ڳاڙهو گهوٽ، ڪڏهين مڙهہ مقام ۾، واريءَ سندو ڪوٽ.

اڏي اڏبو ڪيترو.

1263. ڪيڏي ڪاڍارا ڏئي اڏارا.

1264. ڪرند پسند، ڏيند لهند.

1265. ڪڏهن درياه ٽپيو وڃي، ڪڏهن پاٽيءَ پاٽ ۾ ٻڏيو پوي. ورجيس452

1266. ڪرم-هيڻ ڪيتي ڪري، بلد مري يا ٽوٽا پڙي.

1267. ڪري سو پائي، فقير ڪير ڪنڀ ڪائي.

1268. ڪسيري جي ڪتي، ٽڪي جا ٽڪر ڪائي.

1269. ڪشيئي نہ ڪمان، پڙيئي نہ ضمان، ٽپيئي نہ ڪوها، رهيئي نہ جوئا.

1270. ڪک جو چور، سو لک جو چور.

1271. ڪک هيٺ لک پيو آهي.

1272. ڪکان ڪوڙي باه، غلامان دوستي، يار نہ ڪجي ڏوم پيادا پوستي.

1273. ڪم لٿو ڊکڻ وسريو.

1274. ڪم نہ هئي تہ رائيسا گهر گهمجن.

1275. ڪم پئي، ڪل پوي.

1276. ڪم پرين سيڪو آهہ چم پرين ڪو نہ آهي.

1277. ڪميڻو ڪپڙا ڪري ڏسي پنهنجو ڏيل، ڏسي پنهنجي ڏيل ڪي ڊوڙائي دليل.

1278. ڪماليت سان زواليت شامل آهي.

1279. ڪنير جي گهر ۾ سڄي ڊڪٽي نہ ليي.

1280. ڪنڊو لڳو گوڏي ۾ نڙگهٽ ڪيو نڪاءُ.

1281. ڪنڌيون ڏور قنڌارئون ڏور.

1282. ڪنگ ڪي لڙ ۾ مزو.

1283. ڪانگ ڪي لڙ ۾ ڳڙ.

1284. ڪنگر ۾ ڪپڙا پڙي مبارڪ.

1285. ڪني ماضي من ۾، ڪني استقبال، حيف تن جي حال، جن وساريو حال ڪي.

1286. ڪنيءَ رن جا، ٻار جئن ٿورا تئن چڱا.
1287. ڪني آڱر وڍي چڱي.
1288. ڪنهن جي ماني ڪري نہ مور، ڪنهنجو ٽڪر ٽو ٽيٽا ڪري.
1289. ڪنهن ڦٽ سان ملڪ چڙيو ڪنهن نڪ وڍئي ه نہ چڙيو.
1290. ڪٽڪ ڪڍي به ڪي ڏجي ٻاهه
1291. ڪوڏي حرام، بجڪو حلال.
1292. ڪوري ڪڏ ڪٽي اُن ۾ پاڻ پوي.
1293. ڪوري پلوين نہ پائجي.
1294. ڪوڙ چمار جي ڪتر آهي.
1295. ڪوڙ جو مٿلو ڪوڙ.
1296. ڪوڙهيو ڪتو ڪنهڻ ڏاران نہ رهي.
1297. ڪوڙي جي ڊوڙ ڪُڏَ تائين.
1298. ڪوڙي سچڻ کان سچو ويري چڱو.
1299. ڪؤڙو ڪائجي مٺي جي لالچ تي.
1300. ڪوسا ناوي ٽڏا ڪاوي تہ ويچ پاس مور نہ جاوي.
1301. ڪوسو پاٽي ڪک نہ ساڙي.
1302. ڪوئي مري ڪوئي جيوي، شتريا گهول پتا شا پيوي.
1303. ڪهٽيءَ سيڪو کهي پر ڪرو ڪو رهٽيءَ رهي.
1304. کهي سا رهي، ٻولي ٻاروچن جي.
1305. کي رني هئي، ڪي آيس پيڪو ماٺهو.
1306. ڪي ڪوڏر ڪمايو ڪي ڪماڙي وليو تہ گهر سهيرو (سکيو) هليو.
1307. ڪيليءَ ڪي ڪڻ، هاٿيءَ ڪي مڻ.

(ڪ)

1308. ڪاڏي ڪوهہ ڪٽيو وڃن.
1309. ڪاڏي ڪي ڪامڻ، ڇاڙيون ڇاموٽن جون.
1310. ڪاٽي ڪچٽي، اونڌا طباق.

1311. ڪائجي دل پسند هندائجي لوڪ پسند.
1312. ڪٿو سلامت تہ پريون جهجهيون.
1313. ڪُتي ڏاڙهي، هٿ نہ اچي.
1314. ڪُتو واٽيو وهيون سنپالي.
1315. ڪٿيو ڪائي مڙس جو چئي جِئي ابو. يا ڪائي پيئي پي جو چي جِئي ابو.
1316. ڪٿيو تو تان گهوريو، وڃائج م مور.
1317. ڪٿيو ڪائي فقير، لئيون جهلي پولڙو.
1318. ڪٿي مور نہ آيو چي رڻ ۾ قريس.
1319. ڪٿي آيو خان، اُگهاڙياس ڳئي.
1320. ڪچٽي ڪانهي جا ڪائي ونبي.
1321. ڪدڙن پٽ چٽيا تہ هوند زالن مڙس ئي ڪين ڪيا.
1322. ڪڏ چي جيءَ سڏ.
1323. ڪَرُ ماٿهو وڻ ٻاہرو ٻنهي ڏينهن ڪٽن.
1324. ڪڻ ڪلو ٿيئي پلو.
1325. ڪوهي ڪمڻ جي نالو نارائن جو.
1326. ڪيتي، سر سيتي.
1327. ڪير جو ڪاٿل، جهڻ قوڪي پئي.
1328. ڪير ۾ ڪنڊ نور ۾ نور، جواني ۾ مايا پور ۾ پور، پنڌ ۾ بار سور ۾ سور.

(گ)

1329. گابي وانگي چٽ تہ چٽيانءِ.
1330. گدرو ڪري ڪاتيءَ تي تہ بہ گدري جوڪو، جي ڪاتي ڪري گدري تي تہ بہ گدري جوڪو.
1331. گدري جي چور کي بہ لپاٽون.
1332. گدڙ جي گونه ۾ ڪم پئي تہ وڃي ڏَر ۾ لڪي.
1333. گدڙ ڊاک نہ پڄي آکي ٿُو ڪتا.
1334. گدڙ ڊاک نہ پڄي آکي ٿُو ڪوڙي، ناچو نچ نہ ڄاڻي آکي پون سوڙهي.

1335. گدڙ گدڙ جي ڪوڪ تي نہ اونائي تہ ڪوڙهيو ٿئي.
1336. گڏهہ پنهنجي سانوٽي هينگن ۾ وڃائي.
1337. گڏهہ کي ڪڏهين گابو ڄائو آهي.
1338. گڏهہ کي ٿو گج پارائي.
1339. گڏهہ ڇا ڄاڻي، گيهرن مان.
1340. گڏهہ بہ ڪڏهن گج پاتو؟
1341. گڏهہ جو ڇا وس، جو ٻيڙي ۾ نہ چڙهي.
1342. گڏهہ مان لت يا ٿوڻي (اِٺ).
1343. گَڏي اڏجي، يا لڏي ڇڏجي.
1344. گذري ڪون ياد نہ ڪرنا، جا گذري سا ڇڏکي.
1345. گذر گئي گذران، ڪيا جهوپڙي ڪيا مڪان.
1346. گرمي ڇڏي جهڙ ڪنگر سان، سردي ڇڏي زر ڪنگر سان.
1347. گگر گگر پندا اڙيا.
1348. گنجو ڪنهڙ ڪان نہ رهي.
1349. گنجي جي مٿي ۾، جوڙ نہ ليک.
1350. گولاڙو ٻگيان پچي.
1351. گونه گونه سان نہ ڏوپي نيٺ پاٽيءَ سان ڏوپي.
1352. گِه پوندي بہ ڪو مٿو سڙي.
1353. گهپي نڪرن مان پاٽي سڪائي.
1354. گهَگير گهوڙو پيتر ماٺهو مهل ۾ ڪم نہ اچن.

(ڳ)

1355. ڳالهين سنديون ڳالهيون، ٽڪي سندا موٺ.
1356. ڳڙ ڄاڻي ڳڙ جي ڳوٿري ڄاڻي.
1357. ڳڙ سان مري تنهن کي زهر ڇو ڏجي.
1358. ڳوٺ سئين سا وهانو سئين.

(گهہ)

1359. گهٽو ڏاريم اُن کي هٿان چري ڪپاهہ

1360. گهر جو پيير، چله جو مارنگ.
1361. گهر ۾ ڪَڏ هجي تہ ٻاهر ٻُهر چو اُچلجي.
1362. گهر ۾ غرقي بہ نہ نهي ٻاهر دم هٽي نوڙهي جو.
1363. گهر ۾ بہ گهر ڪاٺو ٻاهر بہ گهر ڪاٺو.
1364. گهڻ پيتاري (حصن واري) بگري (پوڪ)، ڪائي ويئي جهار.
1365. گهٽن ڪي سمر هڪڙي ڪي پري.
1366. گهٽن ڪنئين، چپر ڪچي پوي.
1367. گهٽين زالين گهر نہ هلي، گهٽي مڙسين هر نہ هلي.
1368. گهٽي ڪاڏي ڪان گهٽو ڏنو چڱو.
1369. گهٽيءَ ڪتيءَ ڪان مور ياد ئي نہ.
1370. گهوٽ ماءُ ڪان اهنئر ماءُ تڪڙي.
1371. گهوٽ ڪنؤار راضي تہ ڪوهہ ڪندو قاضي.
1372. گهوڙا ۾ پٽ، ملا ۾ پٽ، هو ڪشيا تان رسيا هو نيان تان چٽ.

(ل)

1373. لاڙ جو ماٺهو اتر جو ڍڳو.
1374. ليي لوٽڪ بہ نہ، سڏون ڪري مريڙي ڪي.
1375. لتر ڪي چڪر پچي.
1376. لڇا تان، لڪ بہ قربان.
1377. لچان چوران پت نہ ڪائي توڙي هوون سڳي پائي.
1378. لڇمي وڃي، تڏهين لڇڻ بہ وڃن.
1379. لڏ بہ ڏي لڏاٽي بہ ڏي.
1380. لڙهندو گدرو پترن نميا رت.
1381. لڪ ڪتيا ڏومٽي (لنگهياٽي) جو ڏوم (لنگهو) سلامت آيو.
1382. لڪُ مري، شال لڪپال نہ مري.
1383. لڪي لڪانو واچي الانو.
1384. لڪئي مان لِڪَ (ذرو) نڪو لاهي نڪو پائي.
1385. لڪين ليلائون، چنيسر جي راج ۾.

1386. لڳٽيون لُهارن کي، چَڏن ۾ چٽڳون.
1387. لنگهن پنهنجو وهانءُ.
1388. لنگهو چڙي مڱن کان اُهيئي مڱ.
1389. لنگهي لاتي لوئي تہ ڪيا ڪريگا ڪوئي.
1390. لوپ، سيني پاپن جي پاڙ آهہ
1391. لوپ چڏ ۽ سون منين سان ورهاءِ.
1392. لوڀيءَ سندي راڄ ۾، ٺوڳي مري نہ بک.
1393. لوچ تہ لهين لال کي ڏور تہ پويئي ڏس.
1394. لولو چوي اسين حج وڃون، ڪانگ چوي اسين موئا آهيون ڇا.
1395. لوڻ وجهي پت پائيوار ٿيو.
1396. لهي لوهہ بہ نہ ڇي منهنجو نانءُ سون پائي.

(م)

1397. مارائي اڇجي، ماري نہ اڇجي.
1398. ماڇي تہ ناچي.
1399. مادي ڪڪڙ بہ ڪڏهين ٻانگ ڏني.
1400. مارجي تہ مير نہ تہ چاڪر ڇا ڇڪائجن.
1401. مارڻ واري کان رکڻ وارو اوڏو آهي.
1402. مارئي کان پڏايو چڱو آهي.
1403. ماريءَ جي گهر، هڏن جو ڍير.
1404. مالڪ وڃن ٻيڙيءَ چڙهيا، شاهد وڃن غوطا کائيندا.
1405. ماٺهو ٻتيهہ- لڇٽون، موچڙو ڇتيهہ- لڇٽون.
1406. ماٺهو سپ چڱا پر ڪي ڪِن سان، ڪي ڪن سان.
1407. ماٺهو سپ نہ سهٽا پکي سپ نہ هنجه ڪنهن ڪنهن ماٺهوءَ منجه
اڇي بوءِ بهار جي.
1408. ماءُ ڄٽيندي پٽڙي، پاڳ نہ ڏيندي ونڊ.
1409. ماءُ مري رکي سڪي ڏيءُ دا نالا ڏهي.
1410. ماءُ جي ليکي پٽ ڪنڻ ويو آهي پر بندرابن ۾ ٽنگيو پيو آهي.

1411. مڇ چوپئي ٻه ڪو پيٽ ڀرجي.
1412. محبتي مڙن ته ٽن لوڪن ۾ لَڪَ پوي.
1413. مڌ (شراب) پيوڻ، ذات پرڪاڻ.
1414. مرد جي ڪٽي، زال جي ڪيوٽي (سهيڙ/ سنڀال).
1415. مرد مري مانَ ڪي، گانڊو مري نان ڪي.
1416. مردو نرڳ وجي توڙي سرڳ وجي.
1417. مرسان مرسان ته ٻه ڏيپ نه چرسان.
1418. مرض اچي گهوڙي وانگيان، وڃي جون وانگيان.
1419. مروان موت، ملوڪان شڪار.
1420. مري نه ميهار ته وڳ ولهو ئي نه ٿئي.
1421. مڙس جو پاهوڙين سان ميڙي آڻڻ، زال جو سئي سان کوٽي ڪيڻ.
1422. مر سين سڄاڻا ٻئي تنگون ڪاٽ ۾ ڪه سين اڄاڻا هنيون هندوري لوڏيو.
1423. مُڙيا سي جُڙيا.
1424. مغلن آئي فارسي وسري ويندي آهي.
1425. مگن ڏاندي ڪارڙي تانڊي، مگ پڇي ڪارڙو نچي، مگ لئو ڪارڙو مئو.
1426. مِلڪ ۾ ڏيڊ ڪجور، ميان ليٽي باغ ۾.
1427. ملڪ صاحب دا وسي، ڪوئي رووي ڪوئي هسي.
1428. مُلو مئو مهابو لٿو.
1429. ملو چور، ٻانگو گواهه.
1430. منهن ڏسي، تِلڪ ڏجي.
1431. منهن ڪنئرائي، ڳتا پتائي.
1432. موئا پر، پٽجن هيله.
1433. موئا آهن، جِئرن جي وس.
1434. موئا ٻه ڪڏهين مسڻ مان موٽيا آهن.
1435. موتيو اُتي مار جا تي پاڻي هئي تار.
1436. مور ڇڱو پر سندس پير ونگا.
1437. موڳو پنهنجي مانيءَ مان پيٽ ڀري ڪائي، وڃي وهِي مجلس ۾ ته

سيڻي سهائي، چريو ڳالهائي تہ بہ بختاور بودلو.

1438. مئي کي مارڻ، سوڙهہَ جي ڳالا.

1439. ميان مري تہ بہ حلوو کاٽو بي بي مري تہ بہ حلوو کاٽو.

1440. ميان جي مڏي، بہ ڏندڙ ٽين تڏي.

1441. مينهن مڇي تہ هوريان هلي، رڍ مڇي تہ دڙبون ٽپي.

1442. ميون ڳور (قبر) لائق بي بي سيج لائق.

1443. مينهن ڏارڻ سولي آهہ پر کرو ڪو نينهن (سنيال/ آڳو پيچو) ڏاري.

1444. ميوو، سيڪو منداڻتو منو.

1445. ميهر مينهن مان نڪتو، وڃن کھڙي پارت.

(ن)

1446. نہ اوڌو کا لينا، نہ ماڌو کا دينا.

1447. نہ ڏجي تہ ڏکوئجي بہ نہ.

1448. نہ ڪنهن کي عقل منجهايو آهي، نہ ڪنهن کي سونهن سڪايو آهي.

1449. نہ ست نہ ڪپاهہ ڪورين ۾ لٺيون ڏکا.

1450. نہ ڳتي، نہ ڪوريءَ جي ڪاڻ ڪڍي.

1451. نہ ڪنهن جي ڪتي کي هٿ لائجي، نہ پنهنجو پَٽُ پرائجي (ڦاڙائجي).

1452. نانگ کي کير پيياربو تہ بہ هن جو وهہ ڪين گهٽندو.

1453. نانگ ريجهائڻ سولو پر ڪرو ڪو ڳوهہ ريجهائي.

1454. نانگلي (قسم ان جو) نہ پرٽي ڪم اچي نہ مرٽي ڪم اچي.

1455. ناني رڌڻ واري، ڏوهٽا کائڻ وارا.

1456. ناٽان گهوريا سرن تان، سر گهوريا شرمن تان.

1457. ناٿو ڏجي آڪرو تہ ڳِهہ چو ونجي ٻاڪرو.

1458. ناٿو سو جو ڳنڍي، ٻاٽي سا جا ڪنٽ.

1459. ناٿو جهڙي تاو سان گهڙجي تهڙي تاو سان نڪري.

1460. ناٿو، نَرَ چُتو ڪري.

1461. ناڻءِ چڙهيو واپاري ڪتي ڪائي، ناڻءِ چڙهيو چور ڦاهي چڙهي.

1462. نانءُ ٻڙا ديه ٻيران/ ويران.
1463. نچڻ پيئي تہ گهونگهٽ ڪيها.
1464. نڏٽڪا گهوڙا، گڏٻاٽا هسوار.
1465. نڪي پاراتن ۾، نڪي منجهہ دعا، انگ اڳيئي لکيا پارڻ پوءِ پيا.
1466. نڪي ڏيگرن مال ميڙيو نڪي سرهيا ٻک موئا.
1467. ننڍڙو ٻار مڇ جو وار، جيئن ورائجي تيئن وري.
1468. ننڍڙي نہ ڏيک، وڏي ڏؤل اٿي.
1469. ننڍي مري نہ مايڙي ڀڍي مري نہ جوءِ، ڪنت چوڙيليءَ نا مري مت جهٽڪ وهيٽي هوءِ.
1470. ننڍي وات مان، وڏو ويڻ نہ ڪڍجي.
1471. نون ميهارن مينهون ڏاريون، ڪٽا لاهي دونهيون ٻاريون.
1472. نُهن سان ڇڄي تہ ڪاتي ڇو وجهجي.
1473. نئن بہ تکي ڳڙ بہ منو.
1474. نئين سنياسڻ، ڇيله ۾ جٽائون.
1475. نئين ڪنوار، نو ڏينهن.
1476. نيچ نوڪري، اُتم کيتي، وڏندو واپار.
1477. نيڪي برباد، گناهہ لازم.
1478. نيم طبيب خطره جان، نيم ملا خطره ايمان.

(و)

1479. وات جي پلاوَ ڪي، ڳِهہ جو ڪهڙو صرفو.
1480. واتئون خرار ڪاڇن، نڪئون ڪٽون بہ نہ ڪاڇي.
1481. وارا، ڇمارا آهن.
1482. واڱڻ ڪِن ڪي وائي، ڪن ڪي پيتي.
1483. واٽيون پنج نہ سهي پنجاهہ سهي.
1484. واهڻ جو واٽيون تهڙو ڍوري جو پاٽڻي.
1485. واءَ جبل اُڏائين تنهن جي اڳيان ڪپاهہ ڇا آهي.
1486. وڇ ڪڏي ڪيري آهر. يا وڇ ڪڏي ٽوٽيءَ آهر.

1487. وَچ ڪير ڏئي تہ مينهن چو ڏارجي.
1488. وڏي ڀاڳهي، ڪي وڏي ڏيڻس.
1489. وڙهن سپاهي، پڌائجن سردار.
1490. وس ڪرڻ مون واڪا ٻڌڻ ڪم ٻروچ جو.
1491. وسي تہ بہ ڏٻري گسي، نہ وسي تہ بہ ڏٻري گسي.
1492. وقت پڙي بانڪا (ڏنگو/ خراب)، کهيئي گڏھ کو ڪاڪا.
1493. ونڊ ڪائي، سک پائي.
1494. وٽجن ٻير ڪائجن ڏاکون، تن گهرن جون کهڙيون ساکون.
1495. وھ وٽجي سو وھ مان ڪائي.
1496. وهندو پيير ٻوڙ بہ چڱو بينل تارِ بہ نہ چڱو.
1497. وِهي درياءَ ٻر تي وير وجهي واگهوءَ سان.
1498. وير وير واڏائي بہ ورچائي.
1499. ويري هڪڙو بہ گهڻو، سڄڻ هزار بہ ٿورا.
1500. ويهي ويهي مڙس ڪري، سا وَهي ڇو وڃائي.
1501. ويئي سڱن کي ڪن بہ وڃائي آئي.
1502. ويئي تٺ ٻانيڻ بہ نہ واڇي.

(هہ)

1503. هاٿي جا ڏند کائڻ جا هڪڙا، ڏيکارڻ وارا ٻيا.
1504. هار ماني تہ جهڳڙا ٽوٽا.
1505. هارياري جي هير ٽنگ پڳي بہ نہ رهي.
1506. هارئي ڪان، پيٽو پلو آهي.
1507. هاسي (کل/ مسخري)، ڪرهہ جي ماسي.
1508. هاٽوڪا جوان ڪاتيءَ جا مياڻ، ڏکو ڏجي ٻئي کي تہ ڪري پون پاڻ.
1509. هٿ جنين جو هنئن پهرين پتڻ سي لنگهن.
1510. هٿ ڪنگڻ کي آرسيءَ جو ڪپ کهڙو.
1511. هٿن سان هاجون ڪري، پيرن سان ڪڏون ڪٽي.
1512. هٿ (ٻت) سهائيندو ڪائجي لوڪ سهائيندو پهرجي.
1513. هجيئي ناٽو تہ گهم لاڙڪاٽو نہ تہ وٽ ويڳاٽو.

1514. هر ٻول وچ ۾ قوله.
1515. هر هالا منهن ڪالا.
1516. هر هر هورائي (هلڪائي) وڃڻ در دوسن جي.
1517. هرٽي اڳيئي نچٽي، ويتر پئس گهنڊٽي.
1518. هڙٻي گاسو (هرج / نقصان)، لوڪ ٻي تماشو.
1519. هڙ سڪٽي، لوڏ گهٽي.
1520. هڙ ۾ تماڪ ته جهنگ مڙيوئي دائرو.
1521. هڙ ۾ هريڙون، گوڏ ۾ پتاشا.
1522. هسٽو جوڳي پڏٽي نار گد ڪهي اهي ٻئي مار.
1523. هڪ سج ٻه پاڇا.
1524. هڪ ٽنگي جي ملڪ ۾ وڃجي ته ٻي ٽنگ ڪري لڪائجي.
1525. هڪڙو هٽ ڪير ۾، ٻيو هٽ نير ۾.
1526. هڪڙو چوي ٻيو مڃي، تنهنجو پورهيو ڏٽي نه پڇي.
1527. هڪڙي مار، ٻي جهينگار.
1528. هڳ سهانگي ته ٻه ڪا ٻاٽ ۾ گهوربي.
1529. همتِ مردان، مدد خدا.
1530. هنجهه نه ميرو وت جاسين جيئين ڏينهڙا، جيءَ نه جنجل گهت سرُ تان سَرَ (تلاوَ) ڪيترا.
1531. هنجهن سان حرص ڪري اڏاٽي چڙي، چٽو هوس ڇهنب ۾، سو ٻه پيس ڪري.
1532. هنڌ ڏسي، هاسي ڪجي.
1533. هنڊي اُپامندي ته پنهنجا ڳنان ڪائيندي.
1534. هنر واري جو هنر، بي هنر جي جِند.
1535. هڻ ڏيءَ کي، سکي ننهن.
1536. هٽن ڪين حمير ڪائن پاٽ پلاءَ جي.
1537. هو ساڻ ٽي نه نين، هيءَ ڏاند چڙهندي.
1538. هو سوڙ پاند ٻه نه ڏين، هيءَ وچ سمهندي.
1539. هيانو تتي ڪان ڪڙي تتي چڳي.

1540. هيري جي پرڪ مان چا ڄاڻي شيشگر.
1541. هيڻي ڪي نہ هٽي سوهڻن ۾ لهي.

(ي)

1542. يا تہ دريا تري وڃي يا تہ اڏ تي ٻيهي رهي.
1543. يار اهو جو اوکيءَ ۾ ڪم اچي.
1544. يار بي تيلي (تيل وڪڻندڙ يا چاڪي)، سينڌ بي ميلي.
1545. يار جن کي ياد سي ياد هميشہ يار کي.

1546. Absence makes the heart grow fonder

MEANING Being away from someone or something for a period of time makes you appreciate that person or thing more when you see them or it again

EXAMPLE "I used to hate going to my aunt's house, but now I kind of miss it. Absence makes the heart grow fonder."

1547. Actions speak louder than words.

MEANING What you do is more important than what you say

EXAMPLE "Don't just tell me you're going to change. Do it! Actions speak louder than words."

1548. A journey of a thousand miles begins with a single step

MEANING You must begin something if you hope to finish it; something that takes a long time to finish begins with one step

EXAMPLE "If you want to lose weight, you need to stop eating junk, and you need to start exercising. Today. Not tomorrow. A

journey of a thousand miles begins with a single step."

1549. All good things must come to an end

MEANING Everything ends; good times don't last forever

EXAMPLE "I wish this vacation would go on forever. It's too bad that all good things must come to an end."

1550. A picture is worth a thousand words

MEANING An image can tell a story better than words

EXAMPLE "I wasn't sure that he loved her, but then I saw them hugging at the airport. A picture is worth a thousand words."

1551. A watched pot never boils

MEANING If something takes time to do, it doesn't help to constantly check on it. You just have to give it time.

EXAMPLE "I know you think he's going to be a great guitar player one day, but stop criticizing him so much. He just started taking lessons two weeks ago! A watched pot never boils."

1552. Beggars can't be choosers

MEANING If you're in a bad situation and someone offers to help you, you have to take whatever they give you and shouldn't ask for more

EXAMPLE "I was unemployed, and they offered me a job cleaning prison toilets. I didn't like the job, but I accepted it. Beggars can't be choosers."

1553. Beauty is in the eye of the beholder

MEANING What is "beautiful" is different for each person

EXAMPLE "I think their house is ugly, but they seem to like it. Beauty is in the eye of the beholder."

1554. Better late than never

MEANING It's better to finish something late than to never do it at all

EXAMPLE "Hello, Mr. Jameson. Here is my final essay. Better late than never, right?"

1555. Birds of a feather flock together

MEANING People who are similar spend time together

EXAMPLE "I think we all started hanging out because we all liked anime. Birds of a feather flock together."

1556. Cleanliness is next to godliness

MEANING It's good to be clean. God is clean, and you should be too.

EXAMPLE "Go take a shower before your date. You know what they say; cleanliness is next to godliness."

1557. Don't bite the hand that feeds you

MEANING Don't make someone angry or hurt someone who is helping you or paying for you

EXAMPLE "You had a fight with your boss? Are you stupid? Don't bite the hand that feeds you."

1558. Don't count your chickens before they hatch.

MEANING Don't expect a positive result before you actually see it

EXAMPLE A: "This idea is going to make me millions of dollars!"
B: "Whoa. Let's slow down. Don't count your chickens before they hatch."

1559. Don't judge a book by its cover

MEANING Don't judge someone or something by appearance alone

EXAMPLE "Racism is still a problem today, and it will continue to be that way until we learn not to judge a book by its cover."

1560. Don't put all of your eggs in one basket

MEANING Don't put all of your hopes and resources into one goal or dream

EXAMPLE "I know you really want to be an actor, but don't you think you're being financially irresponsible? Don't put all of your eggs in one basket."

1561. Don't put off until tomorrow what you can do today

MEANING If you can do something today, do it. Don't wait until tomorrow; don't procrastinate.

EXAMPLE "You have 6 hours of free time now. You should start on that final psychology assignment. Don't put off until tomorrow what you can do today."

1562. Don't put too many irons in the fire

MEANING Don't try to do too many things at the same time; focus on one thing at a time

EXAMPLE "No wonder you're exhausted. You're trying to work 4 jobs at the same time! You have too many irons in the fire right now."

1563. Easy come, easy go

MEANING When you make money quickly, it's very easy to lose it quickly as well

EXAMPLE "I won $200 at the casino, and then I spent it on a very expensive meal for me and some friends. Easy come, easy go."

1564. Fortune favors the bold

MEANING People who are brave and who take risks are more successful than people who are do things safely all the time

EXAMPLE "It's a risk, but the reward could be great. I say you go for it. Fortune favors the bold."

1565. God helps those who help themselves

MEANING Don't just wait for good things to happen to you. Work hard to make them happen

EXAMPLE "If you want a better life, you can't just sit on your butt thinking about it. You have to work to make it happen. God helps those who help themselves."

1566. Good things come to those who wait

MEANING If you are patient, good things can happen

EXAMPLE "I know you're hungry, but stop being so

impatient. We just ordered our food. Good things come to those who wait."

1567. Honesty is the best policy

MEANING It's always better to tell the truth than it is to lie

EXAMPLE "If you want people to trust you, you need to be honest with them. Honesty is the best policy."

1568. Hope for the best, prepare for the worst

MEANING In any situation, be optimistic about the result, but always be ready for the worst outcome

EXAMPLE "We're going on vacation next week. It's supposed to rain a lot, so we're bringing our umbrellas and a bunch of board games. Hope for the best, prepare for the worst."

1569. If it ain't broke, don't fix it

MEANING If something is already working well, don't try to change it or improve it

EXAMPLE "Why are you trying to upgrade your PC again? It was working fine before. If it ain't broke, don't fix it."

1570. If you can't beat 'em, join 'em

MEANING If you can't change someone's behavior or opinion, sometimes it's better or easier to do what they want to do

EXAMPLE "I told Mark that we needed to study, but

he kept playing video games. Eventually I gave up and just played video games too. If you can't beat 'em, join 'em."

1571. If you play with fire, you'll get burned

MEANING If you get involved in something dangerous or beyond your abilities, you will probably experience negative consequences

EXAMPLE "Don't make him angry. If you play with fire, you'll get burned."

1572. If you want something done right, you have to do it yourself

MEANING Don't depend on someone else to do a good job; do it yourself

EXAMPLE "I asked my roommate to wash the dishes, but they ended up super filthy! I guess it's true what they say: if you want something done right, you have to do it yourself."

1573. Keep your friends close, and your enemies closer

MEANING If someone is your enemy, treat them like a friend so you can be ready if they ever try to betray you

EXAMPLE "We don't trust each other, but we have to be nice to each other because we work for the same company. I'm worried about him stealing my promotion, so I'm going to keep being nice to him. Keep your friends close, but your enemies closer, and all that."

1574. Knowledge is power

MEANING The more you know, the more powerful you can be in different areas of your life

EXAMPLE "When we were kids, our parents taught us how to swim. That knowledge helped me to save my cousin's life when he was 5 years old. Knowledge is power."

1575. Laughter is the best medicine.

MEANING When you're in a difficult situation, laughing can make it easier to get through that situation

EXAMPLE "I'm sorry to hear about your dog. Want to watch a funny movie? Sometimes, laughter is the best medicine."

1576. Like father, like son

MEANING Said when a son is similar to his father; also, "Like mother, like daughter"

EXAMPLE "Ryan started playing hockey at a very young age. He's just like his dad. Like father, like son."

1577. No man is an island

MEANING No one is truly capable of living alone. We need human connection to be healthy

EXAMPLE "You can't just abandon your friends and family. No man is an island."

1578. People who live in glass houses should not throw stones

MEANING Don't criticize someone if you're not perfect either; don't be a hypocrite

EXAMPLE “Why are you always bothering her about being addicted to her phone? You’ve been smoking for 20 years and haven’t been able to give it up. People who live in glass houses should not throw stones.”

1579. Practice makes perfect

MEANING The more you do something, the better you will become at it

EXAMPLE “Don’t give up on learning the violin. Practice makes perfect.”

1580. The early bird gets the worm

MEANING People who wake up early or who get to places early have a better chance of success

EXAMPLE “I got to the ticket office before anyone else. I got front row seats to the show! The early bird gets the worm.”

1581. The enemy of my enemy is my friend

MEANING If someone whom I don’t like doesn’t like someone else whom I don’t like, we can act like friends and unite against the other person (common in war)

EXAMPLE “I don’t like you, you don’t like me. But I think we can agree that we both HATE Daniel. Let’s work together and get him fired! The enemy of my enemy is my friend, right?”

1582. The grass is always greener on the other side

MEANING People always want what they don't have

EXAMPLE A: "I'm jealous of all the free time my single friends have."
B: "Yeah, but your friends are probably jealous of you too in some ways. The grass is always greener on the other side."

1583. The pen is mightier than the sword

MEANING If you're trying to convince someone of something, words and ideas are stronger than using physical force (common in politics)

EXAMPLE "We must avoid this war and use diplomacy to solve our problems. The pen is mightier than the sword."

1584. There is no place like home

MEANING Your home is the most comfortable place in the world

EXAMPLE "What a tiring vacation! I'm glad to be back in my own bed again. There's no place like home."

1585. There is no such thing as a free lunch.

MEANING Nothing is free. Even the things that are free have a hidden cost

EXAMPLE "His bank gave him $50 for free, but he had to commit to opening a credit card account. There's no such thing as a free lunch."

1586. There is no time like the present

MEANING Don't wait to do something. Do it now.

EXAMPLE "Why don't you stop talking about needing to call your mom? Just CALL her! There is no time like the present."

1587. The squeaky wheel gets the grease

MEANING The person who complains in a situation is more likely to get something.

EXAMPLE A: "I just don't understand why she's received so many promotions, and I'm still at the bottom of the company!" B: "She complains a lot. The squeaky wheel gets the grease."

1588. Time is money

MEANING Don't waste your time or other people's time; also, if you can use your time to make money in some way, you should do that.

EXAMPLE "Hurry up! Time is money!"

1589. Two heads are better than one

MEANING It's easier to do something as a team than by yourself

EXAMPLE "I'm stuck on this project. Can you help me out? Two heads are better than one."

1590. Two wrongs don't make a right

MEANING Trying to get revenge on someone who has hurt you will only make things worse

EXAMPLE "I know she made you angry, but did you

have to steal her phone? Two wrongs don’t make a right.”

1591. When in Rome, do as the Romans do

MEANING When you are in a new place or situation, try to act like the majority of people in that place or situation.

EXAMPLE A: “You’ve been eating a lot of bread and cheese on this Paris vacation.” B: “Hey, when in Rome.”

1592. When the going gets tough, the tough get going

MEANING When a situation becomes difficult, strong people don’t give up; they work harder

EXAMPLE “My great grandfather survived the Great Depression. You know the phrase, ‘when the going gets tough, the tough get going?’ That was my great grandfather.”

1593. Where there’s smoke, there’s fire

MEANING If something seems wrong, it probably is; also, there is usually some truth to a rumor

EXAMPLE “Matilda came to school with a black eye today. She cried when I asked her about it after class and didn’t want to say anything about her parents. I don’t want to speculate too much, but where there’s smoke, there’s usually fire.”

1594. You can lead a horse to water, but you can’t make him drink it

MEANING You can try to help someone by giving good advice, but you can't force them to accept it or follow it

EXAMPLE "She tried to help her brother find a job by improving his resume, but he didn't do anything with it. I guess you can lead a horse to water, but you can't make him drink it."

1595. You can't always get what you want

MEANING Don't complain if you don't get what you want

EXAMPLE A: I really wanted to see that movie, but I didn't have enough money last week
B: It happens. You can't always get what you want, right?

The meanings of some of these phrases have shifted over the years, so a proverb might have originally had a different meaning than the one I explain.

1596. "Two wrongs don't make a right."
When someone has done something bad to you, trying to get revenge will only make things worse.

1597. "The pen is mightier than the sword."
Trying to convince people with ideas and words is more effective than trying to force people to do what you want.

1598. "When in Rome, do as the Romans."
Act the way that the people around you are acting. This phrase might come in handy when you're traveling abroad notice that people do things differently than you're used to.

1599. "The squeaky wheel gets the grease."
You can get better service if you complain about something. If you wait patiently, no one's going to help you.

1600. "When the going gets tough, the tough get going."
Strong people don't give up when they come across challenges. They just work harder.

1601. "No man is an island."
You can't live completely independently. Everyone needs help from other people.

1602. "Fortune favors the bold."
People who bravely go after what they want are more successful than people who try to live safely.

1603. "People who live in glass houses should not throw stones."
Don't criticize other people if you're not perfect yourself.

1604. "Hope for the best, but prepare for the worst."
Bad things might happen, so be prepared.

1605. "Better late than never."
It's best to do something on time. But if you can't do it on time, do it late.

1606. "Birds of a feather flock together."
People like to spend time with others who are similar to them.

1607. "Keep your friends close and your enemies closer."

If you have an enemy, pretend to be friends with them instead of openly fighting with them. That way you can watch them carefully and figure out what they're planning.

1608. **"A picture is worth a thousand words."**
Pictures convey emotions and messages better than written or spoken explanations. That's why PhraseMix has illustrations :)

1609. **"There's no such thing as a free lunch."**
Things that are offered for free always have a hidden cost.

1610. **"There's no place like home."**
_ Your own home is the most comfortable place to be.

1611. **"Discretion is the greater part of valor."**
_ Sometimes it's important to know when to give up and run away, instead of always acting brave and maybe getting hurt.

1612. **"The early bird catches the worm."**
_You should wake up and start work early if you want to succeed.

1613. **"Never look a gift horse in the mouth."**
_ If someone offers you a gift, don't question it.

1614. **"You can't make an omelet without breaking a few eggs."**
_ When you try to do something great, you'll probably make a few people annoyed or angry.

Don't worry about those people; just focus on the good results.

1615. **"God helps those who help themselves."**
_ Don't just wait for good things to happen to you. Work hard to achieve your goals.

1616. **"You can't always get what you want."**
_ Don't whine and complain if you don't get what you wanted.

1617. **"Cleanliness is next to godliness."**
_ Be clean. God likes that.

1618. **"A watched pot never boils."**
_ If something takes time to finish, don't watch it too closely because it will seem like it's taking forever.

1619. **"Beggars can't be choosers."**
_ If you're asking for a favor from someone else, you have to take whatever they give you.

1620. **"Actions speak louder than words."**
_ Just saying that you'll do something doesn't mean much. Actually doing it is harder and more meaningful.

1621. **"If it ain't broke, don't fix it."**
_ Don't try to improve something that already works fairly well. You'll probably end up causing new problems.

1622. **"Practice makes perfect."**
_You have to practice a skill a lot to become good at it.

1623. **"Too many cooks spoil the broth."**
_When there are too many people trying to lead and give their opinions, it's confusing and leads to bad results. Jobs and projects should have one or two strong leaders.

1624. **"Easy come, easy go."**
_ When you get money quickly, like by winning it, it's easy to spend it or lose it quickly as well.

1625. **"Don't bite the hand that feeds you."**
_ If someone's paying you or helping you out, you have to be careful not to make them angry or say bad things about them.

1626. **"All good things must come to an end."**
_ You can't keep having good luck or fun forever; eventually it will stop.

1627. **"If you can't beat 'em, join 'em."**
_ When you try to change someone's behavior and it doesn't work, you might have to change instead. For example, if you're trying to get your classmates to focus on studying but they want to party, maybe you should just party with them.

1628. **"One man's trash is another man's treasure."**
_ Different people have different ideas about what's valuable.

1629. **"There's no time like the present."**
_If you need to do something, don't wait until later. Do it now.

1630. **"Beauty is in the eye of the beholder."**
_Different people have different ideas about what's beautiful.

1631. **"Necessity is the mother of invention."**
When you're really in need, you think of creative solutions to your problems.

1632. **"A penny saved is a penny earned."**
Save your money. Saving money is just like making money.

1633. **"Familiarity breeds contempt."**
When you're around someone for too long, you get tired of them and annoyed by them.

1634. **"You can't judge a book by its cover."**
Things sometimes look different than they really are. A restaurant that looks old and small might have amazing food, for example.

1635. **"Good things come to those who wait."**
Be patient. Eventually something good will happen to you.

1636. **"Don't put all your eggs in one basket."**
Have a backup plan. Don't risk all of your money or time in one plan.

1637. **"Two heads are better than one."**
When two people cooperate with each other, they come up with better ideas.

1638. **"The grass is always greener on the other side of the hill."**
People tend to want whatever they don't have.

1639. **"Do unto others as you would have them do unto you."**
Don't do mean things to people.

1640. **"A chain is only as strong as its weakest link."**
If one member of a team doesn't perform well, the whole team will fail.

1641. **"Honesty is the best policy."**
Don't lie.

1642. **"Absence makes the heart grow fonder."**
Sometimes it's good to be away from your partner, because it makes you want to see each other again.

1643. **"You can lead a horse to water, but you can't make him drink."**
If you try to help someone, but they don't take your advice or offers, give up. You can't force someone to accept your help.

1644. **"Don't count your chickens before they hatch."**
Your plans might not work out, so don't start thinking about what you'll do after you succeed. Wait until you've already succeeded, and then you can think about what to do next.

1645. **"If you want something done right, you have to do it yourself."**
Don't trust other people to do important things for you. You have to do things yourself to control the quality of the results.

ترجمو:

پهاڪا
Proverbs

پهاڪا مختصر، ڏاهپ واريون چوڻيون/گفتا آهن. اِجهو هي هڪڙو مثال آهي، جنهن جي باري ۾ شايد توهان کي ڄاڻ هجي:

“Too many cooks spoil the broth”

گهڻي زالين گهر نہ هلي، گهڻي هارين هر نہ هلي.

اصل ۾ جڏهن ڪا هڪڙي ڀاڄي/ٻوڙ مختلف/ گهڻا بورچي پچائيندا تہ پوءِ اهي ان ٻوڙ / ڀاڄي کي بگاڙي / خراب ڪري ڇڏيندا. ڇو تہ هر باورچي پنهنجي ترڪيب / طريقي مطابق ٻوڙ تيار ڪندو آهي. ۽ هر باورچي جو طريقو مختلف هوندو آهي. ڪو باورچي چوندو تہ لوڻ گهٽ آهي، ڪو وري چوندو تہ مرچ اجان وڌيڪ پوندس. مطلب تہ اُهي پاڻ ۾ ئي متفق نہ ٿيندا. ان ڪري اها چوڻي انگريزي ۾ آهي تہ ”گهڻا باورچي ٻوڙ / ڀاڄي کي بگاڙي ڇڏيندا“ جڏهن تہ اسان وٽ وري سنڌي ۾ هڪ پهاڪو آهي تہ ”گهڻين زالين (زالن) گهر نہ هلي ۽ گهڻين هارين (هاري) سان هر نہ هلي.

هتي تصوير ۾ بہ اهو ڪجهہ ٿي رهيو آهي. جيڪو توهان ڏسي رهيا آهيو.

اها صحيح ڳالھہ آهي تہ جڏهن گھڻا ماڻھو ٻوڙ / ڀاڄي / رب چاڙهڻ / پچائڻ جي ڪوشش ڪندا تہ اهي هڪ ٻئي جي پيرن ۾ اچي ويندا يا وري هڪ ٻئي جي اڳيان ٽڪرائجي ويندا. ۽ ٻوڙ / ڀاڄي خراب ٿي ويندي پر پھاڪي جي معنيٰ اجان بہ ان کان اڳتي آهي. ان جو مطلب اهو آهي تہ جڏهن بہ گھڻا ماڻھو ڪوبہ هڪڙو ڪم ڪرڻ جي ڪوشش ڪندا تہ اهو ڪم چڱي طرح ٿي نہ سگھندو.

انگريزي ٻوليءَ ۾ تمام گھڻا پھاڪا آهن. ماڻھو اهي استعمال ڪرڻ پسند ڪندا آهن، ڇاڪاڻ تہ اهي مختصر ۽ ذهن نشين ڪرڻ / ياد ڪرڻ ۾ سولا آهن. اهي ڏسڻ ۾ ڏاهپ وارا / دانشمندانا/ عقل وارا ايندا آهن ۽ اسان اڪثر ڪري پنھنجن دوستن کي صلاح و مشوره ڏيڻ لاءِ استعمال ڪندا آهيون. پر اسان کي ڪڏهن ڪڏهن بہ پھاڪا هڪ ٻئي جي برخلاف / ابتڙ بہ ملندا آهن. مثال جي طور هڪڙي پھاڪي جو مطلب آهي.

1646. Look before you leap "ٽپي / ٽپو ڏيڻ کان اڳ ۾ / اڳتي ڏسجي"

کير جو سڙيل ڏُڌ کي بہ ڦوڪا ڏئی.

Leap = چال / ٽپو ڏيڻ

ٽپو ڏئي پار ڪرڻ

(اگھہ پارَ) اوچتو چڙهی وڃڻ.

By Leaps and bounds = تيزي، ڦڙتی سان ترقی

Leap in the dark = اونداهیءَ ۾ ٽپو ڏيڻ

غير يقين يا خطرناڪ صورتحال ۾ جرئتمنداڻو قدم

Leap to the eye:= اک چنبي ۾ ظاهر ٿيڻ.

Leap year:= هر چوٿين سال 366 ڏينھن جو سال۔ جڏهن فيبروري ۾ 28 ڏينھن بدران 29 ڏينھن ٿيندا آهن.

ان جو مطلب اهو آهي تہ اسان کي ڪنھن بہ ڪم ڪرڻ کان اڳ ۾ غور سان سوچڻ / سمجھڻ گھرجي. پر وري ٻيو پھاڪو چوي ٿو:۔

1647. He who hesitates is lost

معنيٰ: "جنھن بہ تڪڙ ڪئي ان هارايو" يا وري "تڪڙ ڪم شيطان جو" ان جی معنیٰ اها آهی تہ "جيستائين اسان تڪڙ نہ ڪنداسين،

تيستائين اسان کی گهٽی دير ٿی چڪی هوندي“

هن جملن جي آخري تڪري ۾ ۽ مشق ۾ توهان کي ڪجهه انگريزي ۾ مشهور پهاڪا ملندا. انهن مان ڪيترائي سوين سالن جا پراڻا آهن. ۽ اِها ڪنهن کي خبر ڪونهي تہ اهو پهاڪو اڳ ۾ / شروع ۾ ڪنهن جي واتان نڪتو. ڪنهن چيو تہ ڪجهہ مشهور ڪتابن مان آيا آهن/ اچن ٿا. هڪڙو پهاڪو قرآن ۽ بائيبل ۾ مليو اهو آهي:-

1648. Do the others as you would like them to do to you.

پلو ڪر تہ پلو ٿئي / ٻين سان بہ اهڙو سلوڪ / ورتاءُ ڪيو جهڙو توهان ٻين کان پاڻ لاءِ چاهيو ٿا / اُميد ڪيو ٿا.

1649. What do you think, these mean?

توهان ڇا ٿا سمجهو تہ اِنهن جی معنیٰ / مطلب ڇا آهی.

1650. Every cloud has a silver lining.

”ڏکن پٺيان سُک“ "ہر بادل امیہ کی ایک کرن ہے"

1651. People who live in glass houses should not throw stones.

سونڌ ۾ رهي واڳوئن سان وير نہ وٺجي

اڻ هيري جی هير ٽنگ پچی تہ بہ نہ مڙي

شیشے کے گھروں میں رہنے والے لوگوں کو پتھر پھیکنا نہیں چاہیئے

1652. He who rides on a tiger can never get off.

جيڪو بہ چيتي تي سواري ٿو ڪري سو ڪنهن بہ پنڌ ڪڏهن ختم نہ ٿو ڪري سگهي.

هڪ فقير جنهن کی هٿ ٽنگڻ جی هير پئجی وئی تہ پوءِ هو نہ مڙندو.

1653. Don’t count your chickens until, they are hatched.

پاڻی کان اڳی ئی ڪپڙا لاهڻ.

1654. A leopard does not change his spots.

- ڪارو ٻڌ ڪمري سان رنگ نہ مٽائي، تہ بہ عادت ضرور مٽائي.

- فطرت، ڪڏهن بہ تبديل نہ ٿيندي آهی.

1655. To jump out of the frying pan into the fire.

آسمان سے گرا کجور پے اٹکا

هڪ مصيبت مان نڪتو ٻي ۾ ڦاٿو.

ڏيري اڳي ئي ويتر مچر گهڻا

ڏُيري ڏڳي ڪي وري مچر ٻه گهڻا

1656. The early bird catches the worm. پہلے مرے سو میری

1657. You can not have your cake and eat it.

هڪ مُٺ ۾ ٻه گدرا نه ٿا ڪٺي سگهجن

First come first served جيڪو اڳي سو تڳي

پت جي اڳياڙي، جهيڙي جي پڇاڙي

Look before you leap پھونک پھونک کر قدم رکھنا۔

سوچي سمجهي قدم کڻجي.

ڪير جو سڙيل، ڏُڌ ڪي ٻه ڦوڪا ڏيئي

More haste, less speed جيئن تڪڙ، تيئن دير

(ڪم ۾ جلدي جلد بازي / تڪڙ ڪبي، ڪم ۾ اوتروئي دير ٿيندي ويندي)

Waste not, want not فضول خرچ تڪليف ۾ رهندو آهي.

1658. A fool end his money are soon parted

مڙس موالي، ڪيسا خالي.

احمق جي دولت ڪي تڪاءُ ڪونهي.

1659. The proof of the pudding is in the eating.

چکڻ کان پوءِ ئي کاڌي جي معيار جي خبر پوندي.

کھیر کا ثبوت کھانے میں ہے۔

1660. It is no use crying over spilt milk.

هاريو کير ٽٽڻ نه پوي

1661. He who hesitates is not جو ڈر گیا وہ مر گیا

جيڪو گهبرائجي ويو سو مري ويو.

1662. A rolling stone gathers no moss

ڏوڪي جو ڪُتو نہ گهر جو نہ گهاٽ جو

مددي ڪتاب

رُني آهي گهوٽ سان	الطاف شيخ
پهاڪن جي پاڙ	ڊاڪٽر عبدالڪريم سنديلو
سنڌي انگلش ڊڪشنري	اي – ٽي - شاهاڻي
چيمبرس 20th سينچري ڊڪشنري New Edition	ڊي-ايچ هو
گائيڊيڊ انٽروڊڪٽري.	ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ
هڪ جلدي سنڌي لغات	علي ڏنو شاهه
سنڌي گرامر	انجنيئر عبدالوهاب سهتو
سنڌي پهاڪا	ديوان ڪوڙيمل چندن مل ڪلناڻي
پهاڪن جي پروڙ	شمس الدين تونيو لاڙڪاڻو
آواز اخلاق عرف سنڌي پهاڪا	ديوان ڪوڙيمل چندن مل ڪلناڻي
ورجيسون (پسمنظر ۽ ڪارج)	انجنيئر عبدالوهاب سهتو

بلوچ صحبت علي جا ڇپيل ڪتاب

1. Progressive General Vocabulary & Structure (English Grammar) 2000 (First Edition).
2. Burning issues of present time (current affairs) 2003.
3. Let's love grammar (English Grammar) 2004.
4. Musawar Dictionary (for Children) 2004.
5. New international English (for kids) 2004.
6. Teach me (A guide for class VI) 2004.
7. Teach me (A guide for class VII) 2004.
8. Teach me (A guide for class VIII) 2004.
9. سيتا جا سدا بهار ماڻهو 2004.
10. البرٽ آئنسٽائن جي جيون ڪٿا (ترجمو) 2006.
11. سوجهرن جا سفير (پاڱو پهريون) سنڌ جي برک شاعرن جا انٽرويوز 2006.
12. سوجهرن جا سفير (پاڱو ٻيون) سنڌ جي برک شاعرن جا انٽرويوز 2018.
13. توکان پوءِ (شاعري).
14. پاڳا پاڳا پونءِ (شاعري).
15. خط خوشبوءِ جهڙا (بشير سيتائي جا لکيل خط).
16. من صحرا صحرا (شاعري)
17. پهاڪا (سنڌي ۽ انگريزي ٻولي جا 1662 پهاڪا

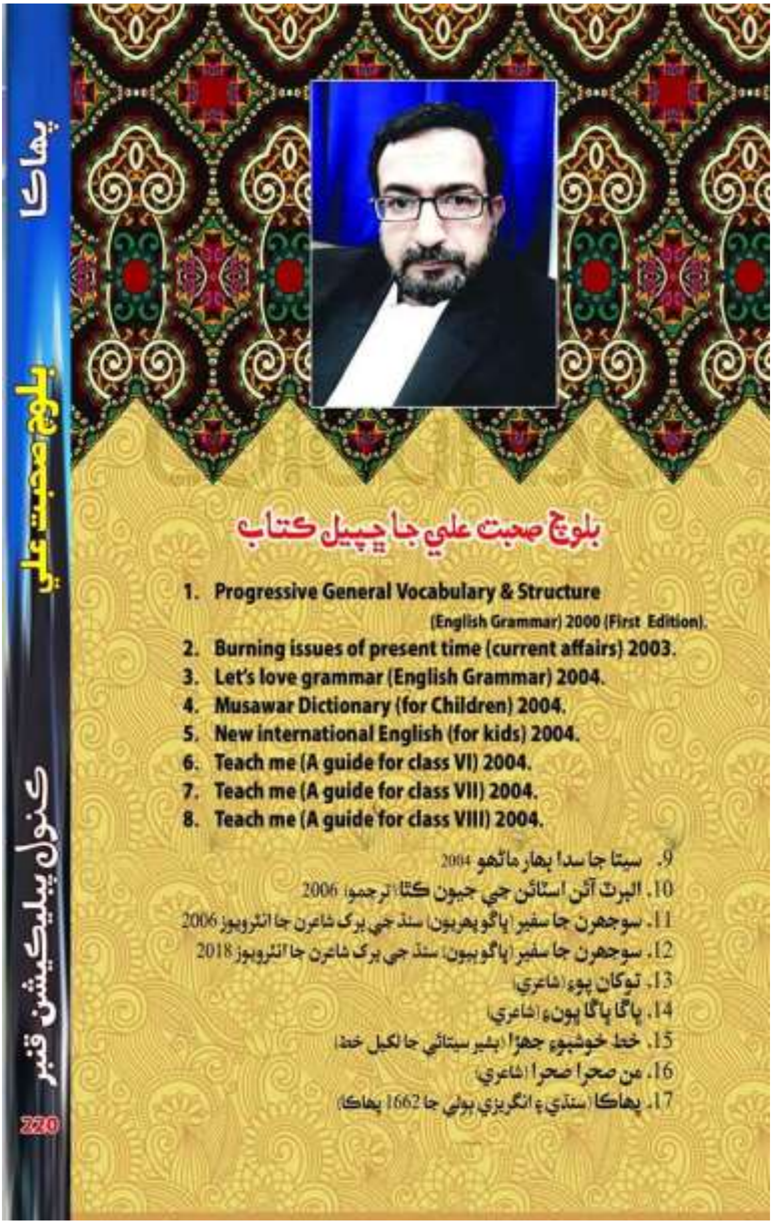
پهاڪا
بلوچ صحبت علي
ڪنول پبليڪيشن ڦنبر
220
بلوچ صحبت علي جا ڇپيل ڪتاب
1. Progressive General Vocabulary & Structure
(English Grammar) 2000 (First Edition).
2. Burning issues of present time (current affairs) 2003.
3. Let's love grammar (English Grammar) 2004.
4. Musawar Dictionary (for Children) 2004.
5. New international English (for kids) 2004.
6. Teach me (A guide for class VI) 2004.
7. Teach me (A guide for class VII) 2004.
8. Teach me (A guide for class VIII) 2004.
9. سيتا جا سدا بهار ماڻهو 2004
10. البرٽ آئن اسٽائن جي جيون ڪٿا (ترجمو) 2006
11. سوجهرن جا سفير (پاڱو پهريون) سنڌ جي ڀرڪ شاعرن جا انٽرويوز 2006
12. سوجهرن جا سفير (پاڱو ٻيون) سنڌ جي ڀرڪ شاعرن جا انٽرويوز 2018
13. توکان پوءِ (شاعري)
14. پاڳا پاڳا پونءِ (شاعري)
15. خط خوشبوءِ جهڙا (بشير سيتائي جا لکيل خط)
16. من صحرا صحرا (شاعري)
17. پهاڪا (سنڌي ۽ انگريزي ٻولي جا 1662 پهاڪا)